

İstanbul Tekstil ve Örmecilik Sanayii İşçileri Sendikası Rapor No: 8

1958 — 1959
DEVRESİ
FAALİYET RAPORU

Kongre tarihi. 26-27.9.1959

EĞER BİR ŞAHIS SOSYAL MESELELERİN DIŞINDA KALİYORSA,
ONA KENDİ İŞİYLE MEŞGUL OLAN BİRİ DEĞİL. İŞİ YARA-
MAZ BİR KİMSE GÖZÜYLE BAKMALIYIZ.

PERİKLES

Milattan evvel 490/429

G Ü N D E M

- 1 - Açılış ve Yoklama
- 2 - Kongre Divanı Seçimi
- 3 - Tüzük Tadili
- 4 - Raporların Okunması
- 5 - Komisyonların Seçimi (Dilek, Mevzuat ve Hesap)
- 6 - Raporların Müzakeresi
- 7 - Kurulların İbrası
- 8 - Seçimler
 - a - İdare Heyeti
 - b - Denetim Kurulu
 - c - Haysiyet Divanı
- 9 - Kapanış

İSTANBUL
Tekstil ve Örne Sanayii
İçileri Sendikası

1958 - 1959
DEVRESİ FAALİYET RAPORU

mamış bulunması ve komisyonların yeniden toplanmasının Çalışma Vekâletinin takdirine bırakılmış olmasıdır. Yönetmelikle sadece komisyon azalarının vazife müddetlerinin bir yıl süreceğine dair bir kayıt bulunmakta ve buna istinaden olacak, yeni tesbitler için yapılan müracaatlara "Henüz bir tatbikat devresi dolmadığı" esbabı mucibesile red cevabı verilmektedir. Kaldığı bu güne kadar ki bu konuda alınan bir kararın bir yıl zarfında yenilediği vaki değildir. Umumiyetle alınan karar üzerinden bir buçuk veya iki yıl geçmeden yenisinin tesbitine gidilmemektedir ki bu da işçilerin mağduriyetine yol açmaktadır. Halbuki :radan geçen zaman zarfında hayat şartlarında (bilhassa fiyat istikrarının bir türlü tam manasıyla teessüs etmediği memleketimizde, mühim değişmeler olmakta, tesbit edilen asgarî ücret mana ve kuvvetini kaybetmektedir. Esasen ücretlerin tesbitinde indî hareket edildiği, Kanunun 32. inci maddesinde zikredilen faktörler dikkate alınmadığı için düşük olarak tesbit edilen ücretler, fiyatların artması ile mikroskopik rakkamlar haline gelmektedir. İndeksler (resmî) misal olarak beş nüfuslu bir ailenin ayda asgarî 450 lira ile geçinebileceğini belirtirken, komisyonlar günde 760 kuruşa karar vermektedirler. İkinci husus mahallî komisyonların verdiği kararların itiraza uğraması halinde, durumu yeniden gözden geçiren İtiraz Tetkik Komisyonunda işçi ve işveren temsilcilerine yer verilmemiş olması kurul lüzum gördüğü takdirde lütfen istişarede bulunulmasıdır. Bu kurul beş kişiden ve beşi de devlet memuru olan kimselerden teşekkül etmiş bulunduğu ve mahallî komisyon kararları muhakkak surette itiraza uğradığı cihetle, nihai karar yine devletin elinde bulunmakta, pariter üçlü sisteme aykırı bulunmaktadır. Hülâsa; işçiler, sendikalar bu konuda da tam selâhiyet sahibi değildirler. İtiraz Tetkik Kurulunun verdiği karar da kesin olmayıp Çalışma Vekilinin tasdikini icab ettirmektedir. Her nedense bizat Çalışma Vekilleri sık sık değiştiğinden, bu husus ta kanaatimizce düzeltilmelidir. Çalışma Vekili tasvip ve tasdik et-

II

EKONOMİK FAALİYETLER

A — ASGARİ ÜCRET :

Sendikaların çeşitli çalışmaları arasında en fazla önem verdikleri meselenin, aldığı ücretle geçimini sağlamakta güçlük çeken üyelerinin biraz daha iyi şartlara kavuşması için gereken geliri temin yolunda gayret sarfetmek olduğu muhakkaktır. Ancak bu çalışmalar memleketimiz mevzuatında henüz yerini almayan GREV ve KOLLEKTİF AKİT dolayısıyla belli başlı iki yoldan yürütülebilmektedir. Bunlardan biri İş Kanununun 78. inci maddesine istinaden hazırlanmış bulunan İş Uyuşmazlıklarını uzlaştırma ve tahkim nizamnamesi çerçevesi içinde "Toplu İş İhtilâfları çıkarmak" diğeri ise aynı kanununun 32. maddesi gereğince çıkarılan "Asgarî Ücretlerin Tesbitine ait Yönetmelik Sınırları İçinde" asgarî ücret tesbiti yoluna gitmektedir. Toplu iş ihtilâfları ile ilgili çalışmalarımız ve tahkim müessesesinin aksaklıkları hususundaki fikirlerimizi bundan sonraki fasılda izaha çalışacağımız veçhile şimdi asgarî ücretle ilgili çalışma ve fikirlerimize temas edeceğiz.

Bu müessese bu gün için arzu edilen şekilde işlememektedir. Kabulünden bu yana geçen sekiz sene şartları oldukça değiştirdiğinden, yönetmelik bu günün ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak kalmıştır. En mühim aksaklıklardan biri tesbit edilen asgarî ücretlerin müddeti hususunda bir kayıt kon-

mezse ne olur? İşte bu konuda yönetmelik te aydınlanmamıştır.

Mühim noktalardan dördüncüsü de, bazen on binlerce işçinin mukadderatı ile ilgili bulunan bu kabil kararların tatbik edilmemesi veya noksan ücret ödenmesi halinde işverenlere verilecek cezanın, 10 liradan 100 liraya kadar para cezası olmasıdır. Bu cezanın da uzun bir takibattan sonra tatbik edildiği dikkate alınırsa durumun pamuk ipliği ile sağlanlaştırılmış olduğu kolayca anlaşılır. Bu ceza karşısında bir işçinin 1958 de tatbik edilen asgarî ücret dolayısıyla, işçiyi ödediği yıllık asgarî ücret zammının ve farkının 100 000 lirayı geçtiğini ifade edersek durum daha iyi mukayese edilebilir. Bizce çok mühim olan diğer bir husus ta, mahallî komisyonlara iştirak edecek işçi temsilcilerinin seçiminde üyesi çok olan sendikaların doğrudan doğruya iştirak etmeleri keyfiyetinin de, henüz halledilmemiş olmasıdır.

Senelerden beri her toplantıda yazılı sözlü müdafaası yapılan bu konu da 1957 senesinde Sendikamızı ziyaret eden (halen sabık) Çalışma Vekili Mümtaz Tarhan'dan en kısa zamanda tashih edileceğine dair söz alınmış, onu takiben, Çalışma Vekili olan Hayrettin Erkmen beyin hazırlanmakta olan Kollektif Akit Tasarısında ekseriyet sendikalarına yer verileceği vaadi bizleri ümide sevk etmişti. O da değişti. Şimdi gerek bu, gerekse umumî mevzuat ile ilgili vaadlerde bulunma sırası yeni Vekil Halûk Şaman bey'e gelmiş bulunuyor. Hiç bir vekil, sabık vekilin verdiği vaadlerle bağlı olmadığı ve takvim yaprağı gibi vekil değiştiği için bu vaad silsilesinin bir müddet daha devam edeceği kanaati maalesef bizlerde yerleşmiş bulunmaktadır. Ümidimiz, verdiği sözü yapan, yapmayacağını vaad etmeyen bir zihniyetin yerleşeceği günlerin geç te olsa geleceğine olan inancımızdır.

Bu devrede geçen sene 27 Ocakta kabul edilen, itiraz üzerine 15 Mart 1958 tarihinde kesinleşerek yürürlüğe giren

asgarî ücretin hayat şartlarının ağırlaşması karşısında kafi gelmediği esbabı mucibesiyle artırılması için Çalışma Vekâletine 15 Ekim 1958 tarihinde 66 sayılı yazımızla müracaat ettik. 21-11-1958 tarihinde aldığımız cevapta "karar üzerinden henüz bir tatbikat devresi geçmediği, geçtiğinde mevzuun tekrar ele alınacağı ifade edildi. Bir yılın dolmasını bekledik. Bu müddet te geçti. Gerek basın yolu ile, gerekse üst kurulumuz olan Teksif Federasyonu kanalı ile ilgilileri ikaz ettik. Teksif'in 5 Mart 1959 tarihinde yaptığı müracaata da sendikamıza verilen cevap klişesi aynen verildi. 22 Mayıs'ta, Teksife tekrar müracaat ettik. Teksif'in de çalışmalarına rağmen komisyonun yeniden toplanması için Vekaletin emrine nail olmadık. Bu izahatın da yukarıda yaptığımız tenkitlere hak vereceğini zannediyoruz. Yeni Çalışma Vekilinden ve Hükümet Erkânından ya bir an evvel Grev ve Kollektif Akit haklarımızı vermelerini veya aracı hükümet rolünü hakkıyla ifa etmelerini istiyoruz.

Bir yandan esasa ait çalışmalarda bulunurken, diğer taraftan kabul edilen asgarî ücretin tatbikinde karşılaşılan güçlüklerle de mücadele ettik. Karar: Yılda iki ikramiye ve çocuk parası veren yerlerde 16 ve daha küçük yaştaki işçilere saatte 65, 16 dan büyük yaştakilere saatte 80 kuruş, iki ikramiye ve çocuk parası vermeyen yerlerde çalışanlara, 70 ve 95 kuruş olarak tesbit edilmişti. Bu durum bazı işyerlerinin yılda ikramiye ve çocuk parası verip düşük ücret ödeme yoluna gitmelerine ve aslında işçi aleyhine olmayan bu husus, meselâ Adalet Mensucat Fabrikasında ihtilâfa yol açtı. İşveren ikramiyeyi bir takım kayıtlara bağladı. Yılda istirahat dahil 24 gün çalışmayan işçileri ikramiyeden mahrum etti. Çocuk parasını 5 lira olarak ödeme yoluna gitti. Maaşlara evvelce vermekte olduğu temeddü ikramiyelerini kaldırdı. Anlaşma yolu ile halledilemeyen ihtilâf İş Mahkemesine intikal etti. Duruşmalar halen devam etmektedir. Anlaşmazlığa sebep olan

ndan mahrum bırakılışımızın verdiği acı ile şikâyetlerimizi tekrarlayacağız. Halen demokrat memleketler arasında bu hakkı tanımayan devlet kalmamış gibidir. Daha dün hükümet kurmuş Afrika Zencileri ile, asırlarca himayemiz altında yaşamış, Ortadoğu memleketlerinde dahi bu müesseseye itibar edildiği halde bizde, seçim arefesinde işçilere cazip görünmek için kullanılan bir vasıta olmanın ileri gidemeyişi esef vericidir. Millî gelirin taksiminde bir adalet terazisi vazifesi gören Grev Hakkı hususunda 1950 senesinden evvel ve sonra politikacılar tarafından çekilen nutuklar ve verilen vaatler, ilk sevgiliden kalma aşk mektupları gibi zaman zaman sandıktan çıkarılıp hatıra tazelemek için kullanılan birer vesika haline gelmiş bulunmaktadır. İlgililerin bu hakkı vermenin henüz zamanı gelmediği fikrini ileri sürerken dayandıkları sebepler çeşitlidir. Gün geldi bir yetkili, sendikaların kasalarında para yoktur. İşçiyi nasıl beslerler? Perişan ederler dedi. Bir diğeri sendikalarımız henüz kültürlü, bilgili sendikacılar-dan mahrumdur. Onları bilgi ile teviz edecek, istediğimiz hale geldiklerinde bu hakkı vereceğiz dedi. Bir diğeri hepsinin üstüne sünger çekerek, grev memleketimiz için zararlıdır, grev isteyen bizden değildir. Komünisttir dedi. Bütün bu sakat fikirler birer birer çürütülebilir. Sendikaların grev anında işçiyi besleyecek parası olmadığını bir an için kabul edelim. Bu fikri müdafaa edenlere sorarız. Bir asgarî ücret tesbiti için bir buçuk, zam almak için iki sene, sigortadan 100 lira aylık maaş almak için bir sene, ihbar tazminatı almak için altı ay uğraşan bir işçi sendikaya ne kadar rağbet eder? Afdatını muntazam öder veya arttırır mı?. Sendika kasasını besleyen üye olduğuna göre bu şartlar içinde bu kasalar ne zaman dolar? Kasaların dolması için 20 sene daha beklemek mi lazımdır? Ve nihayet bu gün kasalarında milyonlar olan Garp Demokrat Memleket Sendikaları greve ilk başladıklarında kasalarında kaç para vardı? Bu sendikalar grevden evvel mi zengindiler, yoksa sonra mı para sahibi oldular? Bu fikri ile-

ikinci husus ise, mahalli komisyon kararı ile, itiraz tetkik kurulu kararı arasında geçen zaman zarfında hangisinin uygulanacağı meselesi oldu. Biz yöneltmelikte mevcut itiraz kararının tatbikini durduramaz kaydımla ileri sürerek 27 Ocakla 15 mart arasındaki 49 — 50 günlük müddetin mahalli komisyon kararı olan seyyanen saatte 100 kuruş üzerinden ödenmesini istedik. Bu konuda haklı olduğumuzu belirten, Devlet Sorası Altıncı dairesinin 10.4956 tarih ve 53/3111 sayılı karar suretini işyerlerine gönderdik. İtiraz eden işyerlerini birer birer ikna ettik. Bunlardan sadece Anadoluhisar halat fabrikası ile anlaşamadığımızdan bu işyeri aleyhine de dava açtık. Neticede ümitli bulunuyoruz. İzah ettiğimiz bu iki hususta bize yöneltmelikte tadile ve tazvihe muhtaç iki meseleyi daha aydınlatmış bulunuyor. Yönetmelikte bu noktaların da itirazı ortadan kaldıracak bir açıklıkla düzeltilmesini bekliyoruz.

Bu devre zarfında ütü, kola ve temizleme evlerinde çalışan işçilerin asgarî ücretini tesbit için toplanan komisyona sendika olarak iştirak ettik. Biri sendikalar birliği, biri sendikamız adına olmak üzere sendikamızın iki idarecisinin iştirak ettiği komisyon, bu işyerlerinde asgarî ücreti, ikramiye ve çocuk parası veren yerlerde 16 yaşından küçükler için saatte 80, 16 dan büyükler için 95, ikramiye ve çocuk parası vermeyen işyerlerinde çalışan işçilerden, 16 yaşından küçük işçilere 95, 16 dan büyük işçilere saatte 110 kuruş olarak tesbit etti. Bu karar ilân tarihi olan 1-Şubat-1959 tarihinden itibaren kesinleşti. Sendikamız bu işyerlerinde çalışan bir kaç bin işçiyi de fayda sağlamış oldu.

B — TOPLU İŞ İHTİLAFLARI :

Yukarıki bahiste belirttiğimiz gibi işçi ücretlerinin artırılmasını sağlayacak iki kanaldan biri de Toplulukla İş İhtilâfları çıkartmaktır. Bu güne kadar yayınlanan bütün faaliyet raporlarında da ifade ettiğimiz gibi, bu yılda GREV HAKKI

ri sükunetler yoksa sendikalara ticaret yapabileme yetkisi mi tanıdılar? Bu sualleri cevaplandırmaları lazımdır? Sendikacıların kültürlerinin kâfi olmadığı meselesine gelince; 1954 senesindenberi yurt çapında pek çok sendikacının muhtelif seminerlerde mezun olduklarını radyolarda ıftiharla dinlemiyorlar mı? Yoksa sendikacıların Üniversite mezunu olmalarını mı bekleyeceğiz? İlkokul mezunu oldukları halde, memleket idaresinde sorumlu vazifeler almış insanlar, Büyük Millet Meclisi mensupları yok mudur? Grev istemeyi komünizmle ilgili sayma hastalığı, saçmalığına gelince, ona da cevabımız: Grev hakkının olduğu memleketlerde demokrasinin teessüs ettiği bu memleketlerin iktisaden kalkındığı ve işçinin hayat seviyesinin düzgün olduğu ve bu yüzden, komünizmin tırnak tuturamadığı olacaktır. Sendikalizm, gerçek manası ile sendikalizm, komünizmin daima karşısındadır ve bu rejimle daimi mücadele halindedir. Güneş giren yerde mikrop yaşamaz. Bütün bunların üstünde Türk İşçisinin temiz kanından ve milliyetçiliğinden kimsenin şüphe etmeğe hakkı yoktur. O, açık alnı, kafasında Atatürk öğütleri, kalbinde memleket sevgisi ile O, işyerinde, memleket sanayii ordusundaki hizmeti ile O, cephede yurt aşkı ile, O daima ıftihar edeceğimiz, kendisine leke sürmekten kaçınmamız icab eden bir varlık olarak kalacaktır....

Grev konusunda içimizi bu raporda da döktükten sonra, tahkim müessesesinin bu devremiz zarfındaki işleyişine de bir göz atalım. Vilâyet ve Yüksek Hakem Kurullarının teşekkül tarzını değiştiren nizamname hükümleri uzunca bir müddet sürüncemede kaldıktan ve nihayet tatbik edildikten sonra kurulların çalışmalarında başlangıçta bir sür'at göze çarptı ve bizleri memnun etti ise de bu çalışma temposu zamanla ağırlaştı ve nihayet eski şeklini aldı. Şehrimiz hakem kurulu nisbeten eskisinden farklı çalışmaktadır. Fakat senelerdenberi üzerinde durduğumuz bazı hususların tahakkuk etmemiş olması bu ku-

rule da eski haline getirecektir. Ön planda, 50 sendika ve binlerce işyerinin bulunduğu vilâyetimizde bir tek hakem kurulunun ihtilafları sür'atle yürütmesine imkân olmadığı hakikatini tekrar edelim. Toplu iş ihtilaflarının yanında, bu kurulların, işçi mümessilleri tek başla ihtilaflarına da rüyet ettiğini hesaba katarsak, işin güçlüğü kolayca anlaşılır. Bu bakımdan İstanbul ve emsali vilâyetlerde müteaddit hakem kurulları teşkil edilmelidir.

Bu fikrimiz kabul edilinceye ve gerçekleşinceye kadar da mevcut kurulun daha sık toplanması temin edilmelidir. Halen haftada iki gün öğleden sonra toplanılmakta birinde, duruşma yapılmakta, diğerinde karar verilmektedir. Bu öğleden sonraları da çalışma saatleri bir iki saate ve bir veya iki ihtilaf konusuna inhisar etmektedir. İş mahkemelerinde olduğu gibi bu kurulların nisbeten devamlı çalışmaları sağlanmalıdır. Ayrıca kurulu teşkil edenlerin de durumları dikkate alınmalı, bu işe daha fazla zaman ayırabilecek, devamlı çalışabilecek insanlar tavzif edilmelidir. Hakem kurullarının kararlarına esas olan mümasil işyerleri listelerinin de alınması güç olmakta, kuvvetli bir müeyyide olmadığı için kurulun istediği dökümanları işverenler vermekte gecikmektedirler. Bu nokta da bir esasa bağlanmalıdır. Biz, Bölge Çalışma Müdürlüğü çalışmaları ile Hakem Kurulunu müşterek mütalaa etmek mecburiyetindeyiz. Bu müdürlüğün para ve dolayısıyla eleman sıkıntısı çekmesi, Hakem Kuruluna intikalden evvelki takip ve yazışma işlerinin uzamasına yol açmakta, netice itibarıyla Hakem Kurulundan netice alınması yine aylara müncer olmaktadır.

Hakem Kurulu karar tarihi ile, kararın yazılıp imza ettirilmesi ve taraflara tebliği arasında 15 ila 30 gün geçmektedir. Hakem Kurulunda bir ihtilafın duruşmasına iştirak eden işçi ve işveren temsilcileri yerine aynı ihtilafın karara bağlanmasında başkalarının bulunması, kararlarda isabetsizlik doğurmaktadır. Bir ihtilaf (Tüyös) iş yerinin kâr ve zarar durumu

müsait olmamakla beraber kaydıyla mümasil işyerlerinde yüksek ücret ödendiği noktai nazarı ile zam verilmekte, bir diğerinde, kâr durumu müsait ve emsal müesseseler olarak gösterilen dört işyerinden üçünün vasatı ücreti ihtilafı işyerinden yüksek olduğu halde, fabrikanın durumu müsait olmadığı sebebiyle ihtilaf reddedilmektedir. Yüksek Hakem Kuruluna gelince: Umumi tenkit bakımından yukarıda zikrettiğimiz malî ve idarî aksaklıklar orada da mevcuttur. Bu arada mezkûr kurulda prensip olarak karar altına alınan bir hususa işaret etmek faydalıdır. Yüksek Hakem Kurulu, kendisine intikal edip zamlı neticelenen ihtilaflarda mer'iyet tarihini kurula intikal tarihi olarak kabul etmiş bulunmaktadır. İhtilaflar, Yüksek Hakem Kuruluna ortalama 6 ay zarfında intikal ettiği cihetle, işçiler bu geçen müddetin zamlarından mahrum olmaktadır. Bir taraftan ihtilafların geç neticelenmesi yüzünden, altı ayda bir zam talepleri hakkı ortadan kaldırılırken diğer taraftan da bu şekilde zarara uğramaktadırlar. Yüksek Hakem Kurulu çıkışından bir veya bir buçuk sene sonra karara bağladığı ve reddettiği bir ihtilafta, işçinin kaybolan 6 veya 12 ayını dikkate alıp, derhal ihtilaf çıkarma haklarını tanıyamadığına göre, bu şekilde mer'iyet tarihi tesbiti yoluna gitmesi de hakkaniyete uygun değildir. Bu hususun da düzeltilmesini istiyoruz.

Yüksek Hakem Kurulunun halen içinde bulunduğu feci durum bütün bu aksaklıkları gölgede bırakacak bir manzara arz etmektedir. Kurul beş aydan beri toplanmamaktadır. Sebep: İşveren temsilcilerinin toplantılara katılmamaları, istifaları ve yeniden yapılması gereken seçimlerin, ilgililerin ihmali yüzünden uzamasıdır. Halbuki bu konuda eskidenberi yapılan şikâyetler, nihayet dikkate alınarak hazırlanıp, 16-12-957 tarihinde neşredilerek yürürlüğe giren 4/9600 sayılı nizamname gereğince, bu hallerde, İl Hakem Kurulları için, kurul başkanı ve bölge müdürünün, Yüksek Hakem içinde İra Vekilleri

Heyetinin emri, kararı ile Yüksek Hakem Kurulu Başkanı ve Çalışma Umum Müdürünün tayin yetkisi olmak ve bu yetkiyi kullanmak gerekirdi. Bu yola nedense gidilmemiş ve Yüksek Hakem Kurulunda yalnız bizimle ilgili, yedi ihtilaf sürüncemede kalmıştır.

İşte bu şartlar altında gerek geçen devreden intikal eden toplu anlaşmazlıkları, gerekse yenilerini halletmeğe uğraştık.

a) Geçen Devreden İntikal Edenler

- 1 — Nesim ve Aron Kaneti Dokuma Fabrikası
- 2 — Fehmi Tiritioğlu ve Ort. Dokuma „
- 3 — Safi Ozan İplik Fabrikası
- 4 — Karl H. Güyer Boyahanesi
- 5 — Kemancı Mensucat İplik Fabrikası
- 6 — Sümerbank Defterdar Fabrikası
- 7 — Sümerbank Bakırköy Bez Fabrikası
- 8 — Kaplanca Mensucat Fabrikası
- 9 — Gabriel Gabrieloğlu Kordela Fabrikası
- 10 — Dünkan İplik Fabrikası
- 11 — Kod Pantolon Atölyesi
- 12 — Zeytinburnu İplik Fabrikası

b) Bu Devre Çıkan İhtilaflar

- 1 — Havlu İş Havlu Fabrikası (Beyoğlu)
- 2 — Tisante Ticaret İplik Fabrikası (Beyoğlu)
- 3 — Mustafa Akınal İplik Fabrikası (Topkapı)
- 4 — Uludağ Boyahanesi (Beyoğlu)
- 5 — A. Hisarı Halat Fabrikası (A. Hisarı)
- 6 — Jakar Havlu Fabrikası (Topkapı)
- 7 — Bahariye Çıkvaşvili Fabrikası (Eyüp)
- 8 — Tekstil Sanayii Fabrikası (Beyoğlu)
- 9 — Sür'at İplik Fabrikası (Beyoğlu)

- 10 — Dokumacılık ve Şeritçilik Lt. Ş. (Beyoğlu)
- 11 — Fanakö Emprime Fabrikası (Beyoğlu)
- 12 — Yeni Teknik Mensucat Fabrikası (Beyoğlu)
- 13 — Menger İplik Fabrikası (Beyoğlu)
- 14 — Lanateks Yünlü Sanayii (Topkapı)
- 15 — Mensucat İmalat Doku. Fabrikası (Bakırköy)
- 16 — Kazova Fanila Çorap Fb. (Beyoğlu)
- 17 — Gazel Boyahanesi (Beyoğlu)
- 18 — İl-Ör Mensucat Fabrikası (Beyoğlu)
- 19 — Kaplanca Mensucat Fabrikası (Beyoğlu)
- 20 — Küçükköy Basma Fabrikası (Topkapı)
- 21 — Tüyös Konfeksiyon Fabrikası (M. Paşa)
- 22 — Adalet Mensucat Fabrikası (Eyüp)
- 23 — Bomonti İplik ve Mensucat Fb. (Beyoğlu)
- 24 — Gabriel Gabrieloğlu Kordela Fabrikası (Yedikule)
- 25 — Kulaksızoğulları Boyahanesi (Eyüp)
- 26 — Kot Pantolon Atelyesi (Beyoğlu)
- 27 — Behçet Berköz, Necdet Narin Dokuma Fab. (Eyüp)
- 28 — Vakko Emprime Fabrikası (Beyoğlu)
- 29 — Rita Çorap Fabrikası (M. Paşa)
- 30 — Herekeliler Mensucat Fabrikası (Eyüp)
- 31 — Yedikule Çorap Fabrikası (Yedikule)
- 32 — Yeni Teknik Mensucat Fabrikası (Beyoğlu)
- 33 — Keten - kendir Fabrikası (Eyüp)

1 - NESİM VE ARON KANETİ DOKUMA Fb.

Evvelki devre 13 Haziran 1957 tarihinde çıkan bu toplu iş ihtilafı ilk uzlaşma ve il hakem kurulunda (eski) 421 gün oyalandıktan sonra reddedilmişti. Bu karara Yüksek hakem kurulu nezdinde itirazda bulunarak, yeni bir ümitle beklemeğe başladık. Bu arada kurul yeni şekli ile vazifeye başladı isede ilk anların sür'ati yavaş yavaş kayboldu. İşverenlerin iştirak etmemeleri yüzünden kurul toplantıları akamete uğradığı için

bu ihtilaf hakem kurulları tarihinde eşine rastlanmayan bir bahtsızlığa düçar oldu. Raporun yazıldığı bu tarihe kadarda karar müsbet veya menfi elimize geçmedi. Üzerinden 810 gün yani iki sene üç ay geçen bu ihtilaf müsbet olarak karara bağlansa bile, bu iş yerinde bundan istifade edecek kimse hemen hemen kalmamıştır. Bu konuda Ankaraya giden arkadaşlarımıza, Teksif mensuplarına verilen cevaplar kimseyi tatmin etmemiştir.

2 — FEHMI TİRİTOĞLU DOKUMA FABRİKASI :

Bu ihtilaf 22-8-958 tarihinde çıkmıştır. Eski İl Hakem Kurulu akort işçilere metre başına 3,5 kuruş, saat ücretlilere günde 100 kuruştan ibaret zam kararını 13 ay sonra sendikamıza tebliğ etmiştir. İşverenin itirazı üzerine Yüksek Hakeme intikal eden ihtilaf orada da sadece usulî tetkik için 6 ay bekleddikten sonra, işverenin itirazını 12 iş günü geçtikten sonra yaptığı anlaşıldığından Hakem Kurulu kararının kesinleştiğine karar verilmiştir.

Bu suretle İl Hakem Kurulunun karar verdiği yürürlük tarihi de değişmemiş ve saat ücretlilere yılda 10440 lira akortlara tahmini, 30.000 lira civarında zam sağlanmışsa da ihtilafın geç karara bağlanması ve bu müddet içinde işten ayrılış bulunanlar olması bu faydayı azaltmıştır. Fakat netice itibarıyla halen eskilerden işyerinde kalanlar ihtilafın neticesinden müstefit olmuşlardır.

Yürürlük tarihi olan 6-12-1957 tarihinden metre başı ücretin 9,5 kuruşa çıktığı 28-2-1959 tarihi arasındaki zam farkları işveren müesseseden alınmıştır.

3 - SAFİ OZAN İPLİK FABRİKASI :

Toplu ihtilafı 12.Fylül 1957 tarihinde çıkmış İl Hakem Kurulundan netice 8 Ekim 1958 tarihinde alınmıştır. Hakem

Kurulunun verdiği % 10 zamma işverenin itiraz etmesi neticesinde Yüksek Hakem Kurulu zam kararını aynen tasdik etmiş fakat 10-Şubat-1958 olan yürürlük tarihini 15-12-958 olarak değiştirmiştir. Bu ihtilafta işyerinde çalışan 73 işçiye yıllık ortalama 29 bin lira zam sağlanmıştır.

4 - GÜYER BOYAHANESİ :

İşçilerinin % 40 zam, primlerin % 15 e çıkarılması, uzak mesafelerde oturanlara vesait ücreti ödenmesi konulu, 21-11-957 tarihli ihtilaf ta Hakem Kurulu tarafından 11 ay sonra reddedilmiştir. Yüksek Hakem Kuruluna itirazda bulunulmadan hazırlanan zemin neticesi işverenle bir görüşme yapılmış ve iyi niyetli işverenle işyerinde 3 ayı doldurmayan işçilere % 10, 3 ayı geçenlere % 20, 10 liranın üstünde ücret alanlara da % 15 nisbetinde zam yapılması hususunda anlaşmaya varılmış, bu zamlar 9, Ekim 1958 tarihinden itibaren mer'i olmuştur. 97 işçiye alınan ortalama yıllık zam miktarı 78 bin lira civarındadır.

5 - KEMANCI MENSUCAT FABRİKASI :

İşçilerinin 28-Ocak-1958 tarihinde çıkardıkları toplu ihtilafta işveren evvela toplantılardan kaçınmış, durum kesinlaşmaya intikal etmiş de, Hakem Kurulu daveti çıktığı bir anda işverenin vaki daveti ile yapılan görüşme sonunda bütün ücretlere seyyanen yüzde 10 net zam sağlanmıştır. 24 işçinin aldığı senelik zam miktarı tahmini 14 bin lira civarındadır.

6 - SÜMERBANK DEFTERDAR FABRİKASI :

Toplu iş ihtilafı hakkında geçen seneki raporumuzda bütün tafsilat ile izahatta bulunmuştuk. Sendikamız nisabının olmaması yüzünden, bizzat fabrika kapısında imza toplamak su-

F : 2

retile hazırlayıp, yürütümü için diğer sendikaya verdiğimiz bu toplu iş ihtilafı, İl Hakem Kurulunda reddedilmiştir. Yüksek Hakem Kurulu aldığı bir ara kararı ile mümasil işyerleri hakkında ücret ve sosyal yardım konularında bilgi istemiş, İl Hakem Kurulu, bu capta büyük işyeri olmadığı cevabını 1 Nisan 1959 tarihinde Yüksek Hakem Kuruluna göndermişse de yukarıda da bahsettiğimiz gibi Yüksek Hakem Kurulu uzun bir müddet toplanmadığından, netice halen alınmamıştır. İhtilafın çıktığı tarih üzerinden 14 ay geçmiş bulunmaktadır.

7 - SÜMERBANK BAĞIRKÖY BEZ FABRİKASI :

İhtilaf 14-Temmuz-1958 tarihinde çıkarılmış ilk ve kesin uzlaşmalarda anlaşma olmamış, İl Hakem Kurulunca ücret ve sosyal yardımların çokluğu ileri sürülerek reddedilmiştir. Yüksek Hakem Kuruluna hayat şartlarındaki artışlar resmi rakkamlarla belirtmek, puan sistemindeki aksaklıklar ifade edilmek suretiyle itirazda bulunulmuş, yukarıda da bahsettiğimiz sebeplerle henüz neticesi gelmemiştir. Durum sendika ve federasyon olarak devamlı şekilde takip edilmektedir.

8 - KAPLANCA MENSUCAT FABRİKASI

İhtilafı 17-Temmuz-1958 tarihinde çıkmış, 1-Eylül-1958 tarihinden itibaren mer'i olmak üzere ücretlere saatte 5 ila 30 kuruş arasında zam alındı. 178 işçiye alınan zam miktarı 61.160 liradır.

9 - GABRIEL GAVRIELOĞLU KORDELA FABRİKASI :

İşçilerinin 24-Temmuz-1958 tarihinde çıkardıkları toplu iş ihtilaflarında, işverene verilen mehli takiben yapılan toplantıda anlaşmaya varılamamış, kesin uzlaşmaya gidilmek üzere işveren teklifi üzerine ihtilaf halledilmiştir. Anlaşma gereğince asgarî ücret 1-10-958 tarihinden itibaren 100 kuruşa çıkartılmış, işyerine 1-7-958 den sonra giren yeni işçilere ay-

rica saatte beşer kuruş zam yapılmış, netice itibarıyla aylık 18.000, yıllık, 216.000 lira zam, işçilerin kıdem ve liyakatları dikkate alınarak işçilere tevzi edilmiştir.

10 - DÖNKAN YÜN İPLİK FABRİKASI

İşçilerinin 10 günde bir aldıkları ücretlerinin her hafta verilmesi konusunda çıkardıkları toplu iş ihtilafı bu devreye intikal eden ihtilaflardan biridir. Müzakereler sonunda işçi talebi kabul ettirilmiş ve 31-Mart-959 dan itibaren ücretlerin her hafta ödenmesi kararlaştırılmıştır.

11 - KOD PANTOLON ATÖLYESİ

İşçilerinin yüzde 40 zam talebi ile çıkardıkları ihtilaf ise 14-Ağustos-958 tarihinde çıkmış, 1-Ekim-958 tarihinden itibaren mer'i olmak üzere 10 liraya kadar ücret alanlara yüzde 20, on liradan yukarı ücret alanlara yüzde 15 zam verilerek suretiyle 41 işçiye yıllık 28.647 lira sağlanmıştır. *Bk. s. 28*

12 - ZEYTİN BURNU İPLİK FABRİKASI

Toplu iş ihtilafında sendikamın bütün gayretlerine rağmen üyeleri kaydeden temsilcilerin, 18 yaşından küçük işçileri kaydetmeleri, ihtilaf başlığına toplanan imzaların, işçilerin işyerinde bordroya attıkları imzaları tutmaması neticesi nisapsızlık yüzünden takip edilememiştir. Bu ihtilafın sonra bir kaç ihtilafta işverenler imzaları teker teker tetkik yönüne gitmişlerdir. Bunun üzerine federasyonumuzun vekâlete müracaatı neticesinde 18 yaşından küçük işçiler üye kaydedilemeyeceği hususu dikkate alınarak, bu işçilerin badema ihtilafında nisap hesabına katılmaması icap ettiğine dair bir tefsir elde edilmiş bulunmaktadır.

BU DEVRE ÇIKAN İHTILAFLAR :

13 — HAVLU İŞ TOPLU İHTILAFI : 19-Eylül-959 tari-

hinde çıkmış, 26 Eylülde, yani bir hafta sonra neticelendirilerek bu ve bundan evvelki devrelerde çıkan ihtilaflar arasında sür'at bakımında rekor olmuştur. Bu ihtilafta 20 işçiye senelik tutarı 12.960 liraya baliğ olan yüzde 15 nisbetinde zam alınmıştır.

14 -- TISANTE YÜN İPLİK FABRİKASI :

İşçilerinin yüzde 40 taleple çıkardıkları anlaşmazlıkta, hakem kuruluna intikal etmiştir. İşveren bu arada işçilere imzalattığı işyerinde, aynı daktiloda hazırlanmış istifa ve ihtilaftan vazgeçtiklerine dair mektupları sendikaya yollamış, bir nüshasını da Bölge Çalışma Müdürlüğüne yollatmıştır. İşçilerin ihtilafın ortadan kalktığını belirten imzalarına rağmen iş üzerinde hassasiyetle durulmuş ve Hakem Kurulunda mevzuun görüşülmesi sağlanmıştır. İşveren, hakemde işçilere saatte 15 er kuruş zam yaptığını ifade etmiş, temsilcilerimiz bunun yirmi kuruş çıkarılması halinde anlaşacaklarını beyan etmişler, Hakem Kurulu da kabul etmiştir. İşveren sadece yürürlük tarihine itiraz etmiş, Yüksek Hakem Kurulu bunu dikkate alarak yürürlük tarihini 1-12-958 olarak tesbit etmiştir. Bu ihtilafta da 35 işçiye yıllık 20.160 lira zam alınmıştır.

15 -- MUSTAFA AKINAL YÜN İPLİK FABRİKASI :

İhtilafı 26-Eylül-958 tarihinde çıkmış, İşveren müzakerede bulunmak istememiş, cevap olarak işçilerin zamdan vazgeçtiklerine dair bir mektup göndermiştir. Bu durumun sendikali işçilere bir baskı olduğu üzerinde durulmuş, kesin uzlaşmada işveren uzun müzakereden sonra vesikasını Ankarada olduğu için ibraz edemeyeceğini söyleyerek akamete uğratmıştır. Neticede işverenin, işçileri ihtilaftan vazgeçirmek için yaptığı zamlar, biraz daha genişletilerek zapta geçilmiştir. Anlaşma sonunda işçiler saatte 10 ila 25 kuruş arasında zam almışlardır. Zam yekünü, 71 işçiye yıllık 36072 liradır.

20 -- KURUÇEŞME TEKSTİL SANAYİİ FABRİKASI :

Çıkan toplu ihtilafın, işverenin istediği ilk mehiller kabul edilmiş, Avrupa dönüşünde yapılan müzakereler sonunda anlaşmaya varılmıştır. Bu anlaşmaya göre işçilere yüzde 10, 15 ve 20 nisbetinde kademeli zam sağlanmıştır. İşyerinde çalışan 66 işçiye yapılan zam miktarı yıllık 36135 liradır.

21 -- SÜR'AT İPLİK FABRİKASI :

İşçileri bu devre bir ihtilaf çıkarmışlardır. 2-Şubat-959 tarihinde yapılan ilk toplantıda, işveren yüzde ondan fazla zam vermediğinden 26 Şubat tarihinde yapılan kesin uzlaşma toplantısında saatte 100 kuruş dahil, ücret alanlara saat başına 25, bundan yukarısına saatte 20 kuruş nisbetinde zam alındı. Zam tutarı yıllık 222.68 dir. Bundan 34 işçi istifade etmiştir.

22 -- DOKUMACILIK VE ŞERİTÇİLİK FABRİKASI :

Çıkarılan toplu ihtilafta işverenle yapılan müzakereler netice veremediğinden, kesin uzlaşma ve Hakem Kuruluna kadar gidilmiş ve duruşma yakınlaşmışken, işverenin talebi üzerine yeniden müzakerelere girilmiş, işverenle, işçi ücretlerine, 1-Nisan-959 dan itibaren mer'i olmak üzere, yüzde 15 nisbetinde zam hususunda anlaşmaya varılmış, bu karar Hakem Kurulunca tescil edilmiştir. 52 işçiye alınan zam miktarı 30.888 liradır.

23 -- FANAKO EMPRİME FABRİKASI :

İşçilerinin 16-Ocak 959 tarihinde yüzde 50 zam talebi ile çıkardıkları toplu iş ihtilafı, ilk müzakerelerde ve kesin uzlaşmada halledilemediğinden, durum Hakem Kuruluna intikal etmiş, kurul 15-Mayıs-959 tarihinde işyerinin yeni kurulmuş olduğu ve mali durumunun müsait bulunmadığı nokta nazarı ile reddetmiştir. Bu karara itiraz 1-Temmuz-959 tarihinde ya-

16 -- ULUDAĞ BOYAHANESİ :

Çıkan ihtilafta işverenin ihtilafın çıktığını dikkate alarak işçilere yaptığı net yüzde 26 zamma rağmen, ayrıca net yüzde 15 zam daha alınmış, bu suretle 35 işçiye yılda 48.830 lira temin edilmiştir.

17 -- ANADOLUHİSARI İP VE HALAT FABRİKASI :

İşçilerinin 16 Ekim 959 tarihinde çıkardıkları toplu iş ihtilafı da Hakem Kuruluna intikal ettikten sonra bu kurulca her işçiye seyyanen günde 1 lira zam sağlanmışsa da, işveren bu karara itiraz etmiş, neticede Yüksek Hakem Kurulu da bu zammı aynen tasdik etmiş, sadece yürürlük tarihini değiştirerek 1-Mart-959 olarak tesbit etmiştir. Bu ihtilafta da 285 işçiye yılda 104.025 lira zam sağlanmıştır.

18 -- JAKAR HAVLU FABRİKASI :

İşçilerin yüzde 75 zam talebi ile çıkardıkları toplu iş ihtilafında ise işveren değil zam yapmak, fabrikayı kapamak tehlikesi ile karşı karşıya bulunduğunu ifade ettiğinden anlaşmaya varılamamış, Hakem Kurulunda yapılan müdafaaya rağmen, ücretlerin yüksekliğini dikkate alan kurul, ancak 10 liradan aşağı ücret alanların yevmiyelerine günde bir lira zam vermiş. Bu karara, işçiler istemediği, esasen bizim gayemiz düşük ücretlere zam sağlamaktı dediklerinden itiraz edilmemiş ve 13 işçiye yılda 4745 lira zam alınmıştır.

19 -- BAHARIYE ÇIKVAŞVILI İPLİK FABRİKASI :

İşçilerin çıkardıkları ihtilafta da 17-Şubat 959 tarihinden itibaren mer'i olmak üzere, 15 liraya kadar günlük kazancı olanlara yüzde 15, 15 liradan yukarı olanlara yüzde 13 nisbetinde zam sağlanmış, 550 işçiye elde edilen yıllık zam 360.000 liraya baliğ olmuştur.

pılmış itirazda, işyerinin bir yıllık olmayıp eski olduğu, zarar etmediği, ayrıca Hakem Kurulu toplantısında, heyete açıkça, bir kuruş zam verirsiz fabrikayı kapatırım şeklindeki tehdit yolu ifadesi de belirtilmiştir. Henüz Yüksek Hakem Kurulundan netice alınmamıştır.

24 -- YENİ TEKNİK MENSUCAT FABRİKASI :

İşyeri ile geçen devrede çıkan ihtilaf sonucunda, işçilere zamları birlikte ileride işi müsait gittiği takdirde, ihtilafa lüzum kalmadan zam vereceğine dair işverenden vaad alınmıştı. Fabrika örnek bir hareketle verdiği sözü tutmuş ve 27 Ocak 959 tarihinde sendika temsilcileri, işçi mümessillerinin de muvafakati ile bir anlaşma yapılarak 1 Ocaktan itibaren mer'i olmak üzere saatte 10 ile 20 kuruş arasında zam alınmıştır. Buna mukabil sendika ve işçiler 6 ay zarfında ihtilaf çıkarmamayı, taahhüt etmişler, işverenle sendika arasında her meselenin müştereken müzakeresi ve karara bağlanması hususunda mutabık kalmıştır. Bir nevi kollektif mukavele hüviyetini taşıyan bu anlaşmada, anlayış gösteren işverenleri ve işçileri tebrik etmeyi vazife biliriz.

Bu anlaşmada 64 işçiye yılda sağlanan zam miktarı 24048 liradır.

25 -- MENER İPLİK FABRİKASI :

Toplu iş ihtilafı 29 Ocak 959 tarihinde çıkmış, işveren yazdığımız randevu mektubuna, zam veremeyeceğini, piyasa durumu dolayısıyla kapatmayı dahi düşündüğünü ifade eden bir cevap vermişse de, bilahare anlaşmaya varılmış ve 28 işçiye yıllık tutarı, 16439 lira 60 kuruş tutan bir zam sağlanmıştır. Yüzde 15, 20, 25 nisbetinde ve kıdeme göre tevzi yapılmıştır.

26 — LANATEKS YÜNLÜ SANAYİİ FABRİKASI :

İhtilafı 12-Şubat-959 tarihinde çıkmış ve 12 gün zarfında işçi lehine halledilmiştir. Anlaşma neticesi, aylıkla çalışanlara ayda elişer lira, diğer saat ücretlilere seyyanen yüzde 20 nisbetinde zam alınmıştır. Senelik zam tutarı 56296 lira tutmuş, aidatların bordrodan kesilmesi hususu da protokola dercedilmiştir. Müemsil seçimleri pasajında izah edileceği gibi, doğan hadiseler neticesi işveren, aidat kesme taahhüdünü yerine getirmemiştir. İşyerine noter vasıtasıyla bir protesto çekilmiş ve müddet verilmiştir. Parayı ödemediği takdirde dava açılacaktır.

27 — MENSUCAT İMALAT TİCARET Ltd. Şti. :

Bakırköy Şubesi İşçilerinin çıkardıkları ihtilaf, müzakereleri sonunda aynı şirketin Eyüp Otakçılardaki Merkez İşyeri de müşterek mütalaa edilmiş ve zam her iki işyerine de teşmil edilmiştir. Bu ihtilaf ta akort tarifeleri yükseltmiş, zaman işçilerinin de her iki işyerindeki ücretleri arasında muvazene temin edilmiştir. Randıman primi, duruş ücretleri ve sendikanın randıman tetkiki için selahiyetli kılınması konularında da anlaşmaya varılmıştır. Burada çalışan işçi miktarı 240 civarında idi. Mühim bir kısmı akort olduğundan kat'i yıllık tutar hesabı yapılamamakla beraber müessesenin Nisan ayında ödediği işçi ücretinin 111432 lira 98 kuruş, ihtilafın sonra Mayısta ödediği, 138 307 lira 93 kuruş olduğunu, ifade ile iktifa ediyoruz. Her iki yerde de protokolün tatbikinden doğan aksaklıklar için de müzakerelerde bulunulmuş ve halledilmiştir.

28 — KAZOVA FANİLA VE PAK İPEK ÇORAP FAB.

Bu ihtilaf bu devre zarfında çetin mücadelelere yol açan ihtilaflardan biri olmuştur. 19 Şubatta çıkmış, İşverene yazdığımız randevu mektubuna cevaben işyerinden, işçilerin zam alacakları için değil, kooperatife üye olmak için imza verdiklerini belirten bir başlık altında imzaladıkları bir listesi geldi. Bunu

ticede 23 işçiye 11 ilâ 29 kuruş arasında saat başına zam alınmış, yıllık zam tutarı 21.348 liradır. Bundan başka günde 70 kuruşluk yemek bedeli 120 kuruşa çıkartılmıştır. Bundan da işçilere yıllık 4140 lira menfaat sağlanmıştır.

31 — KAPLANCA MENSUCAT FABRİKASI :

Bu devrede yeni bir ihtilaf çıkartılmış, 27 Mart ve verilen mehli takiben 15 Nisanda yapılan müzakereler sonunda 138 işçiye yıllık 52.677.60 lira tutarında zam sağlanmıştır.

32 — KÜÇÜKÖY BASMA FABRİKASI

İşçilerinin günde iki lira yemek bedeli verilmesi konusunda çıkan toplu ihtilafın da, işveren randevu mektuplarımızı cevap vermemiş, kesin uzlaşmada anlaşmaya yanaşmamış, Hakem Kurulu da, "Toplulukla iş ihtilafının ancak işyerinde mer'i iş şartları ile ilgili olması icab ettiği" kanaatiyle reddetmiştir. Bu sakat noktai nazara Yüksek Hakem Kurulu nezdinde itiraz edilmiş olup, netice halen alınmamıştır.

33 — TÜYOS KONFEKSİYON ATÖLYESİ :

İşçilerinin 7 Martta çıkarttıkları zam ihtilafında işveren Saffet Yünlünün rahatsızlığı dolayısıyla ilk uzlaşmalar yapılamamış, İşveren ilk kesin uzlaşma toplantısında da bulunmamış, nihayet ikincisinde de zamma yanaşmadığından anlaşma olmamıştır.

İl hakem kurulunun 22.7.959 tarihinde verdiği zam kararı sendi kamıza bölge çalışma müdürlüğünce ancak 20 Ağustos tarihinde gönderilmiştir. İtiraz müddeti geçtiğinden, Bölgece yapılan araştırmalarda, işverenin itirazına ait bir kayda tesadüf edilmediğinden, İl Hakem Kurulunun verdiği ve 3 Marttan itibaren mer'i olan seyyanen yüzde 10 zammın tatbiki gerekmektedir.

24 işçiye yılda 11.750 lira sağlayan bu zammın tatbiki için çalışılmaktadır.

takiben işverende aynı durumu ifade eden bir cevap verdi. Bunu işçilerin sendikadan istifa ettiklerini belirten, aynı mealde yazılmış taahhütlü mektupları takip etti. İhtilafa ön ayak olan işçilerden bir kısmı, hazırlanan kompo ile işten uzaklaştırıldılar. Mahalli karakol işe karıştı. Polis ve Emniyet amirinin sık sık işyerine geldiği görüldü. İşçilerin yukarıda belirtilen yazı ve istifalarını baskı altında gönderdiklerine dair sendikaca toplanan imzalara rağmen, bu kerre kesin uzlaşmada ihtilafa katılan 30 işçinin verdikleri imzaların kendi imzaları olmadığı, 20 tanesinin de 18 yaşından küçük oldukları işverence ileri sürüldüğünden, kesin uzlaşmaya memur İş Müfettişinin müsbet kanaatine, imzaların usule uygun olduğu fikrine rağmen Hakem Kurulu, ihtilafı usul bakımından reddetti. Bunu takiben işveren ileri gelen işçilerden 18 işçiyi işten çıkardı. Sendika olarak ikinci bir ihtilaf yolları arandı ise de, işçiler baskıdan çekindikleri için muvaffak olunamadı.

Haklarını almak için dava açmak teşebbüsümüz de işçilerin teker teker anlaşarak ibra vermeleri neticesinde akim kaldı. Sadece Nermin Kapıcı adlı bir üyemizin ihbar hakkı verilmediği için dava açıldı.

29 — GAZEL BOYAHANESİ :

Toplu iş ihtilafı 19 Şubatta çıkmış, 5 ve 20 Mart tarihlerinde yapılan ilk ve kesin uzlaşmalarda da anlaşmaya varılamamış, Hakem Kurulu, emsal müesseseleri dikkate alarak, ücretleri kâfi gördüğünden işçi talebini reddetmiştir. 22 Mayıs tarihli bu karara itiraz edilmiş olup, halen netice Yüksek Hakem Kurulundan alınmamıştır.

30 — İL - ÖR İPLİK FABRİKASI

İşçilerinin 5 Martta çıkan bu ihtilafının 20 Martta yapılan ilk toplantısında, işverenin talep ettiği mehli kabul edilmiş, ne-

34 — ADALET MENSUCAT FABRİKASI :

Toplu iş ihtilafı da 15 Nisan tarihinde çıkmış, 4 Mayısta yapılan ilk ve 22 Mayısta yapılan kesin uzlaşma toplantılarında anlaşmaya varılamadığından İl Hakem Kuruluna intikal etmiş ve Bölge Çalışma Müdürlüğüne yaptığımız devamlı müracaatlara rağmen, henüz netice alınamamıştır. Kongremiz toplantıncaya kadar Hakem Kurulu kararının çıkacağını tahmin etmiyoruz.

35 — BOMONTİ İPLİK VE MENSUCAT FABRİKASI :

Nisan ayı ortasında çıkmış, 4 Mayısta ilk, 26 Mayısta kesin uzlaşmaları yapılmış, her ikisinde de işveren müessesenin, krizi ileri sürerek, zam vermeğe yanaşmaması yüzünden, anlaşma olmamıştır. Senelerdenberi sendikalı işçilere cephe alan işyeri, bu ihtilafda da krizi bahane ederek, işçi tensikati yapmış, 23 sendikalı işçiyi ihbara tabi tutarak işten çıkartmıştır. Bunların iadeleri için yapılan temaslar netice vermemiş, işverenin yaptığı baskılar, primleri kaldırması, işçilerin tuvalete gitmelerini tahdit etmesi, mütemadi ceza kesmesi konuları, ilgili makamlara duyurulmuş ve işverenin cezalandırılması istenmiştir. İhtilaf bu arada seyrini takip etmiş, İl Hakem Kurulu 7 Ağustosta verdiği ve sendikamıza 21 Ağustosta gelen kararı ile çocuk zamlarının 10 dan 15 liraya çıkarılması talebimizi reddetmiş, buna mukabil üçten fazla çocuklulara da verilmesini kabul etmiş, gayri nizami ve keyfi olarak ödenen primlerin, bir esasa bağlanması için istediğimiz yüzde 20 prim zammı ve umumi yüzde 50 zammı reddetmiştir. Bölge Müdürü ve iki işçi temsilcisinin lehimize oy kullandığı için ekseriyetle verilen bu karara da Yüksek Hakem Kurulu nezdinde itiraz edilmiştir. 4-5 aylık faaliyetsizlikten sonra çalışmaya başladığını öğrendiğimiz bu kuruldan neticeyi bekleyeceğiz.

36 — GABRIEL GAVRIELOĞLU KORDELA FAB. :

İşçileri bu devremiz içinde yeni bir ihtilaf çıkartmışlar,

ilk ve ikinci müzakerelerde anlaşmaya varılmadığından durum Hakeme aksetmiş, kurul elimize 21 Ağustosta geçen 17 Nisan tarihli kararı ile işçi ücretlerine seyyanen yüzde 10 zam vermiş, yemek parası talebimizi reddetmiş, işveren itirazda bulunmuştur. Bu karara bizde 7 Eylül tarihinde itiraz ettik. Neticeyi beklemekteyiz.

37 — KULAKSIZ OĞULLARI BOYAHANESİ :

İşçilerin yüzde 60 zam isteği ile doğan bu anlaşmazlıkta ilk müzakerelerde halledilemedi. Durum, Bölge Çalışma Müdürlüğüne bildirilmek üzere iken, işçilerin imzalarını havi bir yazı ile "ihtilaf çıktıktan sonra, işverenin yüzde 25 nisbetinde zam yaptığı, dolayısıyla sendika ihtilafının hükümsüz olduğu bildirildi. Durumu tetkik ettik. İşçilerin durumdan memnun oldukları ve bu zammı sendika yüzünden aldıklarını bildikleri ve ifade ettiklerini gördüğümüzden, mevzuu zapta bağlamak için işverenle görüştük. Aidatların muhasebeden kesilmesi hükmü de dahil, zamlar bir esasa bağlayarak Bölge Çalışma Müdürlüğüne tescil ettirdik. Bu suretle 46 işçiye yılda 35.770 lira zam sağladık.

38 — KOD PANTOLON ATÖLYESİ :

İşçilerinin bu devre 30 Nisanda çıkardıkları ihtilaf da 73 Mayıs'ta yapılan ilk uzlaşmada halledilememekle beraber, Bölgenin aracılığı ile yapılan 70 Haziran tarihli oturumda, işçi ücretlerine seyyanen yüzde 10 zam verilerek halledildi. 25 işçiye elde edilen senelik zam miktarı 72.600 liradır.

39 — BEHÇET BERKÖZ, NECDET NARIN Koll. Şti.

Dokuma fabrikası işçilerinin yüzde 50 zam talebi ile çıkardıkları toplu ihtilafta işverene mevcut piyasa krizi dolayısıyla mehil verilmiş, bu mehil sonunda işveren, durumun daha da kötü olduğunu ileri sürerek zamdan imtina etmişse de

neticede bir anlaşma yapmağa muvaffak olunmuş, Akort tarifelerine 5 ilâ 25 kuruş arasında zam alınmış, çözüğü takma, tezgah silmede verilen 250 kuruş 500 kuruşa, çürük iş yevmiyesi 800 kuruştan 1500 kuruşa yükseltilmiş, yevmiye ve aylık ücret alanlara seyyanen yüzde 15 nisbetinde zam sağlanmıştır. 1-8-959 dan itibaren mer'i olan bu protokol neticesi, 25 işçiye senelik 78 bin lira civarında zam sağlanmıştır.

40 — VAKKO EMPRIME FABRİKASI :

İşçileri 951 den beri 6 ayda bir çıkardıkları ve fayda gördükleri toplu iş ihtilaflarını bir iki senedir aksatmışlar ve ihtilafı çıkardıktan sonra işverene imza vererek, vazgeçmeyi adet haline getirmişlerdi. Uzunca bir fasıladan sonra, sendikadan uzaklaşmanın acılarını çekmiş olacaklar ki, bu kerre kat'i sözle işe giriştiler. Çıkardıkları ihtilaf henüz yeni olup, 26 Ağustosta yapılan ilk müzakeresinde müessesese piyasa krizini ileri sürerek zam veremeyeceğini ifade etmiş, durum bölgeye intikal etmiştir. Kesin uzlaşmasının kongre gününe kadar yapılacağı muhakkaktır.

41 — RITA ÇORAP FABRİKASI :

İşçileri de toplu iş ihtilafını Mahmutpaşa mıntıkasında tatbik eden ender işyerlerinden biridir. Bu yeni ihtilafın da ilk uzlaşması 27 Ağustosta yapılmışsa da, işveren vekili zama imkân olmadığında ısrar etmiştir. Kesin uzlaşmaya bu günlerde gidilecektir.

42 — HEREKELİLER MENSUCAT FABRİKASI :

İşçileri de ilk defa bu yola gitmişler ve ücretlerine zam talebi ile ihtilaf çıkartmışlardır.

14 Eylül tarihinde yapılan ilk oturumda anlaşmaya varılamamıştır. Durum takip edilecektir.

43 — YUDA LEON VE HASON Or. ÇORAP FAB. :

Mevcut 75 işçiden 53 ünün sendikaya kaydı ve ihtilaf çıkartmalarına muvaffak olunmuş, 10 Eylülde randevu mektubu yazılmıştır. Kongre tarihine kadar ilk uzlaşmanın yapılacağı tabiidir.

44 — YENİ TEKNİK MENSUCAT FABRİKASI :

İşçilerinin bu devre zarfında çıkarmış buldukları ikinci ihtilafın da randevu yazısı 10 Eylülde yazılmış olup, takip edilmektedir.

45 — ANADOLUHİSAR İP VE HALAT FABRİKASI :

İşçileri bu devre ikinci ihtilaflarını da sendikaya vermişler ve randevu yazısı yukarıdaki şekilde 10 Eylülde yazılmıştır. Cevap beklenmektedir.

Muhterem Delegeler.

Yukarıda kısaca izaha çalıştığımız 45 ihtilafın bir yıl zarfında takip edildiği, her ihtilafın en azından 3 müzakereye ve dolayısıyla ortalama üç güne mal olduğunu, bu çalışmalara umumiyetle ücretli kadro mensuplarının katıldığını, gerek bu konunun, gerekse günlük şikâyetlerin aksatılmaması için elden gelen gayretin sarfedildiğini ifade etmek isteriz. Bu arada bütün arzumuzla rağmen ufak tefek hatalarımız olmuşsa da bunların suiniyetimize değil, işlerimizin kesafetine hamledileceğinden eminiz. Şimdi bu ihtilafalara ait bir kaç fikir verici tabloyu dikkatinize sunuyoruz.

T A B L O 1

İhtilafların durumlarını gösterir çizelge				
Sendika aracılığı ile halledilen	elde bulunan	yürütülemiyen	İl hakeme intikal eden	Yekûn
23	6	2	14	45

T A B L O 2

İl Hakem Kurulunda alınan neticeleri gösterir çizelge			
İşçi lehine karara bağlanan	İşçi aleyhine karara bağlanan	Henüz neticelenmiyen	Yekûn
6	7	1	14

T A B L O 3

Yüksek Hakem Kuruluna intikal edenlerin neticelerini gösterir çizelge			
İşçi lehine karara bağlanan	İşçi aleyhine karara bağlanan	Henüz neticelenmiyen	Yekûn
4	1	8	13

T A B L O 4

İşçilerin 180 günde bir ihtilaf çıkarma haklarına karşılık Hakem Kurullarına intikal edenlerin çıkış ve karar tebliğ tarihleri arasında geçen zamanı gösterir çizelge

1 - Nesim Aron Kaneti Dokuma Fab.	822 günde neticelenmedi
2 - Sümerbank Bakırköy Bez	426 "
3 - Sümerbank Defterdar	429 "
4 - Fanako Emprime Fabrikası	237 "
5 - Gazel Boyahanesi	204 "
6 - Küçükköy Basma Fabrikası	189 "
7 - Adalet Mensucat Fabrikası	150 "
8 - Bomonti İplik Fabrikası	150 "
9 - Gabrieloğlu Kordela Fabrikası	150 "
1 - Fehmi Tiritoğlu Dokuma Fab.	603 "
2 - Safi Ozan İplik Fabrikası	470 "
3 - Tisante Ticaret İplik Fabrikası	175 "
4 - A. Hisarı Halat Fabrikası	148 "
5 - Jakar Havlu Fabrikası	144 "

T A B L O 5

İhtilaflardan istifade eden işçi, işyeri adedi ile senelik zam miktarını gösterir çizelge

İşyeri adedi	İşçi adedi	Yıllık zam tutarı
28	2922	1.655.799 L.

Muhterem Delegeler :

Sendikamızın birleşme tarihinden bu yana geçen seneler zarfında bu konuda yapılan çalışmalara ait bazı tabloları daha sunuyoruz. Maksudımız, kimseyi methetmek veya bundan pay çıkarmak değil, istikbalde Toplu İş İhtilafları konusunda etüd yapacaklara hazır döküman vermeğe çalışmaktır.

25 Mayıs 951 tarihinden bu yana 145 toplu iş ihtilafı çıkmış ve takip edilmiştir.

T A B L O 6

İhtilaf yekünü	Sendikaca halledilen	Hakem kuruluunca halledilen	Kaybedilen	Devam eden
145	77	27	27	14

T A B L O 7

Hakeme intikal eden	Hakemin zam verdiği	Hakemin reddettiği
40	27	13

T A B L O 8

Kaybedilen ihtilafların sebeplerini gösterir tablo

Usulden bozulan	Hakemin reddettiği	Kapanan işyeri	İşçinin geri aldığı	Yekün
7	13	3	4	27

Yukarıda izah edilen 145 ihtilaftan 6 adedi mer'i iç yönetmeliklerin tadili veya yeni bir hususun ilâvesi (yemek verilmesi gibi) konuların da çıkarılmış ve bunlardan üçü sendika aracılığı ile halledilmiş, Hakem Kurullarına intikal eden üçü de reddedilmiştir.

Bu güne kadar geçen 8 devrede çıkarılan ihtilafların devrelere taksimine ait cetveli de iyi bir fikir vereceği kanaatle sunuyoruz.

	Çıkarılan	Kazanılan	Kaybedilen	Devameden
Birleşme kong. 25-5-951	4	4	—	—
İkinci „ 25 5-952	16	10	5	—
Üçüncü „ 9/10 5-953	20	13	7	—
Dördüncü „ 4/5/6-6-954	17	13	4	—
Beşinci „ 9/10-7-955	19	15	4	—
Altıncı „ 21/22-7-956	12	9	2	1
Yedinci „ 27/28-7-957	24	18	4	2
Sekizinci „ 13/14-9-958	33	20	1	12
	145	102	27	15

Yukarıda yıllara göre tasnifi yapılan bu toplu ihtilaflarda 17.083 işçiye sağlanan yıllık zam miktarı 6.420 805 liradır.

C — SÜMERBANK İŞÇİLERİNE AIT BAZI HUSUSLAR :

Sümerbank işçileri ekseri hususi sektör işyerleri işçilerinden daha iyi durumdadırlar. Bu kanaatimizi ifademiz, Sümerbank işçilerinin şikayetleri olmadığı manasına alınmamalıdır. Şimdi bunlardan bir kaçını sıralayacağız.

a — 957-958 devremizdeki zamların tatbik tarzından şikayet :

1 — Geçen devre faaliyet raporunda yapıldığını bildirdiğimiz yüzde on zammın, Sümerbank Defterdar Fabrikası

F : 3

akort ücretlerine intikal şekli, işçi arkadaşlarımızın devamlı şikayetlerine sebep olmuştur. Hereke ve Merinos Fabrikalarında zammın nasıl tahakkuk ettirildiği tetkik edilmiş ve Defterdar Fabrikasındaki aksaklık, bunlarla kıyaslanarak isbata çalışılmıştır. Lâkin bütün ısrarlarımıza rağmen müsbet bir netice almak mümkün olmamıştır. Takip devam etmektedir.

2 — Defterdar Fabrikası dokuma revizyon işçilerinin sigorta primlerinin tahsilinde ağır işçi muamelesi görüp te mesai farkı tahakkuku zamanında yüzde 25 mesai zammı alınmadığına tezadı alakâlılar nezdinde belirttik. Halen fabrika müdürünün bize verdiği şifahi malumata nazaran; emsal fabrikalardaki tatbikatlar da belirtilerek Sümerbank Yünlü Müessesese Müdürlüğüne yazı yazılmış, netice beklenmektedir. Biz de müessesese nezdinde takibata devam etmekteyiz.

3 — Defterdar Fabrikası: Tahar, vargel, tarak, dokuma ve emsali gibi daireler akort ücretlerindeki tarife aksaklıklarının giderilmesi için bütün bir yıl devamlı gayretler sarfedildi. Bazı düzeltmeler oldu. Şikayetlerimizin devam ettiği hususların da bilhassa dokuma tarifelerinin "ayda bir iki düzeltileceğine" dair Fabrika Müdüründen söz alındı. Bununla birlikte bizden sonra gelecek idare heyetinin bu konuyu yakından takibini tavsiye ederiz.

4 — Defterdar Fabrikasında muvakkat kaydıyla alınan işçilerin sosyal yardımdan istifade etmeleri hususunda yazdığımız yazıya aşağıdaki cevabı aldık :

"Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikası Başkanlığına :

24-1-1959 tarih ve 271 sayılı yazınız karşılığıdır :

Kendileri ile yazılı birer akit yapılarak kısa bir zaman için angaje edilen muvakkat işçilerimiz, sosyal yardımlardan faydalandırılmakla beraber bunlara 1959 yılı için daimi

kadro alınmış olup, bu kadrolara nakilleri yapılmakta ve bu husus derdesti ikmal bulunmaktadır.

Keyfiyeti tavzihen bildirir malûmat husulünü rica ederiz."

5 — Sümerbank Bakırköy Bez Fabrikasında, haftanın yedi günü çalıştırılıp ta, haftada 48 saati, geçen çalışmaları için fazla mesai alamayan işçilerin bu haklarının verilmesi için fabrika müdüriyetine müracaat edilmiş, müdüriyet ikna olarak Umum Müdürlükten tahsisat istemiştir. İşçiler henüz bu paralarını alamamışlardır. Gelecek idare heyetimizin bu işi takibi tavsiye olunur.

6 — Aynı fabrikanın klima tesisatının yenilenmesine Umum Müdürlüğün gerekli tahsisatı vermesi için lüzumlu çalışmanın yapılması TEKSİF'e yazılmış; federasyonumuzdan aldığımız cevap talebimizin yakında yerine getirileceği sözünün ilgililerden alındığını bildirmiştir.

b — Sümerbank camiasında zaman işçilerine senede bir liyakat takdir zammı adında bir zam yapılır. Ne kadar garipdir ki akort işçiler bu terfih hakkından mahrum edilmiştir. Bizim kanaatimizce zaman işçilerine yapılan zammın umumî yüzde nisbetinde bir yükselişte akort tarifesinde yapıldığı takdirde bu adaletsizlik tashih edilecektir. Bu konudaki teklifimizi Türkiye çapında yürütüp, sonuca bağlamasını Federasyonumuza yazdık.

c — 27-6-945 tarihinde kabul edilen 4772 sayılı (İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu) nun tatbik tarihinden önce, Sümerbank işyerlerinde kazalanan işçilere, Sümerbankça bir malûliyet aylığı bağlanmıştı. Sümerbankın bu kararı bir kadirşinaslık örneği idi. Lâkin bu günlük hayat şartları karşısında ödenen paraların miktarı, ayda 7,5 veya 5 lira veyahut civarlarında bir rakkam ifade etmesi bakımından gülünç bir manzara arz etmektedir.

1 — Sendikamız senelerden beri bu konu üzerinde ısrar-

la durmakta idi. Ve biz mezkûr malûllerin aylıklarının günün rayicine göre ayarlanmasını istiyorduk. Federasyonumuzun bu mevzuda Umum Müdürlük nezdinde yapıcı teşebbüslerini tazelediğini memnuniyetle kaydederiz.

2 — Sümerbank Umum Müdürlüğünün (kendisine malûliyet aylığı bağlanan işçilerden) 3008 sayılı İş Kanununun 13. üncü maddesine dayanarak, kıdem tazminatı verilmek suretile işinden çıkartılan işçilerden, bir uzuv kaybına veya noksan gövde haline gelmesi pahasına, sunduğu bir kaç liralık parayı kesen bir nizamı cevaz vermesi bilhassa acı idi. Bunu, gören federasyonumuzun konuya şiddetle parmak basması ve Umum Müdürlükten hatanın tashihini istemesi bizi memnun etmiştir.

d — İKRAMIYELER :

1 — Devlet sektörü, işçilerine hala iki maaş ikramiye verilmesindeki muvazene zihniyetini anhyamadığımızı ifade etmek isteriz. Memurlara olduğu gibi, işçilere de senede dört ikramiye verilmeli kanaatimizi halâ müdafaa ediyoruz. İki maaş, iki daha ilavesi ile dörde çıkartıldıktan sonra, Türk-İş'in müdafaa ettiği ikramiyelerin ücrete intikal ettirilmesi tezi yerindedir.

2 — İkramiyeden birinin Ramazan Bayramından evvel verilmesini temin için çok gayret sarfettik.

3 — 6772 sayılı kanunun 4. ncü maddesinin ikinci fıkrası tadil edilmeli. İkramiyeler otuz günlük ücretler üzerinden ödenmelidir. Bu yolda ilgililer nezdinde gerekli teşebbüsler yapılmıştır.

e — PRIM :

Sümerbankın Prim işi de üzerinde ısrar edilecek konulardan birdir. Genel Müdürlükte zaman zaman prim talimat-

namesini daha doğrusu sistemini, islah için davranışlar olur. Fakat nedense kat'i tedavi yapılmaz. Bize gene de şikayet konusu bırakılır :

1 — Kıdemli İşçiliği Teşvik Primi :

Geçen seneki raporumuzun (29) uncu sahifesinin buna ait pasajı aynen : (Eski haline yeni istikamet verilememiştir. Durum geçen seneki vaziyetini muhafaza etmektedir) demektir. Keyfiyette herhangi bir değişiklik yoktur.

“Sümerbank Kıdemli İşçiliği Teşvik İkramiyesi Talimatnamesi” nin 3. üncü maddesi :

(Madde — 3 : Sümerbanka bağlı işyerlerinde çalışan bütün işçilerden :

1 — 15 inci kıdem yılını dolduranlara, bu kıdem süresinin hitamında iki aylık ücretleri tutarında,

2 — 25 inci kıdem yılını dolduranlara bu kıdem süresinin hitamında üç aylık ücretleri tutarında,

3 — 35. inci kıdem yılını dolduranlara bu kıdem süresinin hitamında 4 aylık ücret tutarında,

4 — 35. inci kıdem yılından itibaren her beş yıllık kıdem sürelerini dolduranlara, bu kıdem sürelerinin hitamında dörder aylık ücretleri tutarında, kıdemli işçiliği teşvik ikramiyesi ödenir.

Der. Talimatnamenin tayin ettiği bu süreler çoktur. Kıdemlerden beşer yıl tenzil olunmalıdır. Sıra : 10 yıllığa 3 maaş, 20 yıllığa 4 maaş, 30 yıllığa 5 maaş ve bundan sonra her beş yıllık için 6 maaş şeklini almalıdır. Bu hizmet süresini düşünse mukabil aylık para miktarının artırılması düşüncesi, kıdem işyerine sadakattan, her geçen yılın işçiye yeni yeni bilgiler verdiği gelecekte bu bilgiden de faydalanmanın temini, o işyerinde yıpranan işçisini müessesenin emeği ile mütenasip

şekilde taltif etmesi gerektiği anlayışına dayanmaktadır.

2 — İSTİHSAL PRİMİ :

İşçileri müstahsil ve gayri müstahsil diye tefrik edici karakterini muhafaza eden, istihsal priminin, işyerine yeni giren işçilere, üç ay kademlenmeden pirim vermeyen hükmü maksada çok aykırıdır. İsmi üstünde : İSTİHSAL PRİMİ, bir işçi işyerine girdiği tarihten itibaren ya müstahsildir. Veya mamulü muhafaza eder. Şu halde, daha başlangıç tarihinden itibaren bu haktan faydalanması lâzımdır.

f — PUVAN SİSTEMİ :

Temeli ne kadar ilmi ve anlatıldığı gibi sağlam esaslara dayanırsa dayansın, memleketimizdeki tatbik tarzı garabetini hala muhafaza etmektedir. Bu itibarla bizim gözümüze ucube görünmektedir.

Anlatıldığına göre, asgari ücrete zam olduğu takdirde, bu sistemin ruhuna uygun olan, asgari ücretin yükseliş yüzdesi nisbetine göre, diğer kategori ücretleri de yükselmek gerekir. Fakat her nedense, geçen seneki raporumuzda tetkik ettiğiniz üzere, şehrimizde Sümerbank işçileri asgari ücretleri seksen kuruşa yükseldi. Lakin diğer kategori ücretlerinde herhangi bir terfih yapılmadı. Bu hatırımıza şöyle bir sual getiriyor : Acaba Sümerbank Umum Müdürlüğü en modern sistemleri (Puvan sistemini kendileri bize MODERN diye tanıttılar.) işçiler aleyhine tadil etmekte üstat mıdır? Bilahere bu müessesenin diğer sosyal yardımlarını düşünüyor, yukarıda belirttiğimiz hareketine bir isim bulamıyoruz. En sonunda sistemi melezleştirdik galiba demekten kendimizi alamıyoruz.

D — HUSUSİ SEKTÖR İŞÇİLERİ :

Bunlar (pek azı müstesna) ikramiye almazlar. Tatmin edici sosyal yardımlardan uzaktırlar. Biz devlet sektöründeki işçilerin durumundan şikayet ederiz. Pek çok hususi sektör işçisi devlet sektörü işçilerinin seviyesine çıkmayı saadet sayarlar. Devlet sektörü işçilerinden üstün şartları taşıyanları yok değil. Var, bunların varlığı bizi istikbale ümitle baktırıyor. Sümerbank idarecilerine iş şartlarımızı tekâmül ettirmezseniz işçilerinizi, hususi sektör çekecektir demek haklı çıkarıyor. Bütün temennimiz, hususi sektörün tümünün iş şartlarını fevkalade ileri götürmesidir.

Eğer bu günkü ekseriyette olan zihniyet değişmezse, kendilerinden şikayetimiz sonuna kadar devam edecektir. Artık işçiyi hissiz bir makine sanma modası geçmelidir. Şimdi birisi çıkabilir : Bu ne biçim sözdür. Böyle karamsar olmak kötüdür diyebilir. Biz hakikati tesbite çalışıyoruz. Her çeşit reklama rağmen, işçiyi asgari ücretin üstünde bir terfiye layık görmeyen işveren anlayışı maalesef vardır. Ve bunlar sırası gelince (işçilerini evlatları gibi sevdiklerine) dair edebiyat yapmaktan geri kalmazlar. Ama (ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz)

Hayat pahalı. Devlet sektörü bile bu hakikati görüp umumî zam yoluna gitti. Biz hakikatlar karşısında kendi işkolumuzdaki sanayicileri intibaha davet ettik. Sanayicilerin temsilcisi olan İstanbul Sanayi Odası'na 7-3-959 gün ve 339 sayı (Vesika No: 1) ile bir mektup yazdık. Odalarına bağlı iş kolumuza dahil işverenlerle işçi ücretlerine seyyanen ve mütenasip bir zam verilmesi için müşterek bir oturum yapmamıza oda başkanlığının aracı olmasını istedik. Diğer taraftan da işverenlerle ferdî temaslara geçtik. 25-3-959 günü yazılan mektubun akubetini öğrenmek üzere telefonla Oda Reisini bulduk. Reis : Bu mevzuu dün görüştük. Bizim işlerimiz çok. Bu işi sizinle uzun uzun görüşmek lâzım. Buna ise bizim vaktimiz müsait değil. Biz azam

% 10 bir zam verebiliriz. Bu da çalışkan işçilere olabilir. Seyyane ve umumi bir zam düşünemeyiz, dedi.

Bu konuşma tarzı toplu taklifimizin reddini ifade ediyordu. Reis kendi fabrikalarında bir zam verileceğini anlatıyordu. Nitekim AKSU Fabrikasında reisin ifade ettiği tarzda zam verildi. Lâkin işçiler haklı olarak memnun olmadılar.

Hususi temaslara neticesinde ALTINYILDIZ ve emsali bazı fabrikalar işçilerine bir miktar zamlar yapmışlardır. Diğer taraftan Sanayi Odası 29-Nisan-959 gün ve 21-4783 sayılı mektupla teklifimizi cevaplandırıyor. Tabiatı ile cevap menfi. (Vesika No: 2)

Tarafı tarafsız meraklılar bu iki yazıyı tetkik ettikleri takdirde sendikamızın tutumu hakkında daha isabetli hükme varacaklardır.

Ve GREV, GREV diye yükselen haykırışlara hak vereceklerdir. Evet, devlet sektörü işçileri de hususi sektör işçileri de çok ihtimama muhtaç çok.

E — PAZAR VE TATİL YEVMIYELERİ :

İşçilerin bu haklarını vermiyenler geçen devremizde olduğu gibi gayet sıkı takip edilmiştir.

F — GELİR VERGİSİ :

Gelir Vergisi adil tanzim edilmemiştir. Bir tarafta milyonları kazanan vatandaşların ödediği verginin, onlara tahmil ettiği külfetin hiçliği yanında az kazançlı işçilerin ödediği verginin mükellefe verdiği sıkıntı arasında büyük muvazenesizlik vardır. Bunları her fırsatta belirtiriz. Sesimiz bir türlü aksiseda bulmaz. Alakalıların bu ilgisizliği bizleri derin derin düşündürmektedir. Ve şikâyetimiz her geçen seneden gelen seneye bütün tazeliği ile devretmektedir. Hayat pahalılığı bizim fikrimizi almadan yükseliyor. Yükseliş karşısında tedbirsiz duru-

lunmaz. İlk tedbir olarak asgari geçim indirimi nisbeti yükseltilmelidir. Bu itibarla geçen seneki raporumuzun 26. inci sayfasında başlayıp 27. inci sayfasında biten bahsi aynen baraya alıyoruz :

Geçen her zaman bu günkü GELİR VERGİSİ Kanununun esaslı bir revizyona tâbi tutulması zaruretini daha bariz bir şekilde ortaya koymaktadır. Biz geçen seneki raporumuzda asgari geçim indirimi nisbetinin yüzde yüz elli miktarında artırılmasını istediğimizi belirtmiştik. O günden bu yana hayat şartlarında büyük tebeddüllere rağmen asgari geçim indiriminde herhangi bir değişiklik olmamıştır. Bu devre de geçen seneki görüşümüzde ısrar ediyor, asgari geçim indiriminin yüzde yüzelli yükseltilmesini bekliyoruz.

Günün geçim şartları ve Gelir Vergisinin ruhu bizi bu talepte ısrara sevk etmektedir. Bu devrede durumu bir tablo ile belirtmekte fayda görüyoruz.

1 Mart 958 de yürürlüğe giren Kanun

Grup	Halen Meri			Temennimiz		
	Günde	Ayda	Yılda	Günde	Ayda	Yılda
Mükellefler	Lira	Lira	Lira	Lira	Lira	Lira
I Bekâr	2,25	67,5	810	3,75	112,5	1350
II Çocuksuz evli	3,75	112,5	1350	6,25	187,5	2250
III 1-2 Çocuklu evliler	4,5	135	1620	7,5	225	2700
IV 3-4 Çocuklu evliler	5,25	157,5	1890	8,75	262,5	3150
V 4 ten fazla çocuklu evliler	6	180	2160	10	300	3600

K — 106 SAYILI KOORDİNASYON KARARI :

3008 sayılı İş Kanununun 50. nci maddesinin 1 numaralı bendi : (Sanayie ait işlerde on sekiz yaşı doldurmamış erkek çocuklarla her yaştaki kız ve kadınların gece çalıştırılmaları yasaktır) der. Kanun 8-6-1936 da kabul, 15-6-1936 tarihinde neşredilmiştir. Neşir tarihinden bir yıl sonra da yürürlüğe girmiştir. Yürürlük tarihinden bu yana da bahsi geçen madde tatbik edilememiştir. 18-2-1941 tarihine kadar işverenler nizam-sız olarak tatbik etmemişlerdi. Nihayet 18-2-1941 tarihinde 2/15226 sayılı kararname ile 106 sayılı karar ikame edilmiş; böylece işverenlerin usulsüz, daha doğrusu kanunsuz hareketleri, kanunî hale sokulmuştu.

Bu durum hükümetin 17-2-1959 gün ve K/1208 sayılı kararı ile 106 sayılı koordinasyon kararı kaldırılarak düzeltilmiştir.

İşverenlerde büyük telaş görülmektedir. Kadın ve çocukları devamlı çalıştırmak için çareler aramaktadırlar. Vekâlete heyetler halinde gittiler. Nihayet İstanbul Bölge Çalışma Müdürlüğünün; İstanbul İşçi Sendikaları Birliğine gönderdiği; 29-7-1959 gün ve 10795 sayılı yazısındaki : (106 sayılı koordinasyon kararı meriyetten kalkmasına rağmen işyerlerine Vekâletimizce bir intikal devresi tanınmıştır.

Buna rağmen durumundan şikâyetçi bulunduğunuz işyerleri varsa gereği yapılmak üzere müdürlüğümüze ismen bildirilmesini rica ederim.

(imza)

ifadesinden intikal devresi tanındığını anlıyoruz. Bu intikal devresi ne kadardır? Burası meçhul. Ayrıca aynı yazıda (şikâyetçi bulunduğunuz işyerleri varsa) ifadesi de Çalışma Müdürlüğünün tutumunu sarahaten göstermektedir. Çalışma Müdürlüğü icra makamıdır. Kendisi şikâyet edilen yer olmazsa, kanunun tatbik edilip edilmediğini araştırmak lüzumunu duymıyacak mı? Şim-

diye kadar nerelerde tatbik edildiği bilmesi lâzım gelmez mi? Biz hadisenin inkişafını yakından takip ediyoruz. İşçinin aleyhinde olacak her inkişaf karşısında sendikamızı bulacaktır. Bizden sonra gelen idare heyetinin de bunu böyle takip edip iyi neticeler alacağına inanıyoruz.

L — ARALIKLI İŞLER MESELESİ :

İş Kanununun 47. nci maddesinin (b) fıkrası 25-5-1959 gün ve (7284) sayılı kanunla kaldırıldı. Yeni kanun 1 Haziran 1959 tarihinden itibaren yürürlüğe girdi. Kanunun tatbiki için çok sıkı bir çalışma yapıldı. Devlet sektörü dahil tatbik edilmeyen yerler, birer birer ele alındı. Resmî makamlarla yakından irtibat kuruldu. Sümerbank Umum Müdürlüğünün kendine bağlı işyerlerine gönderdiği bir tamimden : Gıda dağıtım, hastahane ve kreşlerde çalışan işçilerin (İş Müddetleri Nizamnamesi) nin 10. uncu maddesine istinaden eskisi gibi 11 saat çalışma istediği öğrenildi. Kanun teklifi ni yapan Çalışma Encümeni Reisi Bursa Meb'usu Necdet Azak beyte randevu temin edildi. Keyfiyet anlatıldı. İşin düzeltilmesi istendi. Necdet Azak Bey Ankara'ya giderek Çalışma Vekâleti ile temas etmeye söz verdi. Ayrıca Bursa Mebusu Recep Kırım'la görüşüldü. Recep Kırım : Çalışma Vekili ile Mutabık kaldık. İş müddetleri nizamnamesi mutlaka tadil edilecek. Bu arkadaşlarda sekiz saatlik mesaiye tabi tutulacaklar. Dedi.

Şu hale göre kısa zaman zarfında gıda dağıtım, hastahane ve kreş işçilerinin de bekçi, etfaie ve emsalleri arkadaşları gibi, senelerin verdiği ıstıraplı çalışma sisteminden normal çalışma yoluna girecekleri günleri biz de sabırsızlıkla bekliyoruz. Bize şu kanun tadilini sağlamaya vasita olan meb'uslarla kanunun çıkmasında müsbet rey kullanan Meb'uslarımızı şükranlarımızı sunarız.

M — İŞÇİ MÜMESSİLİ SEÇİMLERİ :

İşçi mümessilliği müessesesinin sunî yapısının işçi haklarını aramakta daima zaaf unsuru olduğuna işaret etmek isteriz. Hatta bazı hallerde işçi sendikalarının geliştirilmesine engel olan işçi mümessilleri de görülmektedir. Bereket versin bu tip mümessillerin sayısı pek az çıkıyor. Bu itibarla devremiz içinde yapılan işçi mümessilli seçimlerine, idare heyetimiz büyük önem vermiştir. Sendikamız üyelerinin kahir ekseriyeti bulunan işyerlerinde üyelerimizin akliselimleri bizi daima himaye ettiği için seçilecek şahısların isimleri üzerinde durmadık. Lâkin üyemizin azınlıkta olduğu iş yerlerinde, bilhassa elemanlarımızın kazanması için elimizden gelen bütün gayreti sarfettik.

Bu hal bir takım işveren taktikleri ile bizi karşılaştırdı. Bunlar bizce yeni şeyler olmadığı için olağan karşıladık. Bize düşen bütün mücadele imkânlarına baş vurduk. Mücadelemiz yapılan seçimlerin % 90 ında sendikalı üyelerin muvaffak olmalarını sağladı. Bu arada iki işyerinde yapılan seçimlerde işverenlerin tutumları yüzünden mühim olaylara şahit olduk.

LANATEKS

22 Mayıs Cuma günü Ramide kurulu Lanateks fabrikası işçilerinden ikinci ekipte bulunan 60 kadın işçi, her zamanki gibi saat 16 sularında sakin ve sessiz işyerlerine giriyorlardı. Üzerlerinde bir gece evvel sabaha kadar çalışmanın yorgunluğu, ağır ağır tezgâhlarının başına geçtiler. Fabrika idarecileri her zamanki alışkanlıkları ile makina gürültüsünün başlamasını beklediler.

Fakat ne oluyordu. Böyle, aradan bir kaç dakika geçtiği halde, içeride çit yoktu. Ağır bir sessizlik vardı salonda. Evvela işçileri daimi göz altında bulundurmak için, yazıhane ile salon arasında bulunan geniş pencereye baktılar. İşçiler, tezgâhlarının başında idiler. Kimi ayakta, kimi yerde çökmüş va-

GREV

ziyette bekliyorlardı. Ne olmuştu bunlara böyle? Ceryan mı kesilmişti yoksa.. İdareciler içeri girdiler. En yakın tezgâha dikkilmiş, benzi sapsarı, avurtları çökük, derisi kemiklerine yapışmış, bir kadına yaklaşarak sordular. Neden çalışmıyorsunuz? Tezgâhı açsanıza. Cevap, derin bir sükût oldu. Diğerine, bir diğerine sordular. Cevap aynı idi. Asabı bozulan bir idareci yüksek sesle bağırmağa başladı. Neden çalışmıyorsunuz, ne istiyorsunuz? Bu idareci işte bu suale cevabını aldı. İşçiler hep bir ağızdan, Hamdi Ustayı istiyoruz. Hiç suçu yokken, onu neden işten attınız. Eğer gelmezse, iş başı yapmıyacağız. Çalışmıyacağız diye bağırıyorlardı.

İşçilerin kararlı olduklarını gören idareci, bu kerre lisan değiştirdi. Sert bir ifade ile, yaptığımızın GREV olduğunu cezasının hapis olduğunu bilmiyor musunuz? Cevap yine toplu ve "Biliyoruz, Ustamız için on sene bile yatmağa hazırız. Oldu. Hadise böyle başladı. İşe Polis ve Jandarma müdahale etti. İşçilere, yapılan devamlı tazyik ertesi gün saat 11 e kadar devam etti. Teker teker uykusuz, perişan halde ifadeleri alındı. İşyeri ustabaşısı İsmail, gördüğü manzara karşısında, Verimli ciğerlerinde mevcut kandan bir kısmını da orada boşalttı. Kadınlardan beşi saat 11 de de bırakılmıyarak, kefalete raptedilmek üzere, bir müddet daha dolaştırıldılar.

Sendikamızın aracı olmak için yaptığı müracaatlar reddedildi. Sandık kuruluna seçilmesi için işçilerin verdiği reyler, dikkate alınmıyarak işten uzaklaştırılan Hamdi Doğan'ın durumu, Bölge Çalışma Müdürlüğüne bildirildi. İşçiler, yapılan seçimlerde Hamdi ve İsmail ustaya en fazla reyleri vererek seçtiler. İşveren Hamdi ustanın mümessilliğini tanımadı. Bölgenin mümessilliğini tescili ve iş yerine alınması gerektiğine dair teklifine rağmen, işe alınmayan üyemizin durumu, halen Hakem Kurulunda bulunmaktadır. İşyeri bu olaydan sonra, bu işçilerden mühim bir kısmını ihbar vererek işten çıkarttı. Kanunî imkânlarımızın bu işçilerin, işten çıkartılmasına mani olmadığı aşikâr-

GREV

dır. Fakat bizi üzen nokta kıdem tazminatı alamayan işçilerin talep ve takibimize rağmen, sendikaya müracaat etmeyerek ibra vermeleridir.

Herko Mensucat Fabrikasında 952 senesindenberi sendika nüfuzu zayıftı. Bu işyerinde çalışan işçilerden bir kısmı, sendikaya kaydolduktan sonra, içeride mücadeleye başladılar. Bu sırada mümessil seçimleri yapıldı. Sendika kelimesinden dahi ürken işveren, sandık kuruluna seçilen Durmuş Sezginle, arkadaşları Muzaffer Ergene ve Aydın Akın'ı seçimlerden bir gün evvel işten çıkardı. Aracılığımız netice vermedi. Seçimler türlü işveren taktiği ile yürütüldü. İtiraz eden biri hariç, diğer sandık kurulu üyeleri arkadaşlarımızın aldıkları oyları hesaba katmadılar. Bölge Çalışma Müdürlüğüne yapılan müracaat sonunda mühürlü oy torbası, Bölge Müdürlüğünde, Müfettişler huzurunda yeniden tasnife tabi tutulduğunda, üyelerimizin muazzam bir çoğunlukla seçildikleri tesbit ve tescil edildi. İşveren, bunları işe almamakta, Hakem Kurulunun işe iade kararına rağmen, ısrar etti. Kurul, işten çıkarılanlardan, iş aktinin hastalık sebebiyle feshedildiği esbabı mucibesıyla, Muzaffer Ergene hariç, diğer ikisini işe iade etti. İşveren, halen ne işe almakta, ne de ücret ödemektedir. Bu arkadaşlarımızın mağdur olmaları için, sendikamız elden gelen gayreti esirgememiştir.

İki arkadaşın işyerinde birikmiş ücretleri için dava açma yoluna gidilmiştir. İşverenin bir yıllık ücret tutarlarını vermeyeği resmen yazı ile teklif etmesine rağmen, bunu kabul etmeyen, bu iki arkadaşın, mağdur olmasına rağmen mücadeleden vazgeçmeyen, Muzaffer arkadaşımızı, iki örnek hareketin mümessilli olan Lanateks ve Herko işçilerini candan tebrik etmeyi, bu iki hadisedeki titizliklerinden dolayı Bölge Müdürü ve Müfettiş arkadaşlara teşekkürü borç biliriz.

N — SENDIKA TEMSİLCİLİĞİ :

Bu sene sendika temsilciliği, geçen senelere nazaran daha çok önem kazanmıştır. Bu itibarla, temsilcilerimizle olan münasebetlerimiz yeniden gözden geçirilmiştir. Temsilcilerin, yarın, bu günkü işçi mümessillerinin yetkileri ile mücehhez olmaları en büyük temennimizdir. Binaenaleyh, İş ve Sendikalar Kanunlarında lüzumlu tadilat yapıldığı gün, temsilcilerimiz gerekli pratiğe sahip olmalıdırlar.

Ayrıca, Sendika Temsilcileri işyerlerinde, sendikaların gözü ve kulağı olduklarına, işçi ve işveren münasebetlerini tanımlamada öncü bulduklarına göre, idarecilik vasıflarına dikkat edilmelidir.

Bu ve buna benzer hususları düşünen idare heyetimiz bir de temsilcilik yönetmeliği yapmıştır. (Vesika : 3)

O — HAM MADDE KONUSUNDA ÇALIŞMALAR :

Anadoluhisarda kurulu "Anadoluhisar İp ve Halat Fabrikası" Sızal yokluğu yüzünden işçi çıkartmak yoluna gitti. Bu fabrika aynı zamanda, tütün dizme ve bağlama işlerinde kullanılan iplerin tahsis yapılan mıntıkalarca çekilmemesi yüzünden büyük stoklar yapmaya da mecbur kalmıştı. Durumu bütün açıklığı ile ilgili Vekâletlere duyurduk. Müessesenin, normal çalışabilmesi için her çareye başvurduk.

Ö — KRİZLER :

Geçen seneki raporun 30. ncu sahifesinde (Alınan İktisadi Kararlar Karşısında Tutumumuz) başlığı altında, bu konuyu izah ederken, şöyle diyordu: (Sendikamız, Hükümetin aldığı kararlar karşısında, işverenlerin davranışlarını dikkatle takip etmiştir. Bundan evvelki zamanda olduğu gibi, topluca işçi çıkarılmasını önlemek için, bütün tedbirlere baş vurduk. Alınan karardaki imalat ücretinin hesap tarzının realiteye intibak

edip edmediğini bu işin mutahassıslarına sorduk. İşin hakiki vaziyeti hakkında ilgili vekâletlere izahat verdik. Tedbir alınmasını istedik. Çalışma Vekili meseleyi mahallinde tetkik etmek üzere İstanbul'a geldi. İşverenlerle de temas etti. Her ne kadar bazı işyerleri faaliyetlerini kısmen datil etmişlerse de başvuru çareleri sayesinde korkulan akıbet önlenmiştir.)

Evet işsizlikte büyük inkişaf önlenmişti. Fakat tamamen durdurulmuş olmalı ki işçi çıkartma hareketleri devremize de intikal ederek bir anda ürkütücü inkişaf gösterdi. Bu hareket işverenlerin 4/8/1958 kararları sebebi ile aşırı kârlarının kısılmasına karşı reaksiyonları olabileceği gibi, sene sonu sezon durgunluğuna iktisadî kararların tesiri ile meydana gelen stok fazlalığından ve vatandaşın ucuzluğu intizaren ihtiyaçlarını, sonra alma kararından veya buna benzer sebeplerle, iddia edildiği gibi, bankaların kredi tahdidinden doğmuş olabirdi.

Biz bir taraftan bunları tetkik ederken, diğer taraftan da boşta kalan veya kalmak tehlikesinin tehdidindeki işçilerle, yakından ilgilenilmesi için alakâhların dikkatlerini toplamaya bütün gücümüzü kullandık. (Emek memleketin en büyük millî servetidir. Günlük piyasa oyunlarının acılarını ona çektirmeye kimsenin hakkı yoktur. Kimse onun omuzlarında borsa oyunu oynanamazdır. Oynanmasına da müsaade edilmemelidir.) dedik.

Tetkikimizin ilk merhalesi şu idi: İşyerlerimiz, iki grupta toplanıyorlar :

- a — Atelyeler,
- b — Fabrikalar,

Bunlar işletme ve sermaye miktarı bakımından birbirlerinden çok başkalkılar ifade ederler.

- a — Atelyeler :

Küçüktürler. Kuvvetli sermayeye dayanmazlar. Bu itibarla büyük ıstırap çekmişlerdir. Bunların ekseriyetinin kayıtlı oldukları Motorlu Dokumacılar Derneği ile temas edildi: "Çok sıkıntıda olduklarını, Sanayi Odasının kendileri için takdir ettiği fason ücretini tüccarlardan alamadıklarını, eğer alabilse bu bunun münasip yüzdesini işçiye intikale, gece mesaisini kaldırmaya, razı olduklarını" söylediler. Bunları ortakları ile konuşup, kesin karara varacaklardı.

Bizden kendileri ile beraber çalışmamızı, istediler. Fakat aralarında anlaşmak imkânı bulamamış olmaları ki, netice müsbet bir esasa bağlanamadı. Bizim iyi niyete dayanan her teklif karşısında, memnuniyet duyacağımızı ifade ettiğimizi söylemeye bilmeyiz lüzum var mı?

- b — Fabrikalar :

Muhtelif çaptadırlar. Sermayeleri değişik miktar ifade eder. Kuruluştaki eskilik (kıdemlilik manasına) ve yeniliğe göre de hususiyet taşırlar. Bunları üç grupta mütala ediyoruz.

- 1 — Büyük Sermayeye dayanan eski fabrikalar

- 2 — " " " yeni "

- 3 — Diğerlerine nisbeten küçük bazanda çok küçük sermayeye dayanan fabrikalar.

Şimdi kısaca karakterlerini çizelim :

- 1 — Büyük sermayeye dayanan eski fabrikalar :

Kompledirler.

İlerden beri çalıştıkları için hem amortizmanlarını çıkarılmışlar hemde piyasaya oturmuşlardır. Müşterileri vardır. Döner sermayeleri ihtiyaçlarına kâfi olmak gerekir. Eğer iyi bir işletmecî anlayışı ile hareket etmişlerse piyasa krizlerinden derhal müteessir olup işçi çıkartma yoluna gitmemeleri gerekir. Bunlar kredi tahdidî karşısında feryat edip işçi çıkarırlarsa niyetleri üzerinde ister istemez durulur.

F : 4

2 — BÜYÜK SERMAYEYE DAYANAN YENİ FABRİKALAR

Bunlar da kompledirler. Milyonları yatırarak kurulmuşlardır. Döner sermayeleri bir krize dayanacak cesamette değildir. Zaaflarında yeni kuruluş oluşlarının tesiri de vardır. Piyasaya intibak sağlamadan krize yakalanmaları talihsizlik olmuştur. İşçiye karşı davranışlar müessiseden müessiseye değiştiğine göre işveren niyetleri hakkında burda da münakaşa yapılabilir. Ama birincilere nazaran daha mazur görülebilirler.

3 — Diğerlerine Nisbeten Küçük Bazan da Çok Küçük Sermayeye Dayanan Fabrikalar :

Diğerlerinden çok kritik devreler geçirdiler. Sermayeleri değişik miktarda fakat azdır. Bazıları hele hiç sanayici karakterini taşımaz. Piyasada fırsatlardan faydalanıp aşırı kazançlar peşinde koşanları çoktur. Sağlam temele dayanmadıkları içinde krizimsi şeylerin başlangıcında ekseriyisi kurtuluşu işçilerini çıkartmakta bulurlar. İçinde hertürlü fedakârlığı göze alıp işçisini koruyanların bulunduğu hemen işaret edelim. Bu sonuncuların daha büyük müessiseler kurmaları memleketin çok hayrına olurdu.

Şu tesbitler yapıldıktan sonra takip edeceğimiz yolu taine çalıştık.

- 1 — Sebep tetkik ve tahliline devam ettik.

2 — İşten çıkartılan ve çıkartılacak işçilerin durumlarını objektif olarak tesbite devam ettik. Aldığımız neticeleri selahiyetlilerin önüne serdik. Tedbirler istedik.

3 — Fırsatı ganimet bilip işçi tasfiyesine giden işverenlerin niyetlerini teşhir ettik. Kanuna aykırı hareketleri icra organlarına intikal ettirdik.

- 4 — İşçi haklarını kaybettirmek için türlü dalevelerle

baş vuran alın teri gasıpları karşılarında sendikamızı buldular. Kendilerini kanun pençesine teslim ettik.

5 — Miktarı azda olsa kirediye ihtiyacı olanlara kiredi temin için çalıştık. Bir taraftan sanayicilerin gayreti diğer taraftan bizim çalışmalarımız selahiyetlilerin dikkatlerini çekti. Bütün Türkiye için 30 milyon lira tahsis yapıldı. Bunun (12.5) milyonunu şehrimiz sanayicilerine verildi, Çalışma kurtuluşunu kredide görenler bundan faydalandılar. Fakat bu vaziyette olanların adedi pek azdı Nitelik yapılan tahsisin hepsi sanayiciler tarafından kullanılmıştır.

Ama işçi çıkartmaları ağır ağır durmuştur. Bir zaman geldi işçi arkadaşlarımızdan toplu tensikat şikayeti almadık. Herkes işlerin düzeldiğine hükmetti. Sendikamız yeni bir dalgalanma olmak ihtimalini göz önüne alarak ona göre sistemli çalıştı Uyanık davranmaya gayret etti. Bu işlerde mutahassıslarla devamlı temas muhafazaya itinâ gösterdi.

- b 1 — Krizde İşçilerin İşverenlerine Karşı Davranışları :

Çok anlayışlı oldular. Müşkül karşısında mahrumiyete katlanmanın örneğini Avrupayı bir anlayışla verdiler. İşverenlerin ödeme kabiliyetinde iktisadî tesirlerle kısırlaşma gören işçi arkadaşlarımız (..engeç ikibuçuk aya kadar ödenmek şartı ile ücretlerinden yüzde otuza kadarının borç olarak işveren de kalması için kesinti yapılmasına razı oldular...) Bazı işçilerde bir müddet onbeş gün çalışıp onbeş gün durmayı kabul ettiler. İşçilerin bu memlekeci ve dürüst hareketlerini bazı işverenlerin istismara yeltendikleri görüldü. Bunlar karşılığında sendikamızı buldular.

Nihayet kış devresi yukarda anlattığımız gibi sakin geçti. Ama için için Mayıs/Haziran — 1959 ayları merakla bekleniyordu. Beklenen aylar geldi. Geldi ama tensikatta başlandı. Bilhassa Haziran ayı oldukça düşündürücü hareketlilikle girdi. 4/6/1959 tarihinde telgrafla durumdan federasyonumuzu

haberler ettik. Federasyonumuz 5/6/1959 tarihli telgrafı ile Çalışma Vekâletinden tedbir almasını istediğini bildirdi. Diğer taraftan Çalışma Vekâleti İş Ve İşçi Bulma Kurumu İstanbul şubesinden (...işçilerin imkân nisbetinde ve icap ettiği takdirde başka sahalarda iş teminine çalışılmak üzere Şubemiz teşkilatına baş vurmalarını..) istiyen 8/6/1959 gün ve ^{1-3-4/İB}/₂₂₈₀ sayılı mektubu aldık. Bize gelen işçileri kuruma gönderdik. Fakat işçilere gerekli faydaları sağlanamadığını müşahede ettik.

Bu mesele esaslı bir şekilde münakaşa edilmeli idi. Birkaç ayda bir işçileri sokağa atan sebep ne olabilirdi. İşverenler başka başka fikirler ileri sürüyorlardı. Selahiyetliler ayrı mutalâda idiler. Üniversite çevreleri bu ifadelerin potalarına göre ne diyorlardı? İktisat ve İstimaîyat kanunların bizdeki bu seyire elbette bir isim bulacaklardı. Hal ve mazinin münakaşa ve mukayesesi ile istikbaldeki inkişafın ne olabileceği anlaşılmalı koyulan teşhise göre tedavi çareleri aranmalı idi. Bu maksatla 30 Haziran/1959 Salı günü Ticaret odası salonunda bir yuvarlak masa toplantısı yapılmaya karar verdik. Niyetimizi bir bültenle (Vesika no: 4) efkârı umumiye duyurduk. Mevzu bahis toplantı belirli gün ve yerde İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dekanı çok muhterem Hocamız Profesör Orhan Tuna'nın reisliğinde yapıldı. Rapor hazırlamak üzere komisyon seçildi. Uzun araştırmalardan sonra şayanı dikkat bir rapor hazırlandı. Rapor tekrar heyeti umumiyeye getirilerek görüşüldü. İttifakla tasvip gördü. Tavsiye edilen tedbirlerin müdafası için gerekli teşebbüsler yapıldı. Rapor (Vesika No: 5) konu ile ilgili çevrelerde büyük tepki yaptı.

Hasat mevsimin idraki ve bazı tesirlerin inzımanı ile bugün piyasada açılma başlamış ve işçi çıkışları gene durmuştur. Basının, konumuzla ilgili her hususta büyük yardımlarına mazhar olduğumuz şerefli Türk basının, şehrimizdeki işsizliğin genişliği hakkındaki neşriyatının memleketin diğer mıntıkala-

I I

SENDİKALI İŞÇİLERE BASKI

Hala işçi sendikalarına, fabrikalarındaki işçilerin üye olmalarını hazmedemeyen çiftlik ağası anlayışındaki işverenlere rastlamamız bizi muhtar ediyor. Şehrimizde bu haleti ruhiye içinde bir kaç işveren vardır. Banlar, kendi hareketleri ile kendilerini efkârı umumiye huzurunda teşhir etmenin ticarî itibarlarına indirdiği darbenin tesirinden de korkuyorlar mı? Anlamıyoruz.

Bu münasebetle Bursa Meb'usu sayın Necdet Azak'ın sendikaların ve sendikacıların haklarını korumak için 7286 sayılı kanunun çıkartılmasında gösterdiği başarıyı memnuniyetle karşıladık.

rıncın şehrimize olan iş ariyanlar akını azalttığı kanaatindeyiz:

Ama ilerde yeniden işçi çıkartmaları olmaz mı? Bugünkü sanayi kuruluşu böyle devam ederse her zaman bu gibi hareketler tekerrür edecektir. Şu halde ne yapılmalıdır? Sanayi kuruluşu tanzim olunup disiplin altına alınmalıdır. Müesseseler kurucularından birtakım mali, sosyal ve meslekî mükellefiyetler istenmelidir. İşletmelerin tesisleri memleketin en muhtaç olduğu branşlara göre tanzim edilmelidir.

P — Müşterek Pazar, Hakkında Kanaatimiz:

Müşterek pazar, sanayi işçisi olmamız sebebi ile bizi çok yakından ilgilendiren bir konudur. Sanayide gerekli rekabet kemaline erişmeden girişilecek buna benzer teşebbüsler karşısında bünye muhasebemizi yapmak gerekir. Geniş çapta mana taşıyan şu hareketin arkasından yerli sanayimizin ıstırap çekmemesi için lüzumlu tedbirler alınmalıdır. Aksi takdirde bugüne kadar raslanmadık işsizlikle karşılaşılırsa şaşkınlık gösterilmemelidir. Bunun yanında işverenlerimiz daha kaliteli malı daha ucuza piyasaya arz için çareler bulup tatbik sahasına koymalıdır. Harp zenginliği veya fırsat zenginliği fikri bırakılmalıdır.

Bu fikirlere hizmet edecekler en geniş reaksiyonu göstermelidirler.

I I I

SOSYAL FAALİYETLER

A — Biçki dikiş Kurslarımız :

Mesallerine bütün güçleri ile devam ediyorlar. Sendikamız kurslarının çalışmalarında disipline, hayati önemler taşıyan konularda, umumi kültür vermeye çok dikkat etmiştir. Bu hareketimizin gerek öğrencilerimiz, gerekse çevrelerimizde müsbet tesirlerini görmek bizi sevindirmiştir. Sempatiler üzerimizde teşvik edici tesirler yapmıştır.

a — Kursların Çalışmalarını Tanzim Gayreti :

Kurslarımızın arasında faaliyetleri tanzim, artık bir zaruret haline almıştır. Zira hacımları çok genişlemiştir. Talebe velileri ile devamlı muhabere temin etmek hanım veya kızlarının kursa devamları talebellik halleri hakkında kendilerini haberdar etmek gerekmektedir. Kurslarda disiplinli çalışmaya temin hususunda gerekli prensipler üzerinde durmak üzere (KURSLAR KOMİSYONU) adı ile bir komisyon kurulmuştur.

b — Kursların Şubelere Göre Bugünkü Durumu :

Halen üç şubemizde kurs vardır. Arzumuz diğer şubelerimiz mıntıklarında da açılmasıdır. Ama bunlar elbette sıra ile olacaktır. Şimdi mevcut kursların öğrenci durumlarını tetkik edelim :

K U R S T A B L O S U

Kurs Faaliyeti	B.Köy	Eyüp	Y. kule	Yekûn
Geçen dev. verdiği mezun adedi	124	501	190	815
Geçen seneki mezun adedi	25	80	34	139
Bu seneki mezun adedi	22	68	48	138
Bu sene ikinci sınıfa geçen öğrenci adedi	59	129	76	264
Genel yekûn	230	778	348	1356

c — Önümüzdeki Devre Açılacak Olan :

Topkapı - Maltepe Şubesinin Taşıtlarla Lokalinde bir biçli dikiş kursu daha önümüzdeki devre faaliyete geçecektir. Açılması için gerekli hazırlık ikmal edilmek üzere iken kongreye girdik. Yeni idare heyetinin bu teşebbüsümüzü devam ettireceğine eminiz.

d — Açılması Düşünülen :

Beyoğlu Şubemiz mantıkasında da bir kurs açılması tavsiye olunur. Bomonti semti böyle bir teşebbüs için iyidir. Önümüzdeki devrede yeni idare heyetinin bu tavsiyemizi tetkik ve tatbik sahasına koymasını bekleriz.

I V

KÜLTÜR FAALİYETLERİ

Kültür memleket gelişmesinde temel unsurdur. Kültürsüz milletler her sahada geri kalmaya mahkumdurlar. Bu yolda memleketin siyasi ve gayri siyasi teşekkülleri ve hatta fertler kendilerini çalışmaya görevli bilmelidirler. Biz bir sendikamızın yapması gerekeni bu alanda da yerine getirmeye çalıştık:

A — İŞ AHLÂKI KONUSUNDA SOHBETLER :

İş Ahlakı ısrarla durulacak hayati önemi taşır. Sendikaların üyeleri üzerinde bu yolda işlemler yapması şart olduğuna inanıyoruz. Fikrimizi Çalışma Vekilimiz Sayın Şaman'a izahla yardımlarını istediğimiz zaman büyük sempati tezahürlerine muhatap olduk. Hertürlü yardımı yapacaklarını vadettikleri, nitekim Vekilimiz sohbetlerin açılışını bizzat yapmak lütfunda bulunmuşlar ve Sümerbank Bakırköy Bez Fabrikası İççi yemek salonunda konuşmalarını yapmışlardır. (Vesika Nu : 6) Çalışma Vekilimiz konuyu vekalet adına sendikamızla birlikte yürütmek üzere eski İstanbul İş Ve İŞÇİ Bulma Kurumu Müdürü ve halen Ortadoğu Çalışma Enstitüsü müdürü muhterem Hocamız Ekmel Zadi Beyi vazifelendirdiler. Ekmel bey her sahada olduğu gibi bu konuda da bize büyük yardımlar da bulundular. Kendisine huzurunuzda teşekkür ederiz.

İşçinin istihsalde daha aktif ve verimli olabilmesi için gerekli telkinlerin yapılmasını hedef tutan sohbetlerin yapılmasını memnuniyetle karşılayan işverenlerimizin Müesseselerinde meselâ : Altınyıldız, Mensucat İmalât (Eyüp Otakçılar), Bahariye mensucat, Santral Dikış Sanayi A. Ş., Makaracılık (Yedikule surdışı) gibi fabrikalarda yapılmıştır. Bu sohbetler bundan sonra da devam etmelidir.

Herko Fabrikası sahibi Harun Eriş vaki teklifimizi (.Biz bu hususta işçilerimize lüzumlu konuşmaları yapıyoruz. Şimdilik sizin sohbetlerinize lüzum yoktur...) cevabı ile karşılamıştır. Bu cevap bizi şaşırtmamıştır.

Çalışmalarımız İstanbul İş ve İşçi Bulma Kurumu Müdürlüğünün de nazarı dikkatini çekmiş ve onlar da (İş Ahlakı) konusunda konferanslar tertibine başlamışlardır. Kurumu böyle hayırlı bir teşebbüse sevketmesi bakımından da kararımız müsbet neticeli bir seyir takip etmiştir. Harekette geç kalmışta olsa İş Ve İşçi Bulma Kurumu İstanbul Şube Müdürlüğünü tebrik etmek isteriz. Kurum, maddi manevi elindeki imkânlarla, faydalı sonuçlar almaya namzettir. Taki konuyu ciddi tutsun. Bir işçi sendikası ile rekabet hevesine kapılmış olmasın.

B — EV EKONOMİSİ VE KADININ VAZİFELERİ HAKKINDA SOHBETLER :

Aile bütçesi cemiyetimizin en büyük dertlerinden biridir. Aile bütçesini tanzim kanaatimizce önce kadının vazifeleri cümlesinden olup sonra kocanın üstünde durması gereken ana meselerden birisidir. Bu konudaki sohbetlerin yapılmasını memleketimizin münevver hanımlarından rica ettik. Ricamızı memnuniyetle karşılayan aydınlığımız işi bir vazife olarak kabul edip derhal teşebbüse geçtiler. Sohbetlerin hedefi bizzat fabrikalarda çalışan işçi hanımlardır. Bu sene biçli dikış kurslarımızda tecrübe çalışmaları yapıldı. Varılan netice cidden çok verimli oldu. Konular ve Sohbetçiler şöyle isimlendirilmiştir :

- 1 — Aile Bütçesi : Esin Çelikkın
- 2 — Çocuk Bakımı : Nermin Tanju, Dr. Gültekin Ağaoglu
- 3 — Evlilik Münasebetleri : Müğerrif Hekimoğlu
- 4 — Ev işleri bilgisi : Bedia Akkoyunlu
- 5 — Günlük Hayattan Bilgiler : Berrin İnsel
- 6 — Geçimsizliklerin Sıhate tesiri : Canan Ergüder

Yukarıda isimlerini sıraladığımız hanımlar seçtikleri konular hakkında öğrencileri aydınlatılabilmek için büyük meşakkat ve zorluklara katlanmışlar ve bizleri bir ömür boyunca minnettar bırakmışlardır. Önümüzdeki devre kadronun daha genişlemesine muhakkak nazarı ile bakabiliriz. Zira idealist aydınların memlekete hizmette yarışa çıkmamaları için sebep yoktur. İş huzurumuzu ümidimizde buluyoruz. Bu ümit bizi istikbale bağlıyor.

C — KÜLTÜR FİLM NEŞRİYATI :

Gerek iş ahlakı, gerekse (Ev ekonomisi ve kadının vazifeleri hakkında) sohbetler, kültürfilm gösterilerek takviye edilmeye çalışılmıştır. Ancak konularımızla ilgili filmleri bulmakta büyük güçlükler çektik. En büyük yardımı (Amerikan Haberler Bürosu) ndan gördük. Bir arkadaşımıza sinema makinesini kullanmayı öğrettiler. Muhtaç olduğumuz filmleri ve gerekli sinema makinasını arıyet olarak verdiler. Her şeyde büyük kolaylıklar gösterdiler. Gerek Amerikan Haberler Bürosu Müdürüne, gerekse aynı büronun Film Kısmı Şefi Selim Sarıgöl'e teşekkür ederiz. Ancak bundan sonraki neşriyatımız için yeni ve meselelerimizle alakalı filmlerden de faydalanmamız için biraz daha gayret göstermelerini bekleriz.

Bu güne kadar : Şube Lokallerimizde, Fabrikalarda, İşçilerin kesif bulunduğu semlerde, ellibin civarındaki insana, elli

film gösterdik. Film işimizi büyük meşakkatler pahasına organize eden arkadaşımız Fethi Erçal'a bilhassa teşekkür etmek isteriz.

D — SENDİKACILIK SEMİNERİ :

İş ve İşçi Bulma Kurumunun Tertip ettiği (B) tipi seminerde bu sene de iki arkadaşımız kurs görmüşlerdir. Seminerlerin devamını arzu ederiz.

E — GÖÇMEN İŞÇİLERE TÜRKÇE ÖĞRETİLMESİ :

Göçmen arkadaşlarımızdan Türkçe bilmiyenleri işyerlerinde çok sıkıntı çekmektedirler. Hele onların vergi muafiyetindeki rüçhan hakkından faydalanmak isteyen bazı işverenlerin az saat ücreti ile adam çalıştırmak ihtiraslarına mağlup olarak sanatta ehil olmyanları da alıp, makina başına vermeleri, işin mahiyetini daha da zorlaştırıyor. Ve kanaatimizce iş kazaları artıyor. Vaziyeti münakaşa eden sendikamız, İstanbul Maarif Müdürlüğüne (..Göçmenlere Türkçe öğretilmesi için, öğretmen tayin ederlerse, şube lokallerimizi Maarifin emrine tahsis edeceğimizi) bildirerek kurs açmalarını rica etti. Tahsisatları olmadıği cevabını aldık.

Bu defa bir taraftan İş ve İşçi Bulma Kurumundan konu ile ilgilenmesi istenilen, diğer taraftan da B. M. M. Bütçe Encümenine müracaat olundu. Henüz bir cevap alınmadı.

Bunlara benzer, bir takım iptidai hükümlerle bu tasarısı sanki sıra savmak için meydana getirilmiş hissini veriyordu.

B — BİZİM TASARI :

Ekseriyet sistemini benimser. İhtiyari hakem kurulunu kabul eder. Aktin hükümlerinden, sadece sendika üyelerine istifade temin eder. Hakem heyetinin bir işyeri veya bir işkolu hakkındaki kesinleşmiş kararı, işçilerin kanuni ehliyetleri itibarı ile sendika kuramayacakları veya mevcut sendikaların aynı sebepten dolayı ekseriyet sendikası haline gelebilecekleri ahalde alâkalı EKSERİYET BRANŞ FEDERASYONUNUN VEYA ODALAR BİRLİĞİNİN VEYA HER İKİ TARAFIN ÇALIŞMA VEKÂLETİNDEN İSTEKLERİ ile teşmili kabul eder. Yani branş federasyonuna yetki tanır.

C — TASARIMIZ HAKKINDA FİKİRLER :

Tasarımızı ilgili çevrelere dağıttık. Tetkikten sonra üzerinde bir takım fikirler belirtdi. Lehinde mütalâalar olduğu kadar aleyhinde de fikirler ileri sürüldü. Şimdi bunları özetliyelim :

1 — BEĞENENLERİN İFADESİ :

Sendikamızın meydana getirdiği bu tasarısı eksikleri, hataları da olsa sendikaların nasıl çalışmaları gerektiğini anlatması, bakımından ve müdafaa ettiği prensipler yönünden şayanı dikkattir. Sendikalar isteklerini böyle derli toplu prensipler halinde yapmalıdırlar.

2 — TENKİT EDENLERİN DÜŞÜNCELERİ :

Kanun tasarıları halindeki talepleri üst kurullar yapmalıdır. Sendika bu hareketi ile selahiyet tecavüzü yapmıştır. Tasarı GREV hakkına yer vermemesi bakımından noksandır. Hiç olmazsa (..İş Kanununun 73. maddesi mülğadır.) diye bir madde konmalı idi.

KOLLEKTİF AKİT TASARIMIZ

KOLLEKTİF AKİT, bütün Türk İşçi Sendikalarının, ilerde beri üzerinde ısrarla durdukları konudur. GREV HAKKI'nın bulunmadığı memleketimizde sendikaları takviye edici hiç bir yapıcı hak unsurunun da lâıyk olduğu şekilde olmadığini söylemek yerinde olur. Deoremiz zarfında Çalışma Vehâletinin bir Kollektif Akıt Tasarısı hazırladığını haber aldık. Acıdır ki, Vekâlet Tasarı hakkında mütalâaları alınmak üzere Sanayi Odalarına müracaat ediyor ve taslağı gönderiyor da işçi sendikalarına sormak lüzumunu hissetmiyor. Alâkalı bir bâronun kusuru olduğuna inanmak istediğimiz şu acı olaya temastan sonra bir kaç cümle ile Vekâlet Tasarısı hakkındaki görüşlerimizi söyleliyelim :

A — VEKÂLET TASARISI :

a — Bu günkü tahkim sisteminin dar çerçevesi içinde idi. İşleri süratlendirecek bir karakter taşııyordu.

b — Sendikalara muhtaç olduğu gelişme şartlarını sağlamaktan uzaktı. Ekseriyet sistemini vazih olarak şekle bağlamıyordu. Bilakis sendikalar arasında (İstisare şartını koyarak..) işçiler karşısında bir nevi artırma ve eksiltme ruhunu teşvik ediyordu. Dolayısı ile toplanmaya değil, dağılmaya teşvik eder bir karakteri vardır.

KANAATİMİZ : Biz selâhiyet tecavüzü yapmadık. Bilâkis üst kurullarımıza derli toplu bir talep sunarak, onların işlerini kolaylaştırmaya çalışmak bakımından vazifemizi yaptık. Üst kurullarımız, bizim fikrimizi kendilerine bağlı diğer teşekküllerin fikirleri ve kendi kanaatleri ile mezc ederek daha müttekâmil eserler meydana getirirler. Alt teşekküllerin vazifeleri meseleleri olgunlaştırarak yukarı intikal ettirmektedir.

(İş Kanununun 73. üncü maddesi mülğadır.) diye bir madde konmasının lüzum geldiğini söyleyenlerin tenkidi ise doğrudur. Hangi mülâhaza ile olursa olsun, GREV hakkının tasarıda yer almaması noksandır. Binaenaleyh tasarıma bu hüküm ek madde olarak ilâve ediyoruz.

V I

ÇEŞİTLİ FAALİYETLER

A — İŞÇİ SİGORTALARI İLE İLGİLİ OLANLAR :

Memleketimizin en geniş müesseselerinden biridir. Mütemediyen zenginliyen bünyeye sahiptir. Noksan dallarının ikmalî yönünde bir gayretine raslıyamıyoruz.

a — İŞSİZLİK SİGORTASI :

İşsizlik sigortası bir an evvel ihdas edilmelidir. Nitekim krizler konusunda hazırlandığını söylediğimiz raporda, İstanbul Sanayi Odasının da, İşsizlik Sigortasını istediğini tafsilatı ile okuyacaksınız.

b — İŞÇİ SİGORTALARI KONGRESİ :

Bu sene de kongreye iştirak edildi. Temsilcimizin konuşması vesikalar bölümünde tetkikinize sunulmuştur. (Vesika No: 7). Kongre hakkında geçmiş senelerdeki şikâyetlerimiz devam etmektedir.

c — UMUM MÜDÜRLÜKLE MÜNASEBETLERİMİZ :

İşçi Sigortaları Umum Müdürlüğü ile münasebetlerimiz iyidir. Kendilerine akseden işlerimizin takibinde istenen kolaylıkları görüyoruz.

d — EMINÖNÜ ŞUBESİ İLE MÜNASEBETLERİMİZ :

Dinamik bir müdürün idaresinde, çalışkan bir kadroya sahiptir. Kendilerine akseden bütün işlerimiz üzerinde büyük dikkat ve hassasiyet göstermektedirler.

e — BEYOĞLU ŞUBESİ İLE MÜNASEBETLERİMİZ :

Mümkün olan kolaylığı gösteriyorlar. Çalışmaları bizi tatmin etmektedir.

k — KADIKÖY ŞUBESİ İLE MÜNASEBETLERİMİZ :

Münasebetlerimiz çok seyrek. Haklarında şikâyetimiz olmadığı gibi, başkalarından da duymadık.

1 — İSTANBUL BÖLGE SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ İLE MÜNASEBETLERİMİZ :

Münasebetlerimiz normaldir. Devremiz içinde (Topçular Sağlık İstasyonu) ile (Şişli Dispanseri)nin faaliyete geçmesinde başarılı olmuştur.

m — SİGORTA DOKTORLARI ve HASTAHANELERİ HAKKINDA BİRKAÇ SÖZ :

Doktorlardan bazılarının tutumları hakkında şikâyetlerimiz olmuştur. Bunların sayılarının azlığına dikkati çekmek isteriz. Az sayıda doktordan şikâyet olması, diğerlerinin vazifelerini normal yaptıklarına delildir. Hatta fevkalâde mesai sarfedenleri vardır. Meselâ : Bisiklet kazasında feci şekilde yaralanan Aysel Özçelikpençeye yapılan tıbbî müdahalede mesai sarfeden doktorlarla hemşireyi bu gayretlerinden dolayı tebrik etmek isteriz. Aranan ilâcın bulunmasında sendikamızın hizmetini de belirtmek isteriz.

Hastahanelerden vaki şikâyetlerimizi ilgililere zaman za-

F : 5

man aksettirdik. Bilhassa Bakırköyden şikâyet edilmiştir. Şikâyetlerimizin izalesi için vazifelilerin büyük alakalarını gördük.

n — SİGORTA İLE İLGİLİ MÜTEFERRİK İŞLER :

Müdürlüklerde, hastahanelerde, sigortanın bütün dairelerinde üyelerimizin toplu veya ferdi yüzlerce işleri takip edilmiş, bunların bir çokları müsbet sonuca bağlanmıştır.

B — İSTANBUL BÖLGE ÇALIŞMA MÜDÜRLÜĞÜ İLE MÜNASEBETLERİMİZ :

Bölge Çalışma Müdürlüğü kadrosu maalesef dardır. Çalışma Müdürünün bütün enerjisini sarfa gayretine rağmen kadro kifayetsizliği yüzünden olduğuna inandığımız aksamalar vardır. Müdürlük bu imkânlarla bu kadar çalışır denebilir. Bununla beraber şikâyetimizi gerektiren olaylar da cereyan etmiştir.

C — İSTANBUL İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU İLE MÜNASEBETLERİMİZ :

Münasebetlerimiz zaman zaman çetin safhalar geçirmiştir. Bilhassa Mahalli Danışma Kurulunda bu seneye kadar yalnız Sendikamız, İstanbul Tekstil İş Kolunu temsil ederken, bu sene ikinci sendikandan da alınması için gösterilen gayretler çekişme konumuzu teşkil etmiştir. Teksif Federasyonu ve İstanbul İşçi Sendikaları Birliği de bu konuda istenen müdafaayı yapmışlardır.

İstanbul İşçi Sendikaları Birliği Danışma Kuruluna dahil diğer işkolları sendikalarının da ekseriyet prensibi kabul olup Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikasının komisyonda temsili temin edilmeyince, kendilerinin de iştirak etmemelerini tebliğ etmesi, sendika dayanışmasının örnek bir nümunesi olmuştur. Fakat İstanbul OLEYİS Sendikası Başkanı MUSTAFA ÇİÇEK'le PAŞABAĞÇE ŞİŞE ve CAM İŞÇİLERİ Sendikası

Başkanı ALİ AKIN, İstanbul İşçi Sendikaları Birliğinin bu örnek davetine uymamışlar ve Mahalli Danışma Kurulu toplantılarına iştirak etmişlerdir. Kendilerinin bu hareketini Türk İşçi Sendikaları tarihi ilerde değerlendirecektir.

Bu yönden üst kurullarımızın müdahaleleri (İş ve İşçi Bulma Kurumu Mahalli Danışma Komisyonları Hakkında Nizamname) nin değiştirilmesini icap ettirmiştir. Halen tadil tasarıları TÜRK-İŞ ve TEKSİF kanalı ile sendikamıza gelmiştir. Taslağın tatminden uzak olduğunu gördük. Kanaatimizi üst kurulumuza yazdık.

Geçen bir sene içinde siz ve temsil ettiğiniz işçi kardeşlerimizi daha iyiye yöneltmek için kararınca kararınca yaptığımız çalışmaları şöyle özetleyebileceğiz. Ücretli kadroya sahip olmayan sendikaların raporlarında büyük yer kaplayan müferit meselelere raporlarımızda teker teker yer vermek bolca kâğıt ve zaman israfından başka bir netice vermiyecektir. Vereceğimiz sadece bir kaç rakam yığını, fakat gerçeğe ve kayıtlara uygun rakamlar olacaktır. Bu devre içinde, ihtilaf- lar ve şikâyet takipleri dışında muhtelif işyerlerinde işçi ve temsilcilerle görüşülmek üzere 126 temas yapılmıştır. 123 işçinin tazminat hakkı alınmış, 77 işçi işe iade edilmiş, 115 işyeri münessil seçimleri takip edilmiş, umumî tensikat esnasında işyerleri devamlı şekilde taranmış, 27 işçiye hukukî izahat verilmiş, hastalık, iş kazası, ihtiyarlık. Meslek hastalığı işleri ile ilgili yüzlerce müracaat, sigorta nezdinde sözlü ve yazılı olarak takip edilmiş, gerek doğrudan doğruya, gerekse İş Bulma Kurumu kanalı ile pek çok işçi, işe yerleştirilmiş, üye aidatlarını bordrodan kesen 33 işyerine, bu devre 18 tanesi daha ilâve edilmiş 51 e çıkarılmıştır. Bilâhare bunlardan Eyüp muntkasında ikisi kapanmıştır. Muhtelif meseleler için 1161 yazı, 28 beyanname ve liste, 86 teksir sahifesi tutan 19 çalışma raporu ve üyelere, muhtelif işler için dilekçeler, münessillerin müdafaaları, toplu ihtilaf itiraz layihaları yazılmıştır. Devre-

miz zarfında, şubeler üye kayıt defterlerinin, mevcut bütün giriş kâğıtları tasnife tabi tutulmak üzere yenilenmesine başlanmış, bu ve kurs kayıtları için bastırılan defterler tanzimine başlanmıştır. Yapılan iş takipleri bu sene ihdas edilen günlük vukuat defterine mümkün mertebe kaydedilmiştir.

Yukarıda zikredilen rakamlar 15 Temmuz tarihine kadar yapılan faaliyetlere ait olup, son iki aylık çalışmaları hariç değildir.

V I I İÇ BÜNYE

A — UMUMİ GÖRÜNÜŞ :

Karşılıklı itimat esasına dayanan hareket beraberliği vardır. Her seneye nisbeten daha yekvücut bir manzara arz ediyor. Dış tesirlere karşı mukavemeti tamdır. Kendini bilmezlerin teşebbüsleri hüsrana uğramıştır.

B — BORÇLULAR İŞİ :

Geçen seneki durumda esaslı bir değişiklik olmamıştır. Muhtelif sebeplerle alacakların tahsilinde güçlük çekilmektedir. Borçlu dosyalarının maceraları, geçen seneki raporun (39) ncu sayfasının (B) bendinde anlatıldığı gibidir. 1952 senesinden beri sürüklenip gelen şu konunun artık kesin olarak halli imkânını muhterem kongremizin bulup, karara bağlaması lâzımdır.

C - MERKEZ İDARE HEYETİ :

Tam tesanüt havası içinde çalışmıştır. Seçilenler, geçen büyük kongreden aldıkları emaneti, bu gün size teslim etmek üzere, vazife başındadırlar.

D - ŞUBELERİMİZLE MÜNASEBETLERİMİZ :

Ahenk geçen senelerden üstündür. Hadiseler, normal sey-

rinde devam etmektedir. Geçen sene gelecek senenin aynasıdır. İstikbale tutulan ışık, aydınlık bir geleceği gösteriyor bizlere. İstanbul Tekstil ve Örne Sanayii İşçileri Sendikası, Türk işçi sendikaları tarihi huzurunda imtihanlarını başarı ile vermek yolunda şubelerinden kuvvet ve enerji almaya devam etmektedir.

Kısaca şubelerimizi gözden geçirelim :

1 — ANADOLUHİSAR ŞUBESİ :

Şube idarecilerinin kendi aralarında, idarecilerle üyeleri arasında, şube ile merkez arasındaki ahenk çok iyidir. Muhatap olduğu mntıkadaki işçi istikrarı şubemizin muayyen miktardan fazla üye sahibi olmasına manidir. Binaenaleyh mevcudu muhafaza eder.

2 — BAKIRKÖY ŞUBESİ :

İyi çalışmıştır. Mesailerini hususi müesseselere de kaydırarak, başarı sınırını genişletmiştir. Mntıkası yeni yeni müesseselerin çalışma hayatına katılmasına namzettir. Şubemiz merkezle mutabık ve anlaşmalı çalışmalarla mntikasındaki işçi hareketlerine hakimdir. Bu çalışma temposu devam ederse gelecek bizi haksız çıkartmayacaktır.

3 — BEYOĞLU ŞUBESİ :

Sessiz çalışma sistemi bu şubemizin mümeyyiz vasfıdır. Kardeş şubelerin başarısından öğrenen kendisi de aynı başarıyı göstermeye azmeden havası vardır. Çıkan ihtilaf cetvelini tetkik ederseniz, bir fikir sahibi olursunuz. Gelişmeye müsait bir iş mntikasına sahiptir. İlerde, kendisinden daha çok başarı bekliyoruz. Bu seneki başarısında titiz çalışmalarının tesiri mühimdir.

4 — EYÖP ŞUBEMİZ :

Mazisi gibi hali de fikir hareketlerinin beşiğidir. Kanaat

ının verdiği hızla yapıcı gelişmesine bu sene de çalışmıştır. Buranın da mntıkası geniştir. Her şeye rağmen mesaisi ile üyelerinin haklarının savunulmasında ve muvaffaktır. Merkezimizle tam bir prensip mutabaklığındadır.

5 — MAHMUTPAŞA ŞUBESİ :

Prensiplere sadıktır. Sessiz çalışmalarla üyelerine hizmet yolundadır. Önümüzdeki devrede daha çok gelişmesini bekliyoruz. Lâkin, geçen seneki raporda da belirttiğimiz gibi, talihsizliği atölyelere muhatap olmasındadır. Bununla beraber dinamik çalışmasında büyük hayatiyet vardır. Merkezle çalışma ahengini muhafazaya azami itina gösterir.

6 — TOPKAPI - MALTEPE ŞUBEMİZ :

Geçen seneye nazaran çok gelişmiştir. Merkezle tam mutabık olarak müşterek çalışma prensibinde kardeş şubelerinden geride değildir. Mntikasında atide daha büyük başarıya erişecek ve sendikamızın en kuvvetli şubelerinden biri olacaktır. Buna inanıyoruz.

7 — YEDİKULE ŞUBESİ :

Tedbirli ve anlayışlıdır. Merkezle muvazi ve mutabık çalışır. Geçen seneki raporda söylendiği gibi kendine has metodlarla mntıkası işçi hareketlerinin nazım ve hakimidir.

C — İSTANBUL İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİ İLE
MÜNASEBETLERİMİZ :

Kendine has bir uyku metodu vardır. İş ve İşçi Bulma Kurumunu Mahalli Danışma Kurulunun teşekkül tarzındaki muazzam çıkışından sonra, büyük sendikalist hareketlere devam edecek sanmıştık. Zaman aldandığımızı göstermiştir. Biz devremizi zarfında, birliğin yaşadığını tek hareketi ile tanıdığımızı söylerken, kimsenin alınmamasını rica ederiz.

V I I I

ÜST TEŞEKKÜLLERLE MÜNASEBETLERİMİZ :

A — TÜRK-İŞ'LE MÜNASEBETLERİMİZ :

Karşılıklı sevgi ve saygı esasına müessesdir. Kendisine karşı vazifelerimizi yaptık. Son çalışma meclisine sunduğu raporla işçi hareketleri ve sendika hürriyeti konusunda, başkanın yaptığı basın toplantılarını tasvip ediyoruz. Bundan sonraki hareketlerinin, bu rapor ve bu basın toplantılarının gösterdiği istikâmette ayarlanacağını ümit ediyoruz.

B — TEKSİF'LE MÜNASEBETLERİMİZ :

41516 Eylül 958 tarihinde yapılan kongresinde alınan kararlar merkezi Ankara'ya nakledilmiştir. Kurucu ve yaşatıcı sendikalarından biriyiz. Halen icra ve idare heyetine üç güzide elemanımızı vermiş bulunuyoruz. Federasyonumuz işlerimize bütün gücü ile ve sür'atıyla koşmaktadır. Enerjik çalışmaları ile kısa zamanda büyük başarılar kaydederek gelişen bünyesi Türk sendika hareketlerinde otoritelik vasfını muhafaza ve tekâmül ettiriyor. Federasyonumuzla sendikamız arasında nifak yaratmak isteyen tatlusu kurnazları, mazide olduğu gibi istikbalde de hüsrana kavuşmaya mahkûmdurlar. Biz Federasyonun, Federasyon bizim, cümlemiz Türkiye Tekstil ve Örne İşçilerinin hizmetindeyiz. Demagoglara başka kapığı çalmalarını tavsiye ederiz.

KARDEŞ SENDİKA

Bütün kardeş sendikalarla için elimizden gelen gayreti sarfedi- lik her hareketimizde rehberimizdir. Bu larla müasebetlerimiz, branşımız dışında sendikalarada dostane bir şekilde geliştirilmiştir.

X

BASINLA MÜNASEBETLERİMİZ

Devremiz zarfında şerefli Türk basınının müzaheretini bizimle olmuştur. Hakkın sözcüsü, hakikatin savunucusu, güzide basınının tenkidinde, yolumuzun aydınlığını, taktirinde çalış- ma azmimizin şahlandığını gördük. Huzurunuzda kendilerine şükranlarımızı arz ederiz.

İşçi Sigortaları teşkilât kanunu üçlü sistem esası üzerinde değiştirilmeli ve Sigorta Genel Kurulu yetkisizlikten, bir seyahat mevzuu olmaktan kurtarılmalı, işyerinde işyerinin devamlılığı ile ilgili işlerde muvakkat kaydı ile işçi çalıştırılması önlenmelidir.»

SON SÖZ :

İşte Arkadaşlar, bir devreyi böyle bitirdik. Yüksek heyetinizde geleceği selâmlıyoruz.

X I

TEMENNİLERİMİZDEN BAZILARI

Geçen seneki raporumuzun (46)ncı maddesindeki temennileri tekrarlıyacağız:

A — GREV HAKKI :

Sosyal düzenin daha âdil esaslara bağlanması, milli ekonomimizin gelişmesinin sağlanması ve artan İstihsalin kârından emeğin payının günün şartlarına göre dağıtımının temini, istismanın önlenmesi, ücret adaletinin vücut bulması için işçiyekONOMİK GREV'in verilmesinin şart olduğunu bu devrede tekrar ederiz. Bu yasak artık kalkmalı ve Türk işçisine de, Afrika zencilerine tanınan haklar tanınmalıdır.

B — ANAYASA TEMİNATI :

Sendika kurma hürriyeti, Grev hakkı, Anayasa teminatı altına alınmalıdır.

Sendikalara ekseriyet sistemi esas üzerine müessis kolektif akit yapmak kanunu çıkarılmalı, senelik ücretli izin kanunu yılan hikâyesi olmaktan kurtarılmalı, kanunlaştırılmalıdır. Sendikalar kanunu her gelen vekilin yanlış tefsirine mahal kalmıyacak şekilde tâdil edilmeli, Federasyon, Birlik ve Konfederasyonun hukuki durumları üzerinde ki münakaşayı ortadan kaldıracak açıklığa kavuşturulmalıdır.

EĞER BİR ŞAHIS SOSYAL MESELELERİN DIŞINDA KALİYORSA, ONA KENDİ İŞİYLE MEŞGUL OLAN BİRİ DEĞİL. İŞE YARMAZ BİR KİMSE GÖZÜYLE BAKMALIYIZ.

PERİKLES

Milâttan evvel 490/429

gerçektir. Bu bakımdan Millî ve aynı zaman da müşterek menfaatlarımızı ilgilendiren bu meseleyi odanıza bağı, Yünlî, pamuklu ve ipekli Tekstil işverenlerinin hazır bulunacağı bir toplantıda görüşebilmemiz, ve müsbet bir neticeye varabilmemiz imkânlarını hazırlamak lutfunu esirgememenizi rica ederiz.

Saygılarımızla

Başkan

Bahir Ersoy

VESİKA (1)

339

7/Mart/1959

İşçi Ücretlerine Zam Hk.

İstanbul Sanayi Odası
Reisliğine :

Sendikamız, işyerlerinde, işverenlerin muvafakatları ile istihsal sektöründe çalışmak kaydı ve şartı ile, paydos saatlerinde işçilere, iş ahlakı mevzuunda konferanslar tertip etmek kararı almıştır.

Hatırlar bu işe gönül veren, «sempatizanlar, işverenler ve sendika idarecileri arasından seçilmiştir.» Durum Çalışma Vekâletine intikal ettirilmiştir ve Sayın Çalışma vekili Halûk Şaman tarafından haraketle tasvip ve teşvik görmüştür. Hatta Sayın Vekil bu işin birlikte organizasyonu için bizimle teşriki mesal etmiye eski, İstanbul İş ve İşçi Bulma Kurumu müdürü Dr. Ekmeî Zadiî Beyi vazifelendirmiştir.

Konferansın bir aylık planı müştereken tertip edilmiş ve kıymetli vekilimize ilk açış konuşması için rica edilerek bu konu için İstanbulla gelebilecekleri gün sorulmuştur. Mevzu geniş mesgale isteyen ve Türk sanayinin gelişme ihtiyaçlarından birine cevap veren cesamettedir.

Hal bu merkezde iken geçim şartlarının ağırlığını kuvvetle hissedilen Devlet Sektörünün kendi işçilerine yaptıkları zammın ifade ettiği manadaki öneme dikkatinizi çekmek isteriz. Biz yukarıda işaret ettiğimiz ve tatbik mevkiine koyduğumuzu ifadelendirdiğimiz hareketimiz işte sulhün prodüktivitenin artışıyla ne büyük amil olduğumuzun takdiri ettiğimizi göstermiş bulunuyoruz. Odanıza mensup iş kolumuz işverenlerinin mevzuu aynı önemle anlayacaklarından şüphemiz yoktur. Prodüktivitenin artışıyla sağlanan gerek maddi gerekse manevi en kuvvetli faktörlerden birinin de işçi ücretlerinin ayarlanması olduğu

VESİKA (2)

İSTANBUL SANAYİ ODASI

Müşavirlik

İstanbul Tekstil ve Örme
Sanayii İşçileri Sendikası
Cemal Nâdir S. No. 4

Çağaloğlu — Şehir

7-3-1959 tarih ve 339 sayılı yazınıza karşılıktır :

İşçilere iş ahlakı mevzuunda tertiplemekte olduğunu bildirdiğiniz konferanslar Odamızca da takdirle karşılanmış bulunmaktadırlar.

İşçi ücretlerinin Tekstil Sanayiine dâhil zümrelerle müştereken görüşülmesine dair talebinizin işe; bu konu her müessesenin mâlî ve çalışma imkânları ile ayrı ayrı alâkalı olduğundan ve mevzuat muvacehesinde tetkik ve müzakere konusu yapılamıyacağı neticesine varıldığından, is'afına imkân görülenmiştir.

Bilgi edinmenizi rica ederiz.

Saygılarımızla
İstanbul Sanayi Odası

V E S İ K A (3)

İ S T A N B U L

TEKSTİL VE ÖRME SANAYİİ İŞÇİLERİ SENDİKASI'NIN
SENDİKA TEMSİLCİLİĞİ YÖNETMENLİĞİ

Madde 1 — Sendikamız her iş yerinde aşağıdaki nisbetler dahilinde temsilcileri bulunur.

10. İşçiye kadar çalıştırılan işyerlerinde	1. Temsilci
50. " " " " "	2. "
100. " " " " "	3. "
500. " " " " "	4. "
500. den fazla işçi çalıştırılan iş yerlerinde	5. "

İşçi mevcudu ne olursa olsun 5 kişiden fazla temsilci gösterilemez.

Madde 2 — Sendika temsilcilerini, o işyerinin bağlı bulunduğu Şube Yönetim Kurulu yazılı olarak Merkeze teklif, Merkez bu teklifi tetkik ve gerekirse tasdik eder.

Madde 3 — Bir iş yerinde, birden fazla temsilci bulunduğu takdirde, bunlar aralarında gizli oyla bir baş temsilci seçerler. Bu seçime ait tutanak, iki nüsha tanzim edilerek Şubeye verilir. Şube bir nüshasını merkeze gönderir.

Madde 4 — Temsilciliğe kabul edilebilmek için :

A — Türk Tabiyetinde bulunmak.

B — 18. yaşını doldurmuş bulunmak.

C — En az okur yazar olmak.

D — En az 6. aydan beri üye bulunmak veya başka bir Sendikada başarılı bir Sendikacılık veya Temsilcilik mazisi bulunmak, işyerinde 3 aylık işçi bulunmak, Sendikaya bağlı başka bir işyerinde evvelce başarılı bir temsilcilik mazisi bulunmak.

E — Sendikamızın itimatını kazanmış olmak, idarecilerden (Merkez veya Şube) en az iki kişinin yazılı teklifi ile idare heyetine teklif edilmiş bulunmak.

F — Sendikamızın hazırladığı soru cetvelini tam ve doğru olarak doldurmak.

G — Dolandırıcılık, emniyeti kötüye kullanmak, hırsızlık, sahtecilik, yalan yere yemin, yalan yere şahadet, cürüm tasnii, iftira suçundan biriyle veya mutlak olarak ağır hapis veya altı aydan fazla hapis cezasına mahkûm olmamış bulunmak lâzımdır.

Madde 5 — 4. ncü maddedeki hususların Şube Yönetim Kurulları tarafından araştırılarak, Merkeze bildirilmesi şarttır. Merkezin her türlü tahkikat hakkı Mahfuzdur.

Madde 6 — Temsilcilerin vazifeleri aşağıya çıkarılmıştır.

A — İşyerindeki işçi şikâyetlerini tesbit ve gördüğü kınana aykırı halleri bağlı bulunduğu şubeye (acil haller müstesna) yazı ile bildirmek.

B — İş saatleri dışında yeni üye kayıt etmek.

C — Aidatların bordrodan kesilmediği iş yerlerinde bunun tahakkuku için gayret sarf etmek. Taahhütname doldurmak, Bu iş tahakkuk edene kadar üye aidatlarını muntazaman toplamak, Şubece hazırlanacak aidat bordroları ile birlikte en geç 15. günde bir şubeye hesap vermek, İşyerinden toplanacak üye aidatı tahmini yekunu kadar (Şubece tesbit edilir) Ke-faletname vermek. Birden fazla temsilci bulunan işyerlerinde aidatlar temsilciler arasında vazife taksimi yapılmak suretiyle toplanır. Bütün temsilciler sorumludur.

D — Şube ve Merkez Başkanlıklarının yazılı ve şifahi davetlerine zamanında icabet etmek.

E — Sendikamızın o işyerine ait emirlerini yerine getirmek,

F : 6

işçilere duyurmak ve bu emirlerin işçilerce iyice anlaşılması için gayret sarfetmek.

Madde 7 — Temsilciler için her şubede resimli bir sicil defteri bulunur. Bu deftere Temsilcilerin hal ve gidişi, muvafakiyet dereceleri yazılır. Merkeзде de bütün temsilcilere şamil olmak üzere, resimli bir defter tutulur. Şube kanaatleri ve Merkez kanaatleri bu deftere geçirilir.

Madde 8 — Temsilciliğinden çıkma ve çıkarılma.

A — Temsilcilerin yazılı istifası.

B — İş yerinden çıkması.

C — Ana Tüzük, Dahili Talimatname ve bu Yönetmenliğe aykırı hareketleri dolayısıyla, Şubece Temsilciliğinin kaldırılması ve bu kararın Merkeзде tasdiki halinde, Temsilcilik vasfı kalkmış olur.

Madde 9 — Ana Tüzük, İç Yönetmenlik ve bu Talimatnameye aykırı hareketleri dolayısıyla temsilcilik vasıfları kaldırılan ve vazifelerini kötüye kullananlar, Genel Kurul kararı olmadıkça tekrar temsilci gösterilemez.

Madde 10 — Baş temsilci veya tek temsilci, her ay (Acil vakalar ve icaplar hariç) Şubelerine yazılı bir rapor verirler. Bu raporlarda işçilerin şikâyet, arzu ve temayülleri ile sendika ve işçinin menfaatlerini ilgilendiren olaylar belirtilir. İşyerinin ücret durumu ile lüzumlu malûmatı toplar.

Madde 11 — Sendika İş Kanununa tabi olan ve olmayan işçilerin toplu çalışmaları mahallerde gurup temsilcilikleri ihdas edebilir. (İş Hanları Gurup Temsilcilikleri veya bir kaç işyeri Gurup Temsilciliği gibi)

Madde 12 — Sendikamızın İş yerinde gösterdiği resmi temsilcilerin, bu vazifelerini ifa etmeleri yüzünden, Tazminatlı olarak işten çıkarılmaları halinde kendilerine İç Yönetmenliğin 57. ci maddesi uyarınca Ana Tüzüğün 48. ci maddesi gere-

ğince, maddî yardım yapılır. Ayrıca gereken hukuki yardımlarla birlikte 1-6-1959 tarihinde 10219 sayılı Resmî Gazete ile ilan edilerek yürürlüğe giren 7286 sayılı Kanun gereğince kıdem ve ihbar hakkından başka, aylık ücretinin 12 misli tutarında tazminatını alması için Sendikaca elden gelen bütün imkânlar kullanılır.

Geçici Madde — Evvelce eski şartlarla Temsilci gösterilenler, 15-Eylül-1959 tarihine kadar bu Yönetmenliğe uygun formaliteleri tamamlayacaklar, eski temsilciler, şubelerce tesbit ve doldurulmuş sual varakaları ile birlikte Merkeზე bildirecektir.

Yönetim Kurulu, iş bu Yönetmenliği ve ilişik sual varakasını 15-7-1959 tarih ve 38 sayılı oturumunda kabul etmiştir. Bu Yönetmenlik mezkûr tarihte yürürlüğe girmiştir.

İ S T A N B U L

TEKSTİL VE ÖRME SANAYİİ
İŞÇİLERİ SENDİKASI

SENDİKA TEMSİLCİLİĞİ BİLGİ FİŞİ

1 - Adı, Soyadı.....	Doğum yeri
2 - Baba adı	Doğum yeri
3 - Ana adı	Doğum yeri
4 - Temsilcinin doğum yılı.....	
5 - Hakkında Savcılıkça bir kovuşturma yapıp yapılmadığı	
6 - Yapılmışsa hangi konuda olduğu	
7 - Mahkemece sevk edilmişse sonucu.....	Beraat /Mahkûmiyet
8 - Mahkûm olmuşsa müddeti ve çeşidi	para veya hapis.
9 - Tecil edilip edilmediği, hapis yatıp yatmadığı	
10 - Tahsil derecesi (Varsa diploma veya belgesi)	
11 - Halen çalıştığı işyeri (Firma, adres)	

- 12 - Evvelce çalıştığı işyerleri
- 13 - İş hayatına başladığı iş yeri
- 14 - Başka iş kollarında çalışıp çalışmadığı
- 15 - Çalışmışsa, bu iş kolunda sendikacılık yapıp yapmadığı
- 16 - Yapmışsa vazifesi
- 17 - Mümessillikten veya sendikacılıktan ayrılış sebebi (istifa veya seçim)
- 18 - Mümessillik yapıp yapmadığı
- 19 - Kaç devre mümessillik yaptı (yılları)
- 20 - Aldığı tazminat miktarı Çıkış sebebi
- 21 - Halen çalıştığı iş yerindeki kıdemi
- 22 - Şçilik müddetleri toplamı
- 23 - Halen aldığı ücret
- 24 - İş yerinden başka geliri olup olmadığı
- 25 - Evli olup olmadığı Kaç çocuğu olduğu
- 26 - Eşi ve aile efradından çalışan olup olmadığı
- 27 - Nerede çalıştıkları Kazançları
- 28 - Kendi evi olup, olmadığı
- 29 - Aylık kira masrafı
- 30 - Sendikaya giriş tarihi
- 31 - Sendika sicil No: su
- 32 - Sigorta sicil No: su
- 33 - İşyerinin iş kanununa tabi olup olmadığı
- 34 - Ev adresi

Yukarıda vermiş olduğum malûmatın doğruluğunu imzama tasdik ederim. / / 19 / İmza

Yukarıdaki imzanın oğlu / kızı / ait olduğuna tasdik ederiz.

Şubesi
Sekreteri Başkan
İmza İmza ve Mühür
Temsilciliği Şubesinin
gün ve sayılı
oturumunda kabul edilmiştir.

VESİKA (4)

BASIN BÜLTENİ

Tekstil ve Örne Sanayii iş kolunda beliren işsizlik krizinin, Sebebi ve Çarelerinin aranması ile işçi çıkartmalarını önlemek» Konusunda Ticaret Odası Salonunda 30/Haziran/1959 Salı günü saat 10,da bir YUYARLAK MASA TOPLANTISI yapılacaktır.

Memleketimizin iktisadî alanda isim yapmış Üniversite Mensuplarından İktisat Fakültesi Dekanı Prof. Orhan Tuna, Prof. Mehmet Oluç, Doç. Sebahattin Zaim, Öğretim Görevlisi Esat Tekeli, Dr. Ekmeleddin Zamil, Sanayii Bankasından Müeyyet Kerimol, Bölge Çalışma Müdürü Sabih Tursan, İş ve İşçi Bulma Kurumu Müdürü Mukbil Bireşin ile Sanayii Odasından 5 kişilik bir heyet iştirak edecektir.

İst. Tekstil ve Örne
Sanayii İşçileri Sendikası
Başkanı
Bahir Ersoy

Not: Aynı iş kolundan bazı işverenler bu toplantıya davet edilmiştir.

VESİKA (5)

TEKSTİL SANAYİİNDEKİ AKTÜEL GÜÇLÜKLERİ ve GİDERİLMESİ ÇARELERİNİ İNCELİYEN

KOMİSYON RAPORU

HAZIRLIK KOMİSYONU

- 1 — Prof. Dr. Mehmet Oluç İstanbul Üniversitesi, İşletme İktisadî Kürsüsü
- 2 — Bahir Ersoy İst. Tekstil ve Örne Sanayii Sendikası Başkanı
- 3 — Rıza Ormanlı İstanbul Sanayi Odası Umumi Kâatibi
- 4 — Y. Müh. Ömer Alageyik Bozkurt Mensucat T. A. Ş. Müdürü
- 5 — Ekmeleddin Zamil Üniversite İktisat Fakültesi Öğretim Görevlisi
- 6 — Y. Müh. Müeyyet Kerimol Sinaî Kalkınma Bankası Mensucat Müşaviri
- 7 — Muhittin Gençarslan Toptancı Tüccarlar Derneği

TEKSTİL SANAYİİNDEKİ AKTÜEL GÜÇLÜKLERİ VE GİDERİLMESİ ÇARELERİNİ İNCELİYEN KOMİSYON RAPORU

Yurdumuzun bir ziraat memleketi olduğu, sanayiinin bizde gelişme imkânlarına mâlik olmadığı ve binaenaleyh bu yoldaki gayretlerin heder olmaya mahkûm bulunduğu yolundaki münakaşalar zaman zaman ortaya çıkmakla beraber, bu gün artık eski önemini nisbeten kaybetmiş bulunmaktadır.

Filhakika Türkiye'de ekilebilir arazi sahasının darlığı; buna mukabil nüfusumuzun % 80 ine yakın bir kısmının geçimini ziraatten temin etmeye çalışması dolayısıyla ziraatte gizli işsizlik hâd safhaya gelmiş; bu yüzden ziraatta çalışan nüfusa isabet eden gelir payı çok aşağı bir seviyede kalmıştır. Bina-

enaleyh ziraatta rasyonelleşmenin temini için de gizli işsizliğe sebep olan aşırı nüfusa başka sahalarda iş temini gerekmektedir. Bu sahalardan en mühimlerinden biri de hiç şüphesiz sanayi'dir.

Memleketimizde sanayinin gelişmesi, yalnız ziraat sahadaki aşırı nüfusu massetmeye hizmet etmekle kalmıyacak; aynı zamanda, sermayenin spekülâtif maksatlarla kullanılmasını yerine, memleket ihtiyaçlarına daha yararlı bir hale gelmesine de yardım edecektir. Bundan başka sanayileşme sayesinde iş gücü daha verimli bir şekilde kullanılabilir; memleket çocuklarının teknik sahada daha yaratıcı bir hale gelmeleri hususunda imkânlar da hazırlanacaktır.

Bunun yanında unutulmaması lâzım gelen bir husus da sanayicinin en iyi bir vergi mükellefi olmasıdır. İşin mahiyeti icabı servet gizli olmaktan çıkmış, müşahhas bir hale gelmiştir. Kazancın kontrolü de daha kolay temin edilebilir bir mahiyet kazanmıştır.

Türkiye'de artık memleketin kalkınması bakımından, ziraat kadar sanayiinin de ehemmiyeti umumiyetle kabul edilmiş ve 1932 - 1934 yıllarında başlayan sanayileşme hareketleri, harp içerisinde bir duraklama devresi geçirdikten sonra harbi müteakip, harbin yarattığı ithâl güçlüklerinin de meydana getirdiği müsait havadan da faydalanarak yeniden sür'at iktisap etmiştir. Bunun neticesi olarak, bir taraftan devlet iktisadi teşekkülleri genişletilirken, diğer taraftan hususî teşebbüs de, memleketimizde sanayinin gelişmesine yardım edecek yatırımlar yapmışlardır.

Bu yatırımların muayyen istihsal mevzularına taksif edilmiş olması ve birçok hallerde optimum cesametten çok küçük sınaî tesislerin kurulmuş bulunması ve finansman usullerindeki hatalı hareketler yüzünden, sanayiimiz de zaaf âmilleri hasıl olmuştur. Bir taraftan nüfustaki sür'atlı artış, diğer ta-

raftan milli gelirdeki artış ve Satın alma gücündeki gelişme ortaya çıkardığı satın alma gücündeki şişme ve kredi kolaylıklarını dolayısıyla bu zaaf âmilleri bir müddet için gözden kaçırmıştır.

4. Ağustos.1958'de alınan iktisadî istikrar tedbirleri tesirlerini göstermeye başladığından beri, şişirilmiş satın alma gücü daralarak reel milli gelirle müteneşip bir seviyeye inme yoluna girmiş bulunmaktadır. Bunun neticesi olarak, enflasyonist temâyüllerin yarattığı yüksek konjonktürden faydalanılarak kurulan birçok sanayi tesisleri, talebin azalması yüzünden; yukarıda işaret ettiğimiz zaaf âmilleri neticesinde tesirlerini kuvvetle hissettirmesi dolayısıyla sıkıntılı duruma düşme tehdidi altındadır.

Yatırımlar, devlet sektöründe mensucat, şeker ve çimento sanayiine; hususî sektörde mensucat, ilaç, kauçuk ve cam sanayiine bilhassa teksif edilmiştir. Bu sahalarda, reel milli gelire göre ayarlanmış bir işitira gücünün massedemiyeceği derecede aşırı bir istihsal kapasitesi meydana gelmiş bulunmaktadır.

Maliyet masraflarının asgarî seviyede olabilmesi için, işletme büyüklüklerinin muhtelif sanayi branşlarında muayyen bir cesamete erişmesi lâzım gelmektedir. Halbuki, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, memleketimizde gerek devlet sektörüne; gerek hususî sektöre ait sanayi işletmelerinden mühim bir kısmı bu cesametlere erişmiş olmaktadır çok uzaktır.

Kaide olarak, sanayi işletmelerinde, sabit tesislerin öz-kaynak sermayesi ile, kısmen de uzun ve orta vâdeli kredilerle temin edilmesi ve normal çalışma sermayesinin de yine öz-kaynak sermayesi ile veya orta vâdeli, yahut uzun vâdeli kredilerle sağlanması; ancak mevsimlik temevvüçlerle ve konjonktürel hareketlerle, yahut arzı sebeplerle artan ihtiyacın kısa vâdeli kredilerle karşılanması gerekir. Memleketimizde sabit

edilecek ham madde ve yedek parçalara yapılacak harcamaları arttırdığından ve önceden yapılmış kredili ithalât ta taksitlerin primli döviz rayıçlarına göre ödenmesini gerektirdiğinden nakit ihtiyacı artmıştır. Bunun yanında talebin azalması dolayısıyla stok devri sür'atinde bir yavaşlama olmuş; müşterilerce peşin ödemeler hemen hemen ortadan kalkmış ve kredili satışlarda vâdeler uzamıştır. Banka kredilerinin 30 Haziran 1958 seviyesinde dondurulması ve hele bankaların kredileri kârlı muamelelere aktarmaları dolayısıyla bazı sanayi işletmelerinin eskisi kadar dahi kredi bulamamaları, sıkıntıyı daha da arttırmıştır. Buna, bir de uzun vâdeli kredili satışlar ve birikmiş stoklara rağmen gider vergisinin peşin ödenmesinin yarattığı tazyik de eklenmelidir. Bütün bu sebepler dolayısıyla; esasen kit olan net işletme sermayesi büsbütün kifayetsiz hale gelmiştir. Bu hal ise, bir çok sanayi tesislerinin, istikrar tedbirleri karşısında sertleşen ekonomik havaya mukavemetini büsbütün kırmış bulunmaktadır.

Enflasyonun durdurulması ve talebin hakikî milli gelire uydurulması neticesi, esasen istihlakde bir azalma beklenmekte idi. İstikrar tedbirleri alınmaya kadar, dahilî sanayi mamûllerine karşı talebin artmasının bir sebebi, aşırı işitira gücünün yaratılması ise; diğer bir sebep de mezkûr işitira gücünün, ithalât güçlükleri dolayısıyla, tamamına yakın bir kısmının dahilde istihsal edilen mamûllere yönelmesi idi.

Halbuki, istikrar tedbirleri ve ithalât imkânlarının genişlemesi neticesi daralan işitira gücünün bir kısmı da, para ayarlaması dolayısıyla fiyatları yükselen ithal mallarına yönelmiş; yahut bu mallara yöneltilme için bekletilmekte bulunmuştur.

Filhakika, dahilî sanayi, kısmen ithal edilemeyen veya pek az ithal edilen mamûl ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmışsa da, hiçbir zaman ithal mallarına olan ihtiyacı tamamen tatmin edememiştir. Yakın zamana kadar tatmin edilmeyen bu ihti-

tesislerin kısmen ve çalışma sermayesinin tamamına yakın bir kısmının kısa vâdeli kredilerle sağlanmasına gidilmiştir.

Muhtelif sanayi işletmelerinde öz-kaynak sermayesi ile karşılanması gereken çalışma sermayesi yıllık satışların % 10-38 i arasında değişmektedir. Meselâ üzerinde durduğumuz tekstil branşında bu miktar umumiyetle yıllık satışın % 23-27 si arasında olmalıdır.

İstanbul Sanayi Odasının hazırlanan bir raporda da belirtildiği gibi «Hususî sektör sanayi, zaten kit olan zatî işletme sermayesini, daha doğru bir ifade ile işletme sermayesinin nakdî millî gelire nisbetini son enflasyon yıllarında daha da düşürmüştür. Bu ciheti daha müşahhas olarak şöyle belirtebiliriz: Memleketimizde para arzı sür'atle artar, nakdî harcamalar bunun üstünde bir seyir takip eder ve fiatlar, mal arzının para arzına muvazi bir artış göstermemesi yüzünden, durmadan yükselirken, sınıf işletmelerimiz muamelât yürütmek maksadına matuf para talebini arttırmamış, bilâkis bunu çok düşük tutmuştur... Bunun sebepleri şöyle icmâl edilebilir:

a) İmalât sanayimiz, piyasadaki mal darlığı dolayısıyla mütedavil sermayesini sür'atle döndürme yolunu bulmuş; istelik bazı branşlarda daha istihsal ameliyesi tamamlanmadan, peşin ödeyen müşteriler sıraya konmuştur. Bu suretle bir taraftan işletme sermayesinin artış hızı kesilmiş; öte yandan geniş ölçüde ve masrafsız yabancı sermaye bulunmuştur.

b) Bol ve kolay Kredi işletmeleri, nakit rezervlerini asgarî hâdde indirmeye tahrik etmiştir.

c) İş gücündeki devamlı inkişaf, firmaları zatî işletme sermayelerini pek düşük seviyeye indirmeye sevk etmiştir.

d) Kâr hâdlerinin aşırı yükselmesi, aynı yolda, müteşebbisi işletme sermayesinde para tutmaktan alıkoymuştur. İthalâta uygulanan prim mekânizması, para ayarlaması, ithal

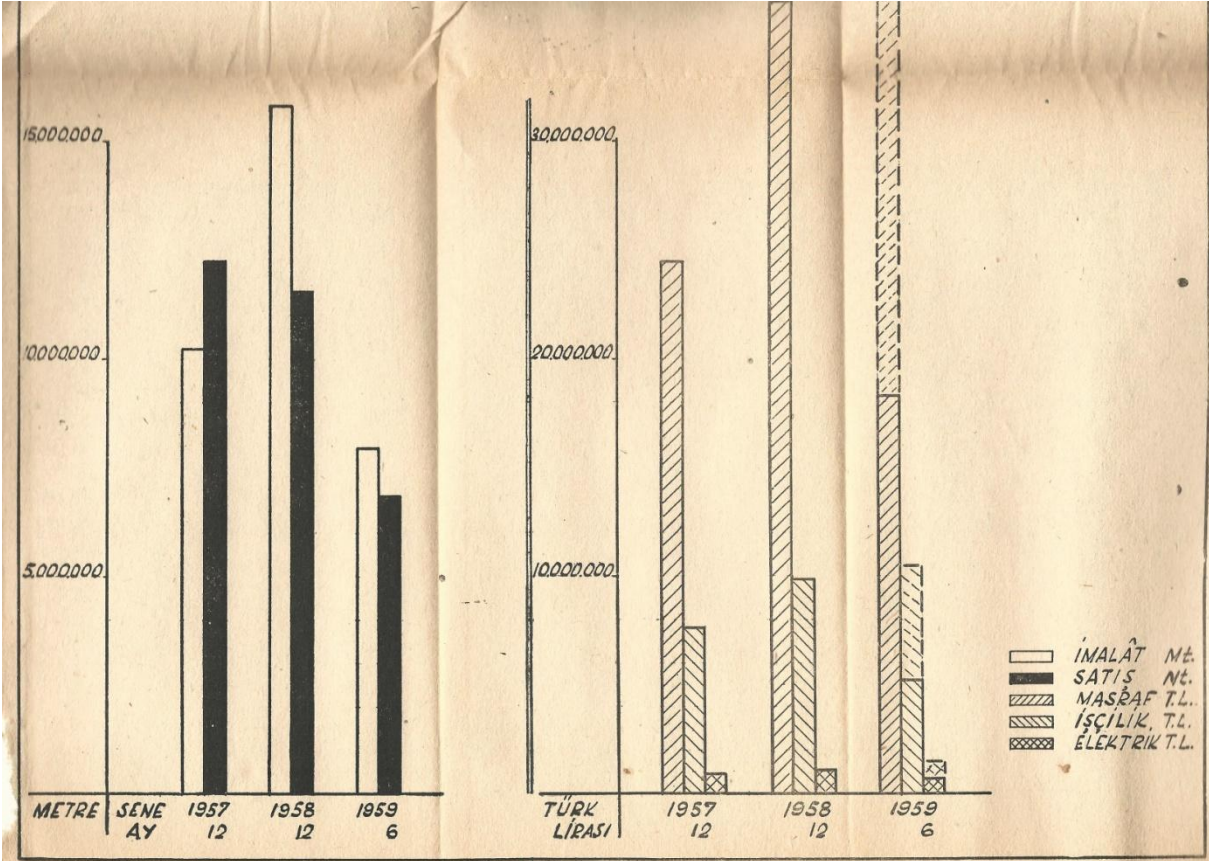
yaçlar, ithal imkânlarının açılması dolayısıyla tatmin edilme imkânlarını kazanmış veya bu imkânlar ihtimal dahiline girmiştir. İstikrar tedbirlerinin müsbet neticeleri alınmaya başlanınca müstehlik henüz ithal edilmeyen malları sabırla beklemeye koyulmuştur.

a) Aşırı işitira gücünün massedilmesi; b) Daralan işitira gücünden bir kısmının müstehlik tarafından, ithal edilen veya ithal edilmesi beklenen emtiaya tahsis edilmesi; c) Daralan işitira gücünün bir kısmının da, fiyatları yükselen zarurî ihtiyaç maddelerine tahsis edilmek mecburiyeti; ç) İstikrar tedbirlerinin ucuzluk getireceği propagandasının yarattığı psikolojik tesirler dolayısıyla, halkın paradan kaçma yerine, parayı tutma hali rahiyesinin tesirine girmesi ve ucuzluğu beklemeyi tercih etmesi; d) Geçen yaz mübayaa edilen köylü mahsullerinin bir kısmının bedellerinin ödenmesindeki bazı gecikmeler, dahilî sanayi mamûllerine talep kısıldıkça, kısılma yolunu tutmuştur.

Dahilî sanayi mamûllerine talep azalınca, işletme sermayesi mahdut olan, hele gerekli nakdî fonlardan mahrum bulunan sanayi müesseseleri, stokları hafif yükselmeler kaydeder etmez, imalâtı düşürme yoluna gitmişler; veya bu yolda hazırlıklara başlamış bir duruma geçmişlerdir.

Birçok sanayi branşında imalâtın düşmesi, buralarda kullanılan istihsal faktörlerinin başka sahalara aktarılamaması dolayısıyla, millî hasılların düşmesine; reel satın alma gücünün gerilemesine ve binnetice istihlakın daha da kısılmasına yol açacaktır. Bu yüzden, işletme sermayeleri kit olan ve binaenaleyh mukavemet kabiliyetleri az olan müesseselerin imalâtını daha da azaltmaları millî hasılların daha da düşmesini intaç edecek bir fasit daireye girilmesi tehlikesini yaratabilecektir.

İstikrar tedbirlerinin gayesi, aşırı satın alma gücünü piyasadan çekmek ve rasyonel bir şekilde çalışabilecek müesse-

selerin millî istihsale yararlı olmalarına imkân vermektir. İstikrar tedbirleri, rasyonel çalışma imkânları olmayan ve istihsâl faktörlerinin israf edilmesine yol açan ve binaenaleyh millî ekonomiye bir yük olan işletmelerin tasfiyesine sebep olabirdi. Bu yoldaki tazyikler, bunlardan mağdur olanların şikâyetini mucip olsa bile, millî ekonomi için ferahlatıcı tesirler doğurmaktan halî kalmazdı.

Fakat yukarıda belirttiğimiz gibi, rasyonel çalışan müesseselerde, işletme fonlarının kifayetsizliği dolayısıyla istihsallerini düşürmek zorunda kalmışlar veya bu yola girmekte bulunmuşlardır. Bu ise, mezkûr müesseselerin ünite başına maliyetlerinin yükselmesine sebep olacak ve bunların mamullerinin fiyatlarını düşürmelerine imkân vermeyecektir. Bu takdirde, hem imalâtın azalması; hem maliyetin yükselmesi dolayısıyla, rekabet yolu ile ucuzlama imkânları bertaraf edilebilecek ve istikrar tedbirlerinin ulaşmak istediği hedeflere giden yollar tıkanabilecektir.

İstanbul'da bulunan Pamuklu Fabrikaları arasında aylık muhasebe kayıtlarını alabildiğimiz beş büyük fabrikanın 1957-1958 seneleri ile 1950 senesi ilk 6 aylık imalât miktarları ve satışları ile masraf unsurlarını gösterir tablo rapora ekli olarak sunulmuştur. Bu tablonun tetkikinden görüleceği üzere :

1957 senesinde (10.2) milyon metre istihsale mukabil, (12.2) milyon metrelik satış yapılmış ve bu suretle 1956'dan devredilmiş stok miktarı da muhtemelen tamamen erimiş bulunmaktadır.

1958 senesine stoksuz giren işbu beş fabrika, mezkûr seneye içinde (15.8) milyon metrelik bir istihsal yapmış ve fakat bunun ancak (11.58) milyon metresini satabilmiş; 1959 senesine (4.3) milyon metrelik bir stok devretmiştir.

1959 senesi ilk altı ayında geçen seneden devralınan (4.3) milyon metreye ilâveten (7.9) milyon metre daha imalât yapı-

arak jekûn (12.1) milyon metreye çıkmış ve bunun ancak (6.8) milyon metresi satılabilmiş ve altıncı ay sonunda bu beş sanayi işletmesinin elinde (5.3) milyon metre stok bulunmuştur. Bu ise yıllık imalâtın % 33'ünden fazladır. Halbuki tekstil sanayiinde normal olarak stok'un, yıllık imalâtın % 7-10'unu aşmaması gerekir.

İktisadî sistem icabı istihsalin düşmesi lâzım geldiğine ve satışlarda bugün için artma ihtimali de meşkûk bulunduğu göre 1959 yılı birinci yarısında (5,3) milyon metreye yükselen stok miktarı, yıl sonunda bir hayli daha artacak ve gayri kabili tahammül bir hal alacaktır.

Piyasada beliren krizin ehemmiyet derecesini ve devrelerini, aylar arasında istihsâl ve satış miktarlarının mukayesesinden de kolayca görmek mümkündür. Şöyle ki:

1958 senesi başında başgöstermiş olan durgunluk, beşinci ayda kısmen zail olmuş ve onuncu aya kadar muntazaman değişik nisbetlerde artışlar kaydettikten sonra, onuncu ayda birden bire % 30 ve onikinci ayda % 47'ye yükselmiştir.

Nitekim 1958 senesi Kasım ve Aralık ayları, mensucat sanayinin en geniş ölçüde buhran geçirdiği aylar olup. Hükümet nezdinde yapılan teşebbüsler ve izah edilen mucip sebepler muvacehesinde yeniden bir kredi verilmesini zaruri kılmıştır.

Gerek cetvelin tetkiki ve gerek (1) numaralı grafiğin gözden geçirilmesi ile daha vazih bir şekilde görüleceği üzere 1959 senesi başında piyasada biraz ferahlık başgöstermiş ve sırasıyla aylar itibarıyla (1.41) milyon metre imalâta mukabil (1.37) milyon metre satış (1.3) milyon metre imalâta mukabil (1.42) milyon metre satış ve (1,24) milyon metre imalâta mukabil (1.54) milyon metre satış ile Mart sonuna kadar muvakkat bir ferahlama devresinden sonra Nisan ayında (1.4) milyon metre imalâta karşılık (0,74) milyon metre satış ol-

muştur. Böylece satışlarda % 50 raddesinde bir düşüş ile karşılaşılmış ve Mayıs ayında (1.55) milyon metre istihsale mukabil (1.08) milyon metre satış olmuştur. Haziran ayında ise krizin azami tesiri kendini göstermiş ve (1.02) milyon metre istihsalin ancak (0,67) milyon metresi satılabilmektedir. Bu da aylık % 33 bir stok terâkümünü ifade etmektedir.

1959 senesi ikinci altı aylık devresi henüz idrak edilmemiş olmakla beraber, grafiğimizde istihsal ve satış kolonları fiili altı aylık donelere göre çizilmiş ve bu kıymetlerin artışıdan ziyade azalmaları kuvvetle muhtemel olduğu için herhangisi bir tahminde bulunulamaz senelik miktarlara irca yoluna gidilmemiştir. Masraf kısmında ise, herhangi bir azalma uzak ihtimalle dahi olsa varit görülemediği için, en iyi şart ile dahi fiili durumun muhafaza edilmesi takdirinde masraflar bir yıllık miktera irca edilerek bunların diğer senelerle mukayesesini imkânı temin edilmiştir.

Burada da görüleceği üzere masraflar devamlı olarak yükselmiş; buna mukabil istihsal 1958 de bir artış kaydetmekle beraber satış düşmüştür. 1959 yılının birinci yarısında ise ilk üç ayın ferahlatıcı piyasa hareketi, müteakip aylarda tamamen aksine bir istikamet almış ve altıncı ayda en durgun hali iktisap etmiştir.

Müteakip altı aylık devre içinde, bir taraftan istihsalin azaltılması, diğer taraftan da satışın artmaması mülâhazasının tesiri altında, grafiğin birinci altı aylık neticeleri bir yıllık miktarlara irca edilmemiştir.

Mensucat fabrikalarının stoklarında, yakın bir zamanda azalma olmayacağına diğer bir delili de toptancıların stok durumudur.

Filhakika mensucat toptancıları bilhassa son üç dört aylık devrede ellerindeki stokları devredemedikleri gibi; bundan evvelki devrelerdeki satışlarında büyük iadelerle karşılaşmış-

lar ve kâdi ile satışlardan mütevellit alacaklarını vaktinde tahsil edemez duruma düşmüşlerdir. Perakendeciler, yeniden mal almakta nazlı davrandıkları gibi borçlarını ödemekte hareketsiz kalmışlardır.

Aşağıdaki Toptancılar Derneğince 1958 ve 1959 yıllarına ait muhtelif vilâyet ve kazalarda protestolandığı istihbar edilen müesseselerin adedi mukayeseli bir şekilde görülmektedir.

OCAK — 1958

Ankara	:	277
İstanbul	:	1135
İzmir	:	98
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	100
		1610

ŞUBAT — 1958

Ankara	:	130
İstanbul	:	755
İzmir	:	81
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	113
		1079

MART — 1958

Ankara	:	254
İstanbul	:	1088
İzmir	:	72
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	99
		1513

NİSAN — 1958

Ankara	:	177
İstanbul	:	891
İzmir	:	34
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	77
		1179

MAYIS — 1958

Ankara	:	63
İstanbul	:	246
İzmir	:	81
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	98
		1188

HAZİRAN — 1958

Ankara	:	100
İstanbul	:	857
İzmir	:	56
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	81
		1094

OCAK — 1959

Ankara	:	206
İstanbul	:	1708
İzmir	:	117
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	179
		2210

ŞUBAT — 1959

Ankara	:	373
İstanbul	:	2400
İzmir	:	120
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	175
		3068

MART — 1959

Ankara	:	290
İstanbul	:	1332
İzmir	:	196
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	210
		2028

NİSAN — 1959

Ankara	:	416
İstanbul	:	1161
İzmir	:	189
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	172
		1938

MAYIS — 1959

Ankara	:	234
İstanbul	:	2070
İzmir	:	80
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	188
		2572

HAZİRAN — 1959

Ankara	:	446
İstanbul	:	2908
İzmir	:	154
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	348
		3856

TEMMUZ — 1958

Ankara	:	189
İstanbul	:	759
İzmir	:	57
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	113
		1118

AĞUSTOS — 1959

Ankara	:	348
İstanbul	:	1113
İzmir	:	80
Muhtelif vilâyet ve kazalar	:	173
		1714

EYLÜL 1958

Ankara	: 352
İstanbul	: 929
İzmir	: 722
Muhtelif vilâyet ve kazalar	: <u>171</u>
	1475

EKİM — 1958

Ankara	: 457
İstanbul	: 1734
İzmir	: 96
Muhtelif vilâyet ve kazalar	: <u>153</u>
	2460

KASIM — 1958

Ankara	: 194
İstanbul	: 1008
İzmir	: 112
Muhtelif vilâyet ve kazalar	: <u>179</u>
	1493

ARALIK — 1958

Ankara	: 437
İstanbul	: 1854
İzmir	: 214
Muhtelif vilâyet ve kazalar	: <u>251</u>
	2756

95, 96. ve 97. nci sayfelerdeki tablonun ve (2) numaralı grafiğin tetkikinden son zamanlarda, protesto miktarlarının, 1958 yılının aynı aylarına nazaran % 300 nisbetinde bir artış gösterdiği anlaşılmaktadır. 1959 daki iş hacminin 1958 yılına nazaran azaldığı da gözönüne alınırsa protesto miktarlarındaki artışın vehameti bir kat daha fazlaladır.

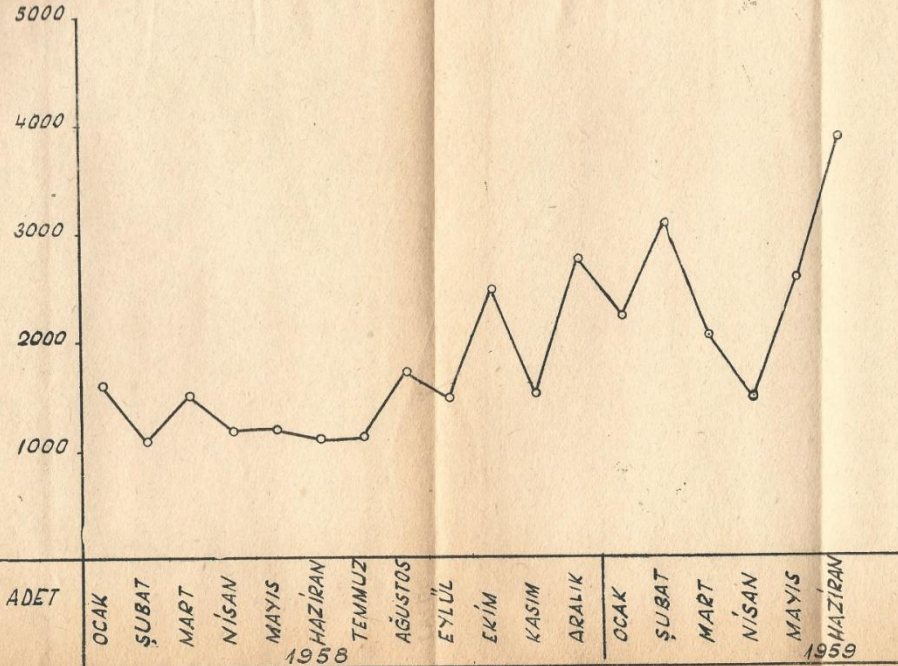
Bu durum muvacehesinde pazarlama kânallarında vukubulacak çöküntüler, mensucat sanayiini de daha tehlikeli bir duruma düşürecek ve esasen az olan işletme sermayesi ve kıfayetsiz nakdi fonlar yüzünden imalâtı düşürmek vak'ası kaçınılmaz bir hale gelecektir.

Bu hal de işsizliğin artmasına ve deflasyonist tesirlerin memleket ekonomisinde yaygın bir şekilde kendini göstermesine yol açacaktır. Halbuki, son istikrar tedbirlerinin gayesi, işsizliği körükleyecek bir şekilde, deflasyonist tesirler yaratmaktan ziyade fiyatlarda bir istikrar ve muvazene husulüne imkân vermektir. Bu muvazene, aşağı bir istihlal seviyesinde değil ve fakat yüksek bir istihlal seviyesinde sağlanmış olmalıdır.

Burada şu nokta üzerinde bilhassa durmak isteriz: Avrupa İktisadi İşbirliği Hey'etinin ifade ettiği gibi, bir takım çeşitli milli korunma tedbirleri yüzünden, fiyat mekanizması, istihlal faktörlerinin en rasyonel bir şekilde istihlal branşları arasında dağıtılmasına mâni olmuştur. Binaenaleyh alınan tedbirler yalnız arz ve talebin birbirine uydurulmasına yaramakla kalmıyacak; aynı zamanda istihlal faktörlerinin daha rasyonel bir şekilde muhtelif istihlal branşları arasında dağıtılmasına yol açacaktır. Bunun neticesi olarak, istihlal faktörleri dağıtılmasının yeniden ayarlanması sırasında, eski yanlış tevezzudan faydalananlar bu defa mağdur duruma düşeceklerdir. Belki de bu sahalardan bazılarında yatırılan sermaye, batık sermaye haline gelecektir.

Mühim istihlal faktörlerinden biri olan sermayenin bol olduğu memleketlerde, sermayenin rasyonel esaslara göre dağılmadığı hallerde bunların batık sermaye haline gelmeleri milli ekonomiyi safradan kurtarır ve ferahlık imkânını bahşeder. Fakat, memleketimiz gibi sermayenin kıt olduğu ve sermaye terâkümünün pek yavaş bulunduğu memleketimizde, fe-da edebileceğimiz; âtil kalmasına veya batık hale gelmesine

PROTESTO ADETLERİ

göz yumabileceğimiz hiçbir sermaye rüknü yoktur. Binaenaleyh, alınan istikrar tedbirleri, yalnızca para politikası ve kredi politikası ile ilgili hususlara şâmil olup geri kalanının, klâsik iktisatçıların görülmez el dnisible handı dedikleri mekanizmanın tesirlerinden bekleilmesi, memleketimiz şartları bakımından tehlikeli ve ızırap verici; büyük kayıpları gerektirici bir durum yaratabilir. Bu sebeple istikrar tedbirlerinin, munzam tedbirlerle, rasyonel bir dağıtım neticesi olmayan yatırımların da batık sermaye haline gelmesini önleyecek; mümkün olan hallerde, onların başka sahalara aktarılmasına imkân verecek çareleri de derpiş etmesi icap ederdi

Şu hale göre istikrar tedbirleri eksiktir ve memleketimiz şartlarını nazarı itibare almadan bir kısım sermayenin kaybolmasına sebep olacaktır. Bundan başka, yine memleketimiz şartları dolayısıyla, rasyonel çalışabilmek imkânlarına sahip bulunan müesseseler de evvelce zikrettiğimiz sebeplerle tam kapasite ile çalışamadıkları için kısmen atıl hale gelmiş olacaktır. Bunları, klâsik iktisatçıların görülmez eli ızıraplı ve kayıplara sebep olmadan düzenleyebilecek bir durumda de-

gildir. Hususile; mensucat sanayiinin durumuna gelince, burada hakiki milli gelire göre ayarlanmış bir iştirak gücünün masedebileceği miktarın üstünde bir istihlal kapasitesi vücut bulmuş ve bu yoldaki temâyül önümüzdeki yıllarda artma istidatını göstermekte bulunmuştur.

Filhakika Türkiye'de 1938 senesinde nüfus başına isabet eden pamuklu miktarı 2 Kg. 350 idi 1947 - 1951 seneleri vasatilerine göre bu miktar 2 Kg. 300 dür. 1950 senesini mebdede olarak kabul ettiğimiz takdirde bu miktarı aynen alabiliriz. 1950 de nüfus miktarı 20.9 milyon idi. 1958 deki nüfus miktarı 26.2 milyon tahmin olduğuna göre artış :

$$26.2 : 20.9 = 125.3$$

mi işletme cesametlerinin müsaadesizliği, tecrübe ve organizasyon bakımından olan noksanlıkları dolayısıyla bu işi yapacak durumda değildir.

İhracatçılarımız da, şimdiye kadar daha ziyade ziraî mahsuller üzerinde durmuş olup sınıf mamüller ihracatına alışmışlardır. Bu yüzden böyle bir ihracatı tahakkuk ettirebilecek tecrübeye de mâlik değillerdir.

Bu halde ihracat mevzuu Sümerbank tesisleri ile, hususî teşebbüs elinde olan bir kaç büyük müessesenin elele verip, başarabilecekleri bir iş olarak kalmaktadır.

Küçük müesseselerin, bugün optimum cesamette ve tam kapasite ile çalışan işletmeler kadar düşük maliyetle çalışmaları dolayısıyla, muhtelif sebeplerin de inzımanı ile, memleketimizde bir maliyet enflasyonu da hasıl olmuştur. Binaenaleyh küçük cesametteki işletmeleri birleşmeye zorlamak, bunların da rasyonel bir şekilde çalışmalarına imkân hazırlıyacaktır. Şu halde, alınacak vergi tedbirleri, kredi tedbirleri ve sair teşvik tedbirleri ile küçük cesametteki işletmelerin birleşmelerini temin etmek lâzımdır.

Aşağıda memleketimizde mevcut dokuma fabrikalarının tezgâh sayılarına göre adetleri görülmektedir :

Tezgâh Sayısı	İşletme Sayısı
1 - 10	11
11 - 15	3
16 - 20	5
21 - 25	4
26 - 30	2
31 - 35	2
36 - 40	2
41 - 45	1

Kezâ 1950 de nüfus başına isabet eden milli gelir 434 liradır 1958 senesinde bunun 550 lira civarında olacağını tahmin edersek (1957 tahminleri 542 liradır) milli gelirdeki artış :

$$550 : 434 = 126.7$$

1938 deki pamuklu ithalâtı takriben 992 ton pamuğa tekbül etmektedir. Aynı sene içinde faal iş adedi 693.156 dir. Bu işlerin istihlal kapasitesi 108.495 ton pamuğa tekbül etmektedir. Bu halde istihlâke arzolunan pamuklu miktarı 109.487 ton olmaktadır. 1958 nüfusunu 26.2 milyon olarak hesapladığımız göre nüfus başına arz 4 Kg. 170 dir.

Bu durum da, mevcut ve kuruluş halinde bulunan pamuklu tesislerinin

$$417 : 2.30 = 181$$

Kuruluş halinde olan tesislerle birlikte faaliyete geçecek olan iş adedi 884.020 dir. Aradaki farkın ifade ettiği pamuk istihlâki 29.865 tondur. Bu tesislerin 1961 de faaliyete geçeceğini ve o tarihe kadar nüfus sayısının 27.8 milyon olacağını kabul edersek 1961 de nüfus başına isabet edecek istihlal miktarı 138.360 : 27.8 = 4 Kg. 970 olacaktır.

Yukarıdaki izahlardan anlaşılacağı üzere, pamuklu sanayiinin gelişmesi, nüfus artışı ve milli gelir artışı nisbetlerinin çok üstünde bir inkişaf göstermiştir.

Bu durumda, mevcut ve kuruluş halinde bulunan pamuklu tesislerinin kapasitelerine göre olan istihlallerini dahilde istihlâk etmek bugün ve daha birkaç sene içinde mümkün olmayacaktır.

İstihlali kısmak her bakımdan memleket aleyhine olacaktır, yegâne çıkar yol ihracatta görülmektedir.

İhracat ise, başta kalite ve fiyat olmak üzere, birçok problemlerin halline bağlıdır. Yeni kuruluşların büyük bir kıs-

Tezgâh Sayısı	İşletme Sayısı
46 - 50	3
51 - 100	6
101 - 150	9
151 - 200	4
201 - 300	7
301 - 400	5
401 - 500	2
501 - 600	3
600 den yukarı	1

Bu tablonun tetkikinden anlaşılacağı veçhile memleketimizdeki Dokuma Fabrikalarının yarısından çoğu 100 den az tezgâhla çalışmaktadır. Halbuki optimum cesametteki bir mensucat fabrikasındaki tezgâh sayısı 1000 in üstündedir. Şu hâle göre bizdeki Pamuklu Dokuma Fabrikalarının çoğunun cesameti optimum cesametin çok altındadır.

Sanayiın, muhtaç olduğu sermaye, bu gün umumiyet itibariyle, ya ferdi teşebbüsün sağladığı kaynaklarla, ya aile anonim şirketlerinin sermaye kaynakları ile veyahut bankalar ve tefeciler kanalı ile sağlanmaktadır. Bu günkü modern sanayi, sermaye piyasasının organize edilmesile gelişebilecektir.

Memleketimizde 1926 tarihli menkul kıymetler borsası kanunu, sermaye piyasasının organizasyonuna kifayet edemeyecektir. Ayrıca, bu kanun ıslâh edilse bile, sermaye piyasasının bilhassa dar manada hisse senedi ve tahvilât piyasasının gelişip serpilmesi için alınması lâzım gelen idarî, iktisadî munzam tedbirler de vardır.

İstikrar tedbirlerinin mahzurlarını bertaraf edecek, yalnız

faydalarını tahakkuk ettirmeye imkân verecek bu gibi tedbirler alınmadığı takdirde, istikrar tedbirleri, bir kısım sermayenin ve emeğin atıl kalmasına ve millî ekonominin daralmasına sebep olacaktır. Ve bir müddet sonra menfi yönden tazyikin artmasına yol açacaktır. Binaenaleyh istikrar tedbirleri munzam tedbirlerle takviye edilmelidir.

Müteaddit vesilelerle işaret ettiğimiz veçhile, iktisadî istikrar tedbirlerinin, istihsal faktörlerinin yeni şartlara göre ayarlanması gerekirse de istihsal faktörlerinin yeni şartlara göre ayarlanması sırasında friksiyonel bir işsizlik hasıl olabilecektir. İktisadî istikrar tedbirlerinin yükünü işçiye fazlaca yüklememek için sanayi işçilerine uygulanacak bir işsizlik sigortası ihdas edilmesi de alınması lâzım gelen munzam tedbirler arasında zikredilebilir.

İşsizlik sigortası ihdasını, işçilerimizin ödenberi ısrarla talep ettikleri sosyal bir müessesedir. Bu gün, sanayileşen bütün ileri batı devletlerinde, işsizlik sigortası kurulmuş bulunmaktadır. Bilhassa, İkinci Dünya Harbinden sonra teknil batı devletlerinde işsizlik sigortası kabul edilmiş ve tatbik edilmekte bulunmaktadır.

İşsizlik sigortası, çalışan zümre için en emin bir emniyet süpabı vazifesini görmektedir ve çalışan zümre istikbalinden emin olmanın huzuru içinde yaşamaktadır.

Memleketimizde işsizlik sigortasının ihdası, zarurî bir hâl almıştır. Ancak, bunun tedricî ve kademeli bir şekilde olması lâzım gelir. Bugün, başta Tekstil olmak üzere bir kaç iş kolunda ve İstanbul, İzmir, Ankara, Adana gibi büyük şehirlerde işe başlanabilir.

Tekstil sanayiinde işsizlik sigortasının kabulünü prensip olarak ele alınca, bu yeni sigorta branşının primlerinin mensucat sanayiindeki maliyeti yükselteceği hususu akla gelebilir. Halbuki bundan evvel verdiğimiz izahlar, bilhassa ihraç im-

kânlarını araştırılması hususundaki tavsiyelerimiz de nazarı itibara alınır, mensucat sanayiinde maliyetlerin düşürülmesi lâzım geldiği kendiliğinden anlaşılır. Bu böyle olmakla beraber, bizim teklif etmekte olduğumuz işsizlik sigortası mensucat sanayiine yeni külfetler getirecek değildir.

Şöyle ki: 1957 senesine kadar % 8 yani (% 4 + % 4) olan ihtiyarlık sigortası primleri bu tarihten itibaren % 11 e çıkarılmıştır. Halbuki istatistikler böyle bir artışı haklı gösterecek vaziyette değildir.

Zira ihtiyarlık sigortasının gelirleri ile giderleri arasında büyük bir fark mevcuttur. Aşağı yukarı, toplanan primlerin ancak % 10 u sigortalılara ödenmekte; mütebakisi, istikbale muzaf büyük fonlar halinde teraküm etmektedir. Aşağıda muhtelif senelerdeki ihtiyarlık sigortası prim tahsilâtı ve sigortalılara yapılan ödemelerle aradaki fark gösterilmiştir.

Yıllar	Prim Tahsilâtı	Tediyeler	Aradaki fark
1953	36,7 milyon lira	11,1 milyon lira	27,6 milyon lira
1954	60,1 " "	9,8 " "	50,3 " "
1955	84,8 " "	12,1 " "	72,9 " "
1956	107,6 " "	17,4 " "	90,2 " "
1957	162,0 " "	25,8 " "	137,8 " "
1958	230,6 " "	39,3 " "	191,3 " "

Tediyat rakkamlarına yönetim giderleri ve çeşitli muamele giderleri de dahildir. Yalnızca sigortalıya ödenen miktarlar şöyledir

1954	5,1 milyon lira
1955	7,0 " "
1956	9,3 " "
1957	12,3 " "
1958	15,2 " "

Şu hale göre meselâ 1958 deki 230 milyon liralık tahsilâtı karşılık 15,2 milyon liralık tediyat yapılmıştır. Bu miktar prim tahsilâtının takriben % 7 sini teşkil etmektedir. Bugünkü durumda hem sigortalılara ödenen miktarların yükseltilmesi mümkündür hem de ihtiyarlık sigortası primlerinin tekrar yüzde 8 e düşürülmesi kabildir. 1957 den beri yüzde 11 e çıkarılan ihtiyarlık sigortası primlerinin tekrar yüzde 8 e indirilmesi ile husule gelecek yüzde 11 — yüzde 8 — yüzde 3 fark işsizlik sigortası primi olarak tahsis edilebilir. Aşağıda muhtelif memleketlerde 1956 - 1957 senelerinde ihtiyarlık sigortası primleri tahsilâtıyla mezkûr sigorta giderlerine ait miktarlar gösterilmiştir.

	Tahsilât	Masraflar
Amerika Birleşik Devletleri	8,1 milyar Dolar	7,5 milyar D.
Meksika	346,6 milyon Pezo	102,9 milyon P.
Japonya	49,7 milyon Yen	8,3 milyar Y.
Belçika	15,8 milyar Frank	13,3 milyar F.
Almanya	14,6 milyar Mark	12,7 milyar M.
İtalya	321,2 milyar Lire	258,6 milyar L.
İsviçre	968,0 milyon Frank	631,0 milyon F.
Yugoslavya	96,2 milyar Dinar	40,4 milyar D.

Yukarıdaki tablonun tetkikinden anlaşılıyor ki, tahsilât ile tediyat arasındaki fark, muhtelif memleketlerde % 30 — % 80 arasında değişmektedir. Bu fark hiç bir vakit bizdeki

kadar yüksek değildir. Şu hale göre ihtiyarlık sigortası primlerinin sigortalıya yapılacak tediyattaki artmaya rağmen % 8 e indirilmesi kabildir. Demin de işaret ettiğimiz gibi, halen ödenmekte bulunan % 11 ile, ödenmesini tavsiye ettiğimiz % 8 arasındaki yüzde 3 fark işsizlik sigortası ihdası takdirinde işsizlik sigortası primi olarak istifadeye elverişli olur.

İşsizlik sigortasının bir faydası, işçilerin huzur ve emniyet içinde kendilerini işlerine vermesini sağlamak ise, diğer bir faydası da, normal iktisadî şartlar teassüs ettikten sonra, zaman zaman husule gelecek iktisadî kasılma (recession) devrelerinde iştra gücünü bir dereceye kadar müstakar tutmaya ve iktisadî kasılmanın, iktisadî buhran haline gelmesine mâni olmaya yaramasıdır.

TAVSİYE ve TEKLİFLERİMİZ :

Mensucat Sanayii, 4/Ağustos/1958 de alınan istikrar tedbirlerinden sonra çeşitli yönlerden güçlüklerle maruz kalmış bulunmaktadır.

Yerli ham maddelerimizi ve iş gücümüzü değerlendiren bu sanayiî karşılaştığı güçlükler, kısmen bütün yerli sanayiimizin uğradığı güçlüklerle müşabihdir; kısmen de bu sanayiye aşırı kapasitenin mevcudiyetinden ileri gelmektedir.

Diğer sanayi branşlarının karşılaştığı güçlüklerin hafifletilmesi için Sanayi Odasının teklif edilen tedbirler, tabiiyle Mensucat Sanayiinin yükünü de hafifletecektir.

A — Bu meyanda :

a) Kredili ithalat mevzuunda, kredili olarak ithâl edilmiş bulunan mallarla takas yolu ile memleketi ithâl edilmiş bulunan mallara ait muameleler için prim tahsilâtı, fiilî tediyat imkânları sağlayacak uzun vâdelerle taksitle bağlanmalıdır.

b) Sanayicilerin, bankalarla 30/6/1958 den önce yaptıkları mukavelelere müstenit kredi miktarının aynen tatbiki temin edilmelidir.

a) Banka faizlerinin normal haddine çıkarılarak kredi müesseselerimizce, bono, iskonto muameleleri daha cazip hale getirilmelidir.

c) Gider vergisinin, bilhassa bünyesi itibariyle sanayici-mize ağır külfet tahmil eden teslim müteallik şartlarından ve veresiye satışlara müteallik hükümlerinden kurtarılabilmesi için tediyeye imkânlarının kolaylaştırılması sadedinde tecil kolaylıkları ile vergi taksit borçları için sanayicilerimizden nakit yerine bono veya banka teminat mektubu alınması veyahet 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun veresiye satışlara müteallik bulunan 49 uncu maddesindeki üç aylık sürenin altı aya çıkarılması sağlanmalıdır.

d) Geniş müstehlik kitlesi olan köylünün, müstahsilin her türlü alacaklarının sür'atle tediyesi ve satışa hazır mahsullerinin yine en kısa süre içinde nakde çevrilmesi temin edilmelidir.

B — İhracat imkânlarının temini :

a) Sümerbank, bir taraftan kendi işletmeleri istihsalini dış piyasaların ihtiyacına cevap verebilecek şekilde ayarlayıp dahili piyasayı kısmen hususi sektör mamüllerine bırakmalıdır. Bu suretle dahili piyasanın işba hali bir dereceye kadar giderilmelidir.

b) Ya Sümerbank'ın liderliği ile veya ayrı bir ihracat ofisi kurularak bu kanal ile hususi sektör, istihsal kapasitesinin yüzde 25 i nisbetinde, muayyen evsafta mensucat imâline sevkedilmeli ve bu mallar, ihraç edilmek üzere ayrılmalı bu suretle de dahili piyasa işbu halinden kurtarılmalıdır.

c) Hususi sektör işletmelerinin, bir taraftan optimum cesamete olmayışları; diğer taraftan yeni kurulmuş olmaları sebebiyle amortisman masraflarının Sümerbank tesislerine nazaran yüksekliği ve nihayet henüz kalifiye personel ve sevki idareci bulup yetiştirmek imkânına mâlik bulunmayışları dolayısıyla maliyetleri yüksek bulunmaktadır. Bu müesseseleri dış piyasalara doğru yöneltmek için ihraç ettikleri mamüllere 4 sene müddetle her yıl % 25 i tenzil edilecek bir prim sisteminin tatbiki tavsiyeye şayandır. Bu suretle mezkûr işletmeler, plânlı bir şekilde rasyonelleşme tedbirleri olarak ve eksiklerini tamamlayarak 4 yıl sonunda dış rekabet şartlarına intibak edeceklerdir.

Bu arada ihraç edilen mamüllerine ithâl edilmiş ham madde için ödenmiş gümrük resimleri ve diğer resimler iade edilmelidir.

e) Ticaret Ateşeliklerimiz ve Ticaret Vekâleti ile Hariçye Vekâletinin dış teşkilâtı, dış piyasalardan mensucat işletmelerini günü gününe haberdar edebilmelidirler. Bunun için ilgililere gerekli direktif verilmelidir.

d) Hususi sektörde rasyonelleşme tedbirlerini sür'atlendirmek üzere Amerika Teknik Yardım İdaresinden ve Avrupa İktisadi İşbirliği İdaresinden celbedilecek mütehassıslarla İktisat Fakültesi İşletme Kürsüsü mensuplarından gerektiği şekilde faydalanılmak üzere icap eden tedbirler alınmalıdır.

e) İhracat formaliteleri basitleştirilmelidir. Sanayiîn branşları itibariyle dış piyasaları tetkike gidecek hey'etlere gidış kolaylıkları ve tetkik kolaylıkları sağlanmalıdır.

C — Hususi sektör maliyetini düşürücü tedbirler zümresinden olarak standardizasyonu temin edecek çareler üzerinde Sanayi Odaları Birliği kanalı ile araştırmalar yaptırılmalıdır.

Ç — Küçük işletmelerin çeşitli yollarla birleşmelerini te-

min için imkânlar ve teşvik tedbirleri üzerinde durulmalıdır.

D — Sermaye piyasasını organize edecek idarî ve kanunî tedbirlere tevessül edilmelidir.

E — Her türlü mensucat ithâline kotalarla veya başka suretlerle yer verilmemeli, icabında uzun elyaflı pamuk ham madde olarak ithâl edilip memleket tesislerinde işlenmeli ve böylece memleketin bu nev'i mamüllere olan ihtiyacı karşılanmalıdır.

F — İhtiyarlık sigortası primleri % 8 e düşürülerek aradaki % 3 fark işsizlik sigortası olarak tahsis edilmeli ve işsizlik sigortası derhal ihdas edilmelidir.

NETİCE :

Bilhassa 4/Ağustos/1958 tedbirleriden sonra, işтира gücü reel millî gelire uydurulunca Mensucat Sanayiinde, dahili müstehlikin massedemiyeceği aşırı bir istihsal kapasitesinin mevcudiyeti kendini göstermiştir. 1961 de yeni tesisler de faaliyete geçince, bu aşırı kapasite hali büsbütün kendini açığa vuracaktır. Bu kapasitenin âtil bırakılması, esasen kıt olan sermaye imkânlarının heder edilmesi demektir.

Mensucat Sanayiinde tam istihdamı temin edeceğine ve güçlükleri kısmen tahfif edip kısmen de gidereceğine inandığımız teklif ve tavsiyelerimizin ilgililerce nazarı itibare alınacağına ümit ve temenni ederiz.

KOMİSYON

Istanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Kürsüsü Proj. Dr. Mehmet OLUÇ	Tekstil ve Örne Sanayii İşçileri Sendikası Başkanı Bahir ERSOY
Bozkurt Mensucat T. A. Ş. Yüksek Mensucat Mühendisi Ömer ALAGEYİK	Üniversite İktisat Fakültesi Öğretim Görevlisi Ekmele ZADIL
Istanbul Sanayi Odası Umumi Kâtibi Rıza ORMANCI	Sınai Kalkınma Bankası Mensucat Müşaviri Yüksek Mühendis Müeyyett KERİMOL

Toptancı Tüccarlar Derneği
Muhittin GENÇARSLAN

PAMUKLU MENSUCAT

1 9 5 7
(Aylar itibarıyla)

AYLIK ZARURİ EFEKTİF ÖDEMELER

Aylar	İmalât (Milyon atk ve metre)	Satış Metre	Satış Kıymeti T. L.	Muharrik Kuvvet T. L.	İşçil Ücretleri T.L.	Gider Vergisi T.L.	Sair Ödemeler T.L.
1	733.534	317.090	726.326	74.519	530.882	249.477	2.183.629
2	787.408	1.024.819	2.082.696	71.403	488.790	306.271	1.596.677
3	890.374	808.405	1.568.107	83.157	557.793	461.008	2.124.466
4	858.757	1.078.189	1.942.770	78.360	590.887	531.186	1.665.255
5	863.209	1.200.599	2.375.629	75.515	603.912	421.208	2.248.915
6	804.302	1.551.540	3.130.213	77.472	616.326	489.125	1.878.965
7	776.137	1.056.109	1.849.212	72.412	655.319	438.121	1.982.018
8	788.683	1.031.719	1.998.809	73.892	664.203	1.292.910	2.001.105
9	870.814	1.066.372	2.387.236	86.201	658.573	577.917	2.140.767
10	952.545	1.494.038	2.743.583	77.583	740.260	437.539	1.941.655
11	973.366	1.080.626	2.176.436	90.617	731.215	522.720	2.069.666
12	968.137	523.542	1.732.037	97.947	834.493	547.803	2.671.386
10.267.261	12.243.048	24.713.054	959.078	7.662.653	6.275.285	24.504.404	

1 9 5 8
(Aylar itibarıyla)

AYLIK ZARURİ EFEKTİF ÖDEMELER

Aylar	İmalât (Milyon atk ve metre)	Satış Metre	Satış Kıymeti T.L.	Muharrik Kuvvet T. L.	İşçil Ücretleri T. L.	Gider Vergisi T.L.	Sair Ödemeler T. L.
1	1.102.372	585.702	1.600.199	83.429	722.966	347.328	3.088.061
2	1.071.542	454.903	1.614.365	89.772	662.281	614.972	2.679.462
3	1.181.826	984.645	2.642.514	85.380	755.836	658.936	3.025.474
4	1.176.717	925.017	2.523.476	87.121	770.211	494.026	2.871.014
5	1.362.203	1.910.727	4.891.114	103.017	836.864	611.154	3.305.563
6	1.261.481	1.190.589	3.223.286	92.941	795.590	447.654	2.609.559
7	1.441.409	1.073.998	3.302.844	91.811	850.060	494.373	3.070.474
8	1.408.553	1.280.210	3.709.430	91.953	883.077	556.016	2.764.188
9	1.495.428	1.123.869	3.669.539	92.525	878.930	590.976	3.209.896
10	1.349.093	1.234.451	4.098.743	92.556	916.418	551.510	3.472.879
11	1.426.573	999.609	2.790.219	95.984	851.275	567.862	2.867.463
12	1.535.934	819.267	3.976.340	104.895	894.434	623.449	3.741.298
15.813.131	11.582.987	38.042.069	1.111.384	9.814.939	6.552.356	36.405.328	

1 9 5 9
(Aylar itibarıyla)

AYLIK ZARURİ EFEKTİF ÖDEMELER

Aylar	İmalât (Milyon atk ve metre)	Satış Metre	Satış Kıymeti T.L.	Muharrik Kuvvet T.L.	İşçil Ücretleri T.L.	Gider Vergisi T.L.	Sair Ödemeler T.L.
1	1.416.434	1.374.995	4.558.340	98.032	878.668	607.289	3.129.370
2	1.305.822	1.428.860	4.240.679	97.625	807.539	590.192	3.052.189
3	1.243.018	1.545.412	3.510.109	138.382	873.020	626.470	2.650.382
4	1.399.731	744.393	2.466.970	119.012	837.943	484.408	2.861.867
5	1.550.268	1.086.374	3.192.608	137.425	864.772	554.280	3.535.042
6	1.023.944	670.283	2.111.220	103.487	782.332	324.057	3.051.419
7.939.217	6.850.517	20.079.916	693.973	5.245.274	3.186.396	18.280.289	

İ S T A N B U L

TEKSTİL VE ÖRME SANAYİİ İŞÇİLERİ SENDİKASININ 14. Eylül 1958 ile 22 Eylül 1959 tarihleri arasında gelir ve gider durumunu gösterir bilanço.

G E L İ R		G İ D E R	
I-KONGRE DEVRİ:	57.939.30	I- ÜCRETLER	83.638.45
Nakit :	2124.75	II-AVANSLAR Şbb	8.497.50
Bankakar :	46753.19	A.Hisarı " " ::	638.82
Alacaklar :	2563.55	B.Köm " " ::	4125.09
Demirbaşlar :	6497.81	M.Paşa " " ::	194.35
II- ÜYE AİDATI	146.215.76	Y.Kule " " ::	3489.24
A.Hisarı Şube: 1942.00		III-UMUMİ GİDER	
B.Oğlu " " : 7814.86		<u>Kiralar</u>	19.370.00
B.Köy " " : 40997.97		Merkez Kirası:	2100.00
Eyüp " " : 36969.08		B.Oğlu " " ::	900.00
M.Paşa " " : 9104.50		B.Köy " " ::	2400.00
T.Kapı " " : 20457.23		Eyüp " " ::	4200.00
Y.Kule " " : 28930.12		T.Kapı " " ::	8150.00
III-MUHTELİF :	56.463.65	Y.Kule " " ::	1620.00
Y.Kule Teberr: 7438.00		Diger gider	19.439.55
Y.Kule " " : 2525.00		P.T.T. giderii:	2840.82
Eyüp " " : 14247.00		Yol Gideri :	4664.56
B.Oğlu " " : 560.00		Kirtasiye :	7801.09
M.Paşa " " : 680.00		Aydınlatma :	315.32
Merkez " " : 29727.10		Teknikbüro :	600.00
Hüviyetten :	571.25	Bakımonarım :	1458.99
Telefon " " : 102.80		Isıtma :	1174.90
Kiradan " " : 500.00		Mutemet :	147.68
Gazete " " : 112.50		Müteferrik :	436.19
Bankadan Çeki:	6.000.00	IV-AİDATLAR	23.606.49
Umuni Yekun	266.618.71	Türk-İş " " ::	4633.90
		Teksif " " ::	118752.59
		Birlik " " ::	220.00
		V-MUHTELİF	41.166.59
		Bankaya yatana	19748.00
		Demirbaş ve	6467.92
		Alacaklara " " ::	998.60
		Sosyal gider	9365.13
		Temsil " " ::	1645.55
		Kongre gider:	668.55
		Neşriyat Pro:	2272.84
		Gider Yekunu	195.718.58
		Devreden demirbaş	6.497.81
		Bankalar Ziraat	58.001.19
		" S.Bank	2.500.00
		Kasa nakit ve avans	3.901.13
			266.618.71

sına rağmen 13 sene gibi kısa bir zamanda işçi sigortaları kurumunun memleket sosyal hayatına yaptığı hizmetler büyüktür. Yalnız anlaşılmasının kafidir demiyorum. Eksik olan kollarnın yanında tatbikattaki aksaklıklar zaman, zaman en iyimlerimizi bile ümitsizliğe düşürmektedir. Mesela Yüksek heyetinizin faaliyet raporunun evvelce dağıtılmış olması esbabı mucubesi ile okutulmaktan sarfı nazar edilmesi beni umumi heyetlerin istikbali için endişeye düşürdü bu rapor okunmalı idi arkadaşlar okunmalı idi ki sigorta mesulleri efkari umumiyenin dikkatinin kendi üzerinde olduğunu hissetmeli raporun her satır ve sayfasında bir noksan bulunacak endişesi içinde terlemeli ve ağır mesuliyetini duyarak titremeli idi kanaatimizce bu hareket onları ve başkalarını istikbalde hata yapmaktan ve işlerimizi hafife almaktan alıkoyardı simdi anlatacağım hadise yüksek heyetinize bir fikir verecektir.

Arkadaşlar: Bakırköy Osmaniye semtinde 10.000 üstünde işçi çalışır bu durumu nazarı itibare alan Kurum Osmaniye de bir dispanser açmaya karar verir ve geçen sene toplantıyı açan muhterem Çalışma Vekili konuşmasında Osmaniye dispanserinin açıldığını müjdeler, Osmaniye de oturan ben arkadaşınız bunu duyunca hayretten ağızım bir karış açık kalır çünkü halen bu güne kadar ne böyle bir dispanser açılmıştır. Ne de dispanser binası için temel atılmıştır ve nede arsası alınmıştır. Sadece bir sene içinde 3. kişilik bir heyet iki defa Osmaniye ye gelerek dispanser için arsaya bakmıştır. Bu iş daha ne zamana kadar devam edecektir Allah bilir.

Arkadaşlar: Üzerinde durulacak ehemmiyetli meselelerden biride Hastalık ödeneklerinin zamanında ödenmediğidir. İşçi arkadaşlar 3. günlük istirahat paralarını alabilmeleri için günlerce sigorta binalarına gidip gelmekte bir hayli yol ücreti sarf etmek hatta bu yüzden işlerinden kovulmak tehlikesi ile karşılaşmaktadırlar. Sigorta kurulduğundan beri devam eden

işçileri ve işverenleri bıktıran bu derde acilen bir çare bulunmasını ısrarla rica ediyorum.

Arkadaşlar: Hastahanelerdeki personel işi artık muhakkak halledilmesi icap eden bir mesele haline gelmiştir. Hastahanelerde yatan bir tek hasta gösteremezsinizki (Doktorlar hariç) Personelden şikâyetçi olmanın, ben bizzat yaralı ve ameliyatlı hastaların birbirlerine su verdiklerini gözlerimle gördüm Umum Müdürlüğün bu mühim meseleyi Personel yetiştirecek bir okul açmak suretiyle kökünden halletmesini bekliyoruz. Çünkü inanıyoruzki bu işler eğitim işidir. Hastaya hizmetin ne demek olduğunu bilmeyen bir insandan sigortanın faydalanması güç ve imkânsızdır.

Arkadaşlar: Şimdi en mühim meselelerimizden olan gezici Hekim ve Hasta nakliyatı işine geleceğim bunun bu günkü tatbik şekli henüzinde malumu bir faciadır. Büyük şehirlerdeki şoferler Sigorta Hastahanelerine gitmekten imtina etmektedir. Çünkü paralarını alabilmek bir meseledir. Bu mevzuda daha çok misal vermeyeceğim. Ben bu işi kökünden halledecek bir teklifte bulunacağım, Genel Müdürlük Hasta nakliyatını her şehirde bir merkezde toplayacak gübeler ihdas etmelidir. Bu yapıldığı taktirde bir çok güçlükler kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Umum Müdürlüğün bu mühim konuyu yüksek heyetiniz tastikleri ile bu devre içinde halledeceğini ümit eder. Diğer arkadaşlarımda konuşmak imkânı vermek için huzurunuzdan ayrılır. Hepinizi hürmetle selamlarım.

Ihsan ÖNASLAN